

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEKİ
ARAŞTIRMA ÖDEVLERİNİN (ETKİNLİK, PERFORMANS
VE PROJE) ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMESİNE KATKISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Öztürk BAYRAKCI

**Enstitü Anabilim Dalı: İlköğretim
Enstitü Bilim Dalı : Sosyal Bilgiler Eğitimi**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Arif BİLGİN

HAZİRAN-2007

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEKİ
ARAŞTIRMA ÖDEVLERİNİN (ETKİNLİK,
PERFORMANS VE PROJE) ÖĞRENCİLERİN
SOSYALLEŞMESİNE KATKISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Öztürk BAYRAKCI

**Enstitü Anabilim Dalı: İlköğretim
Enstitü Bilim Dalı :Sosyal Bilgiler Eğitimi**

Bu tez 19/06/2007 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Jüri Üyesi

Jüri Üyesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Öztürk BAYRAKCI

19.06. 2007

ÖNSÖZ

Sosyal Bilgiler Dersi 20. yüzyılın başlarında, önce ABD’de daha sonra Avrupa’da, 20. yüzyılın ortalarında da Türkiye’de ilköğretim okullarında öğrencilere tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi (vatandaşlık bilgisi) konularını aktarmak amacıyla okutulmaya başlanmıştır. Daha sonraki süreçte Türkiye’de okutulan Sosyal Bilgiler ders programı devamlı olarak değişme ve gelişme göstermiştir. Ülkemizde Sosyal Bilgiler programında yapılan değişikliklerin en sonuncusu, 2005–2006 eğitim öğretim yılında kabul edilen eğitim programı ile gerçekleşmiştir. Yapılan yeni değişikliklerde, ilköğretim çağındaki öğrencilerin sosyal olarak hızlı bir gelişme döneminde oldukları dikkate alınmış ve öğrencilerin sosyalleşmelerine olanak sağlayacak nitelikte araştırma ödevleri öngörülmüştür. Programın genelinde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinde de öğrencilerin özellikle okul dışı yaşamlarında karşılaşılabilecekleri problemleri çözümlene yolları bu tür araştırma ödevleri ile kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Çağımızın önemli sosyal problemlerinin başında bireyler arasındaki iletişim kopukluğu gelmektedir. İletişimden yoksun bireyler, problemleri birer fert olarak toplumun genelini olumsuz etkilemektedir. Birbirlerini anlamayan veya anlamak istemeyen bireylerin oluşturduğu bir toplumda çeşitli kutuplaşmaların olması kaçınılmazdır. Oluşan kutuplaşmalar beraberinde çatışmaları ve kavgaları getirmektedir. Günümüzde bu kutuplaşmalar sonucunda yaşanan olumsuzluklara dair örneklerle, ne yazık ki ilköğretimden üniversiteye kadar olan birçok eğitim yuvasında rastlanabilmektedir. Okul çağında olan gençlerin birçoğu, okullarında ve dershanelerinde akranları ile ders görmeleri gerekirken sokaklarda hiç de öğrencilik vasıflarına yakışmayan tavırlar içinde bulunmaktadır. Bu gibi gençler, aile ve okul ortamlarında sosyalleşmelerini tamamlayamadıkları için toplum ve devlet normlarına aykırı davranışlar sergilemeyi alışkanlık haline getirmektedirler.

Öğrencilerin, belirtilen bütün bu uyum sorunlarının giderilebilmesi, toplum kurallarını öğrenip sosyalleşme sürecine katkı sağlayacak okul ortamında bulunmalarıyla mümkün olacaktır. Okulda sosyalleşmeyi sağlayacak en önemli ders ise Sosyal Bilgilerdir.

Bu araştırma, ilköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki araştırma ödevlerini yapmak suretiyle sosyalleşme düzeylerindeki gelişmeleri tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, öğrencilerin araştırma ödevlerini yapmalarına bağlı olarak değişen sosyalleşme durumları belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin araştırma ödevlerini yapmadan önce ve yaptıktan sonraki sosyalleşme tutumları karşılaştırılmış, ayrıca öğretmenlerin gözlemlerine dayanan görüşleri dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Öte yandan bu çalışma, Sosyal Bilgiler dersinde yer alan araştırma ödevleri ile sosyalleşme arasındaki ilişkiyi göstermek için geniş kapsamda yapılmış ilk araştırma olma özelliğini taşımaktadır.

Araştırma süresince yapılan çalışmalarda öneri ve desteklerini eksik etmeyen danışman hocam sayın Doç. Dr. Arif BİLGİN'E, verilerin çözümlenmesinde büyük katkısı olan Doç. Dr. Muhsin HALİS'E, Hendek Eğitim Fakültesinin değerli öğretim elamanlarına, çalışmalarım sırasında destek ve yardımlarını esirgemeyen idareci ve mesai arkadaşlarıma, bu araştırma için görüşlerini paylaştığım öğretmen arkadaşlarıma ve araştırma sürecinde sabır göstererek beni destekleyen eşim ve çocuklarıma teşekkür ederim.

Öztürk BAYRAKCI

19 Haziran 2007

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
ÖZET.....	xiv
SUMMARY.....	xv
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1: KAVRAMLAR VE TANIMLAR.....	8
1.1.Sosyalleşme	8
1.2.Toplum	10
1.3.Grup (Toplumsal Küme)	11
1.4.Çevre	14
1.5.Kültür	15
1.6.Kültürlenme.....	17
1.7.İletişim.....	18
1.8.Benlik	20
1.9.Yaratıcılık.....	22
1.10. Eğitim	23
1.11. Etkinlikler.....	25
1.12. Performans Ödevleri	25
1.13. Projeler	26
BÖLÜM 2: SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE SOSYALLEŞME.....	30
2.1.Sosyal Bilimler	30
2.2.Sosyal Bilgiler	30
2.2.1.Sosyal Bilgiler Nedir.....	30
2.2.2.Disiplinler Arası Yaklaşım Olarak Sosyal Bilgiler.....	32
2.2.3.Çevre ve Toplumun İncelenmesi Açısından Sosyal Bilgiler	34
2.3.Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları	34

2.3.1.Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Amaçları.....	34
2.3.2.Öğrencilerin Eğitimi Açısından Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları.....	36
2.4. Sosyal Bilgiler Dersi ve Sosyalleşme.....	37
2.4.1.Eğitimin Sosyalleşmeye Etkisi.....	38
2.4.2.Sosyal Bilgiler Dersinin Sosyalleşmeye Etkisi.....	43
2.4.3.Ödevlerin Kişilik Gelişimine Etkisi.....	44
2.4.4.Kişilik Gelişiminin Sosyalleşmeye Etkisi.....	46
2.4.5.Sosyalleşmenin Kişilik Gelişimine Etkisi.....	47
2.4.6.Sosyal Grupların Sosyalleşmeye Etkisi.....	50
BÖLÜM 3: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	53
3.1. Araştırma Modeli.....	53
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	54
3.2.1. Evren.....	54
3.2.2.Örneklem.....	55
3.3. Veri Toplama Araçları.....	60
3.4. Verilerin Analizi.....	63
BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUMLAR.....	64
4.1. 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Araştırma Ödevlerini Yapma ve Aile Üyelerinden ya da Aile Dışından Yararlanma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	64
4.1.1. Öğrencilerin Araştırma Ödevlerini Yapabilme Durumları.....	64
4.1.2. Öğrencilerin Ödev Yaparken Aile Bireylerinden Yararlanma Durumları.....	65
4.1.3. Öğrencilerin Ödev Yaparken Aile Dışı Kaynaklardan Yararlanma Durumları.....	69
4.2.Araştırma Ödevlerinin, Aile Durumlarının ve Sosyal Faaliyetlerin Sosyalleşmeye Katkısı.....	74
4.2.1. Araştırma Ödevlerini Yapan Öğrencilerin Sosyalleşme Durumları.....	74
4.2.2. Ödevlerinde Aile Bireylerinden Katkı Alan Öğrencilerin Sosyalleşmesi.....	95

4.2.3.Araştırma Ödevlerini Aile Dışından Yardım Alarak Yapan Öğrencilerin Sosyalleşme Durumları	103
4.2.4.Anne- Babanın Birlikte veya Ayrı Yaşamaları ve Sosyalleşme Durumları	133
4.2.5. Aile Gelir Durumları ile Sosyalleşme Arasındaki ilişki.....	139
4.2.6. Soysal Grup ve Faaliyetlerde Bulanan Öğrencilerin Sosyalleşmişlik Düzeyleri	146
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	153
KAYNAKÇA	159
EKLER.....	163
ÖZGEÇMİŞ.....	188

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı(Statistical Package for the Social Sciences)
SAÜ	: Sakarya Üniversitesi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TD	:Tebliğler Dergisi
İ.Ö.O.	: İlköğretim Okulu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Görüşme yapılan öğretmenlerin okullara ve branşlara göre dağılımı.....	56
Tablo 2: Öğrencilere yönelik yapılan anketin okullara ve sınıf düzeylerine göre Dağılımı.....	57
Tablo 3: Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı.....	57
Tablo 4: Ankete katılan öğrencilerin aylık gelir durumuna göre dağılımı.....	58
Tablo 5: Ankete katılan öğrencilerin babalarının iş durumuna göre dağılımı.....	58
Tablo 6: Ankete katılan öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre dağılımı	59
Tablo 7: Ankete katılan öğrencilerin baba ve annelerinin birlikte ve ayrı yaşama durumlarına göre dağılımı	59
Tablo 8: Ankete katılan öğrencilerin çalışma odalarının olup olmadığına göre dağılımı.....	60
Tablo 9: Ankete katılan öğrencilerin çalışma ortamlarının olup olmadığına göre dağılımı.....	60
Tablo 10: Öğretmenlerle yapılan görüşmede öğretmenlere yöneltilen sorular ve sorulara verilen cevapların genel dağılımı	61
Tablo 11: Ankete katılan öğrencilerin araştırma ödevlerini yapabilme oranları.....	64
Tablo 12: Ankete katılan öğrencilere ders çalışırken annelerinin yardım etme oranları	66
Tablo 13: Ankete katılan öğrencilere ders çalışırken babalarının yardım etme oranları.	67
Tablo 14: Ankete katılan öğrencilere ders çalışırken ağabey veya ablalarının yardım etme oranları.....	68
Tablo 15: Ankete katılan öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken aile bireyleri dışındaki kişilerden yararlanma oranları	69
Tablo 16: Ankete katılan öğrencilerin okul kütüphanesinden yararlanma oranları	70
Tablo 17: Ankete katılan öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden yararlanma oranları ..	71
Tablo 18: Ankete katılan öğrencilerin üniversite kütüphanesinden yararlanma oranları	72
Tablo 19: Ankete katılan öğrencilerin ödev yaparken değişik kurumlardan yararlanma oranları	72
Tablo 20: Ankete katılan öğrencilerin ödev yaparken yetkili kişilerden yardım alma oranları	74

Tablo 21: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	75
Tablo 22: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	76
Tablo 23: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	77
Tablo 24: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	78
Tablo 25: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	79
Tablo 26: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	80
Tablo 27: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	81
Tablo 28: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	82

Tablo 29: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	83
Tablo 30: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	85
Tablo 31: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	86
Tablo 32: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Genelde çekingenimdir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	87
Tablo 33: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	88
Tablo 34: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Okul ve okul dışındaki gruplarda severek rol alırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.	89
Tablo 35: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	90
Tablo 36: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	91
Tablo 37: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Okul kurallarına uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	92

Tablo 38: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” Sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Evde ailemin Koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	93
Tablo 39: Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Hayatta hiç kural olmamasını isterim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	94
Tablo 40: Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	96
Tablo 41: Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının -“Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	97
Tablo 42: Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	99
Tablo 43: Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının -“Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	100
Tablo 44: Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının -“Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	101
Tablo 45: Öğrencilerin “Derslerime babam yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının- “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	102
Tablo 46: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının- “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	104

Tablo 47: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	105
Tablo 48: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	107
Tablo 49: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	108
Tablo 50: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	110
Tablo 51: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	111
Tablo 52: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	113
Tablo 53: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri“Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	114
Tablo 54: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	116

Tablo 55: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	118
Tablo 56: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	119
Tablo 57: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	121
Tablo 58: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Genelde çekingenimdir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	122
Tablo 59: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	124
Tablo 60: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	125
Tablo 61: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	126
Tablo 62: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Başkalarından yardım istemek bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	128

Tablo 63: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	129
Tablo 64: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.	130
Tablo 65: Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	132
Tablo 66: Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	133
Tablo 67: Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	134
Tablo 68: Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	135
Tablo 69: Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	136
Tablo 70: Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması.....	137
Tablo 71: Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Okul kurallarına Uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	138
Tablo 72: Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin“Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	139
Tablo 73: Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması.....	140
Tablo 74: Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	141

Tablo 75: Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması.....	142
Tablo 76: Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Cevabını Bildiğim halde öğretmenim tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması	143
Tablo 77: Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması.....	145
Tablo 78: Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	147
Tablo 79: Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması.....	148
Tablo 80: Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	150
Tablo 81: Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması	151

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Etkili iletişimin öğeleri	18
Şekil 2: Sosyal Bilgiler Dersi ile İlgili Olan Disiplinler	32
Şekil 3: Sosyal Bilgiler Dersi Amaçlarının Hiyerarşisi	37

Tezin Başlığı: İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersindeki Araştırma Ödevlerinin (Etkinlik, Performans ve Proje) Öğrencilerin Sosyalleşmesine Katkısı

Tezin Yazarı: Öztürk BAYRAKCI

Danışman: Doç. Dr. Arif Bilgin

Kabul Tarihi: 19.06.2007

Sayfa Sayısı: xv (ön kısım)+158 (tez)+28 (ekler)

Anabilim Dalı: İlköğretim

Bilim Dalı: Sosyal Bilgiler Eğitimi

Öğrencilerin, son yıllarda toplum içinde yaşadıkları uyum sorunlarının giderilmesi ve topluma uyumlarının eksiksiz bir şekilde gerçekleşebilmesi için sosyalleşme son derece önemlidir. Toplumda yaşanan çatışmaların, bireyler arasındaki iletişim kopukluğundan kaynaklandığı bir gerçektir. Toplumumuzu oluşturan bireylerin çevresiyle sağlıklı iletişim kurarak yaşam sürmelerini sağlamak, öncelikle hızlı gelişim dönemlerinde öğrencilere eğitim vermekle yükümlü olan ilköğretim okullarına düşmektedir. İlköğretim okullarında öğrencilere iyi iletişim kurma becerisini öğretmek ve sosyalleşmelerine yardımcı olmak, Sosyal Bilgiler dersinin amaçları içindedir. Bu amaçla, yapılan araştırmanın iki temel problemini; “ilköğretim Sosyal Bilgiler dersi bünyesinde yer alan araştırma ödevlerinin (etkinlik, proje ve performans) öğrencilerin sosyalleşmelerine katkısı nedir? Öğretmenlerin araştırma ödevlerine karşı tutumları nasıldır?” soruları oluşturmaktadır.

Araştırmada konu hakkında öncelikle literatür taraması yapılmış, ardından bu literatüre ve uzman görüşlerine dayalı olarak, veri toplamak amacıyla öğrencilere yönelik bir anket düzenlenmiştir. Bunların yanında verilerin niteliğini artırmak için öğretmenlerle görüşme tasarlanmıştır. Araştırma 2006–2007 eğitim öğretim yılında Sakarya il merkezi Serdivan bölgesinde bulunan Mehmet Zorlu İlköğretim ve Zübeyde Hanım İlköğretim okulları öğrencilerine anket uygulayarak, Sakarya il merkezi genelinde 15 okulda görevli Sosyal Bilgiler ve 5.sınıf okutan sınıf öğretmenleri ile görüşme yapılmak suretiyle gerçekleştirilmiştir. Son aşamasında ise anket ve görüşmelerden elde edilen sonuçların karşılaştırılarak yorumlanması yoluna gidilmiştir. Bu araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölümde Sosyal Bilgiler ve sosyalleşme ile direkt alakalı olan kavramların tanımlamaları yapılmıştır. İkinci Bölümde, Sosyal Bilgiler dersinin amaçları ve sosyalleşme ile arasındaki ilişki, bunların birbirlerine etki ve katkıları ortaya konulmuş, Üçüncü Bölümde verilerin toplanması ve çözümlenmesi, araştırma ödevlerinin ve sosyal faaliyetlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine katkısı belirlenmiştir. Son bölümde ise araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar ve daha sonraki araştırmalar için önerilere yer verilmiştir.

Veri toplama aracı olarak uygulanan anket, kişisel bilgileri öğrenmek amaçlı sekiz, araştırma ödevlerini yaparken takınılan tutum ve sosyalleşmişlik durum değerlendirmesi amaçlı kırk yedi sorudan oluşmaktadır. Öğretmenlerle yapılan görüşmede ise dokuz soru yöneltilmiştir. Öğrencilere uygulanan anket eğitim öğretim yılının başında ve birinci yarıyıl sonunda olmak üzere iki kez aynı gruplara uygulanmıştır. Veriler toplanırken geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmak için anket uygulanırken öğrencilere her sınıfta açıklamalar yapılmış, soruların birçoğu anket sırasında açıklanmıştır. Araştırmada elde edilen bilgilerin işlenmesi ve istatistiksel çözümlenmesinde SPSS-13 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Veriler frekans (sayı) ve yüzdelere (%) şeklinde değerlendirilmiştir. Çapraz tablolar yardımıyla, birinci ve ikinci test arasındaki değişimler ve araştırma ödevlerini yapma durumları ile sosyalleşme durumlarını gösteren soruların karşılaştırmaları yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinden sonra şu sonuçlara ulaşılmıştır: 1. Araştırma ödevlerini yapan öğrenciler, anne, baba, ağabey ve ablalarından daha çok yardım almak zorunda kalırlar ve bunlarla iletişimleri artar. 2. Araştırma ödevlerini yapan öğrenciler ailesinin dışındaki kurum, kuruluş ve kişilerle görüşmek durumunda kalırlar. Bu durum öğrencilerin çevresiyle iletişimini ve sosyalleşmesini sağlar. 3. Araştırma ödevlerini yapan öğrencilerde araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilere göre büyük oranda sosyalleşme görülür. 4. Okul ve okul dışında sosyal faaliyetlerde etkin görev alan öğrenciler, görev almayan öğrencilere göre büyük oranda sosyalleşirler. İlköğretim öğrencilerine Sosyal Bilgiler dersinde her yarıyıldaki bir proje, her üniteye bir performans ödevi yaptırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyalleşme, iletişim, araştırma ödevleri, toplumsal uyum.

Title of the thesis: The contribution of the research tasks (Projects, performances and activities) in Social Sciences to the socialization of the students.

Author : Öztürk BAYRAKCI **Supervisor:** Assoc. Prof. Dr. Arif Bilgin

Date : 19.06.2007

Number of the pages: xv (pre text)+158(mainbody)+(28)appendices

Department: Primary

Subfield: Social Studies Education

Socialization is of great importance in terms of removing the students' increasing adoption problems in the society and realizing their complete adoption to the society. It is a fact that the conflicts in the society derive from the lack of communication among the individuals. It is the basic aim of the primary education schools, which are to educate the students especially in their fast growing periods, to ensure the survival of the individuals helping them communicate with each other in a healthy way. To teach the students how to communicate in a good manner and to help them socialize are among the aims of the Social Sciences. For this reason, the research is based on two basic problems. The first one is ; what is the vital contribution of the research tasks (Projects, performances and activities) existing in the extension of Social Sciences to the socialization of the individual? The second one is ; how are the attitudes of the teachers towards the research tasks?

In priority, literature scanning was made, then depending upon the views of the experts, a questionnaire aimed at the students about the subject was held in order to collect data. Besides this, meetings were organized to the teachers to increase the quality of the data. Research was carried out by means of the questionnaire held in Mehmet Zorlu and Zübeyde Hanım Primary Education Schools located in the region of Serdivan in Adapazarı and the surveys applied to the Social Sciences Teachers and 5. Grade teachers in fifteen schools. Then, the outputs of the questionnaires and surveys are compared and interpreted. The research is consisted of four parts. In the first part, the directly related concepts of Social Sciences and socialization are described. In the second part, the aims of the Social Sciences and its relation with socialization are put forward with their mutual influences and contributions. In the third part, the collection and interpretation of the data, and the contribution of the research tasks, social activities to the socialization of the students are determined. In the last part, the results taken from the research findings and suggestions for the next researches can be found.

The questionnaire used as a means of collecting data consists of 8 questions to get the personal information and 47 questions to interpret the state of the students' socialisation and manner while doing their homework. In the meetings with the teachers, nine questions were asked. The questionnaire for the students were applied to the same groups two times, first at the beginning of the 2006-7 education year and at the end of the first term. In order to increase the reliability and acceptability in collecting data. Explanations and descriptions were made to the students in each class during the appliance of the questionnaire. SPSS 13 (Statistical Package for the Social Sciences) was used in the analysis , interpretation of the information obtained in the research. Data was evaluated in numbers and percents. By means of cross tables , the changes between the first and the second test , the comparisons of the questions showing the state of doing the research tasks and the state of socialisation have been made. By using the questions of the questionnaire (t test and ANOVA test), the changes between the first and the second test were determined, the state of doing research tasks and their state of socialization was compared. 1. The students in charge of doing research tasks are obliged to get more helps from their parents, brothers and sisters, which increases their state of communication. 2.The students finishing their research tasks are made to get into contact with other people, institutions apart from their families. This situation helps them to be in contact with social life and more socialized individuals. 3. Higher rate of socialization can be observed in the students doing their research tasks in compare with the ones not being able to do research tasks. 4. The students who take part in the social activities both inside and outside the school are more socialised than the ones who don't take part in social activities. It is suggested to give at least one project in each midterm year and a performance homework in each unit in Social Sciences

Keywords : Socialization, communication, research tasks, social adoption

GİRİŞ

Sosyalleşme, son yıllarda öğrenci gelişimi açısından, üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisidir. Çünkü son yıllarda özellikle öğrenim çağındaki çocuk ve gençler birbirlerini anlayamamak ve kabul edememek yüzünden çatışmalara girmekte, bunun sonucunda hiç de istenmeyen sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Okulda öğrenim görmesi gereken çocuklar sokaklarda veya okul önlerinde bir öğrenciye yakışmayacak şekilde, “kendini kaybetmiş bir biçimde” saldırgan tavırlar takınmaktadırlar.

Çocukların bu duruma gelmelerinin temelinde, ailesi ve çevresi ile iletişimsizlikleri yatmaktadır. Konuştuğu zaman dinlenmeyen, fikirlerine değer verilmeyen ve saygı duyulmayan, kenara itilmiş bir kişi olarak yetişmeleri, onların bu duruma gelmelerinin altında yatan en büyük etkidir. Toplumda problem olarak görülen bu uyumsuz gençler, özellikle ilköğretim ve daha sonraki eğitim dönemlerinde sosyalleşmelerini tamamlayamamış kişiler arasından çıkmaktadır. Benlik duygusundan yoksun sadece bencillik duyguları gelişmiş bireyler olarak hayata atılmaktadırlar.

Sosyalleşme, insan hayatında her zaman önemli bir unsur olmuştur. Sosyalleşme sorunu yaşayan gençler, toplumsal hayatta büyük sıkıntı çekmektedirler. Evde anne-baba-kardeş ile, apartmanda komşu ile, sokakta ve mahallede diğer insanlar veya arkadaşları ile, okulda yine arkadaşları ile büyük ölçüde uyum sorunları ortaya çıkmaktadır. Çocukken bu sıkıntıları yaşayan birey büyüyüp anne-baba olduğunda sıkıntının boyutu biraz daha artmaktadır. Çünkü kendi ilişkilerinin yanı sıra yetiştirmek ve topluma hazırlamak zorunda olduğu çocukları bulunmaktadır.

Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin sosyalleşmesine katkısı olduğu varsayılan araştırma ödevlerinin, sosyalleşmeye ne ölçüde katkısının olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Araştırmanın konusu, amacı, önemi ve yöntemi aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

1- Araştırmanın Konusu:

“İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersindeki Araştırma Ödevlerinin (Etkinlik, Performans ve Proje) Öğrencilerin Sosyalleşmesine Katkısı” çalışmasının konusu; öncelikle ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin sosyalleşmişlik düzeylerini ölçmektir. Daha

sonra bu öğrencilerin sosyalleşme süreçlerine, Sosyal Bilgiler dersindeki araştırma ödevlerinin etkisi ve katkısının belirlenmesidir.

Araştırmada özellikle ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin değerlendirmeye alınmasının sebebi, bu seviyedeki öğrencilerin yeni müfredat ile birlikte araştırma ödevlerini iki yıldır tanımış olmaları ve bu ödevlerle iki yıldır (2005–2006 ve 2006–2007 eğitim öğretim yılı) çalışıyor olmalarıdır.

Araştırmada, öğrencilerin sosyalleşmişlik seviyelerinin ölçülmesi hedeflenmiştir. Yani araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine katkısı tespit edilmeye çalışılacaktır. Bunu yaparken araştırma ödevlerine muhatap olan 5. ve 6. sınıf öğrencileriyle, Sosyal Bilgiler dersini alan diğer ilköğretim öğrencileri arasında bir karşılaştırma ve kıyaslama yapılacak ve elde edilen sonuçlar değerlendirilecektir.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersi içeriğinde bulunan ve öğrencilerin araştırma yapmak suretiyle yaptıkları, etkinlik, performans ve proje ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine katkı sağladığı hipotezinden hareket edilmektedir.

2-Araştırmanın Önemi:

Araştırma evrenini oluşturan ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencileri sosyalleşme aşamasının en hızlı dönemlerinde bulunan kesimdir. Ayrıca bu yaş grubundaki öğrenciler, benlik kazanma ve kişiliklerini tamamlama dönemi içindedirler. Son yıllarda yaygınlaşan televizyon kanalları ve buna bağlı olarak sayıları hızla artan televizyon program ve dizileri, toplumun önemli bir kesimini televizyona bağımlı hale getirmiştir. Televizyona bağımlı olan bu kesimin içinde özellikle araştırmaya konu edilen yaş grubunun neredeyse tamamının bulunduğu bir gerçektir.

Televizyonun yanı sıra ve daha etkili olarak internet kullanıcılarının ortaya çıkması da özellikle öğrenim yaşındaki çocukların uğraşı haline gelmektedir.

Çocukların televizyon ve internetten uzak kaldıkları an hemen hemen sadece okulda buldukları zamanlar olmaktadır. Okul zamanları dışında çocuklar adeta evlerine veya internet kafelere kapanıp sadece elektronik cihazlarla ilgilenmektedirler. Sosyal gelişim çağında bulunan öğrencilerin bu denli televizyon ve internet bağımlısı olmaları, onları dış dünyadan kopararak kendi başlarına kurdukları bir dünya içerisinde

yalnız bırakmaktadır. İnsanlarla sadece sanal ortamlarda ilişki kuran çocuklar, bireyselleşmeye başlamaktadırlar. Eğitim çağındaki çocukların bireyselleşmesi onların sosyalleşmelerini büyük ölçüde engellemektedir.

Bütün bu durumlar öğrencilerin birbirleri ile ve toplumun diğer üyeleri ile ilişkilerinin zayıflamasına, iletişim kopukluklarına, benlik ve kişilik kazanmada sorun yaşamalarına sebep olmaktadır. Bunlara bağlı olarak da sosyalleşmede olumsuzluklar yaşamaktadırlar. Sosyalleşmemiş bireyler olarak topluma dahil olan bu gençler, toplum içinde uyum sorunları yaşamaktadırlar.

Bu sebeple öğrencilerin, sınıf arkadaşları ile ödev grupları kurarak dış dünya ile ilişkide olacakları, değişik kurum ve kişilerle konuşup bilgi alışverişinde bulunacakları, topladıkları bilgileri değerlendirip sınıf (gerektiğinde okul) ortamında sunacakları, araştırma ödevleri yapmaları sosyalleşmelerine ve kişilik kazanmalarına yardımcı olmaktadır.

Bu çalışma ile birlikte elde edilecek sonuçlar, yani araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine yapmış olduğu katkı ortaya konulduğunda, kullanılmaya başlanan yeni eğitim müfredatı ve beraberindeki araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyal gelişimine ne denli katkı sağladığı ortaya çıkmış olacaktır. Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyal gelişimine ve sosyalleşmelerine katkıları görüldüğü takdirde, bu programın kullanılmasında tereddüt yaşayan öğretmenlerin tereddütlerinin ortadan kalkacağı umulmaktadır.

Bu türden ödevlerin öğrenciyi okuldan uzaklaştırdığı, derslerden soğuttuğu, konuların tam olarak aktarılmasını engellediği ve büyük zaman kaybına sebep olduğu şeklindeki düşünceleri değişecek ve öğrencilerin daha istekli bir şekilde derslere yöneldiği, bilgiyi sadece öğretmen ve ders kitaplarından almak yerine, araştırma ve inceleme yaparak bilgiye kendilerinin ulaştığı hatta bilgiyi kendilerinin ürettiği görülecektir. Üretken ve kendine güvenen bir gençliğin gelişeceği kanısı kabul görecektir.

Ayrıca araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin ödev yapma becerilerinde gözle görülür düzeyde bir ilerleme olduğu görülecektir.

Araştırma ödevlerini yaparken öğrencilerin, değişik kurum, kaynak ve kişilerle görüşüp tanışmaları, aile dışındaki insanlarla konuşup bilgi alışverişinde bulunmaları sayesinde değişik bir sosyal çevreye girmeleri mümkün olmaktadır. Bu durum öğrencilerin kişilik gelişimine, benlik kazanmalarına ve sosyalleşmelerine katkı sağlamaktadır.

Çalışmada tüm bu durumlar ayrıntılı olarak ele alınıp değerlendirilerek ortaya konulmaktadır. Bu çalışma, araştırma ödevlerinin özellikle Sosyal Bilgiler dersi için ve öğrencilerin sosyal gelişimleri için ne derece önemli olduğunu ortaya koyarak bu tür ödevlere karşı oluşmuş ön yargıları ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

Yukarıda belirtilenlerin yanı sıra araştırmanın önemini ortaya çıkaran diğer bir özellik de, bu konuda daha önceden bu kapsamda bir araştırma yapılmamış olmasıdır. Bu araştırma, Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki araştırma ödevlerinin, öğrencilerin sosyalleşmesine katkısını ortaya koyacak bir çalışmadır.

3- Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı; İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi içinde yer alan ve araştırmayı gerektiren etkinlik, proje ve performans ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine katkısını ortaya koymaktır.

Sosyalleşmenin öğrencilerin hayata hazırlanmalarında önemli bir yeri vardır. Sosyalleşme süreçlerini başarılı bir şekilde geçirmemiş olarak hayata atılan gençlerin yaşadıkları sıkıntılar ve sonuçları kesin olarak bilinmektedir. Bu araştırma ile, sosyalleşme sürecinin en hızlı döneminde olan ve artık aileden ayrılıp sosyal gruplar veya arkadaş grupları arasında yer edinmeye çalışan ilköğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde, Sosyal Bilgiler dersi bünyesinde bulunan araştırma ödevlerinin katkısı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Belirtilen yaş grubu öğrencilerine sorulan sorularla, sosyalleşmişlik aşamaları ölçülerek eksiklikleri üzerinde tartışma yapılmıştır.

Bu süreçte doğrudan veya dolaylı olarak onları gözleme şansına sahip olan öğretmenlerin görüşleri alınarak eksiklikler tespit edilmeye çalışılmaktadır.

Çalışma çerçevesinde yapılan araştırmada kullanılan evren, İlköğretim 5. ve 6. sınıflardır. Bu sınıfların seçilmesinin nedeni: yeni uygulamaya geçen 2005 Eğitim-Öğretim Programında yer alan Sosyal Bilgiler dersini iki yıldır görmeleridir. Yapılacak araştırmada sonuçların değerlendirilebilir olması için yeni programa göre eğitim gören bu sınıflar seçilmiştir.

5. ve 6. sınıfların seçilmesindeki diğer bir amaç ise bu sınıf yaş guruplarının ergenlik öncesi dönemi yaşıyor olmaları, diğer bir deyişle son çocuklukla ergenlik arasında bir geçiş devresinde bulunmalarındır. Bu dönem çocuklarının sosyalleşme durumları tespit edilmek istenmektedir.

4- Varsayımlar (Sayıtlar):

Bu araştırmanın dayandığı temel sayıtlar şunlardır:

1. İlköğretim öğrencilerinin sosyalleşmeleri, Sosyal Bilgiler dersi bünyesinde bulunan araştırma (etkinlik, performans ve proje) ödevleri ile yakından ilişkilidir.
2. Araştırmaya katılan ilköğretim 5 ve 6. sınıf öğrencileri kendilerine yöneltilen sorulara içtenlikle ve tarafsız olarak kendi düşüncelerini yansıtacak şekilde cevap vermişlerdir.
3. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler branş öğretmenleri ve beşinci sınıfı okutan sınıf öğretmenleri, kendilerine sorulan soruları kendi düşüncelerini yansıtacak biçimde içten ve doğru bir şekilde yanıtlamışlardır.
4. Geliştirilen anket formunun gerekli verileri toplamada uygun bir araç olduğu kabul edilmiştir.
5. İlköğretim öğrencilerinin sosyalleşmişlik düzeylerinin ölçümünde en objektif ve sağlıklı verilerin, ilköğretim 5 ve 6. sınıf öğrencilerine uygulanan anketten alınacağı varsayılmıştır.
6. Sosyal Bilgiler dersi içindeki araştırma ödevlerinin sosyalleşmeye katkısının öğrenilmesi için, en objektif ve sağlıklı verilerin ilköğretim Sosyal Bilgiler branş öğretmenleri ile beşinci sınıf öğretmenlerinin gözlemleri sonucu anlaşılacağı varsayılmıştır.

5- Sınırlılıklar:

1. Araştırma, 2006–2007 eğitim- öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma, Sakarya il merkezi Serdivan bölgesi Zübeyde Hanım İlköğretim ve Mehmet Zorlu İlköğretim okullarında eğitim-öğretim gören 5. ve 6. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
3. Araştırma, Sakarya il merkezinde değişik okullarda görevli 20 Sosyal Bilgiler branş öğretmeni ve yine Sakarya il merkezinde değişik okullarda görevli 20 beşinci sınıf okutan sınıf öğretmeni ile sınırlıdır.
4. Araştırmada elde edilen bulgular, geniş bir kaynak taraması yanında, araştırmaya katılan öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar ile görüşme yapılan öğretmenlerin görüşme sorularına verdikleri cevaplar ve önerileri ile sınırlıdır.

6- Yöntem:

Araştırmada verileri toplarken önce konu ile ilgili dokümanlar taranmış, elde edilen bilgiler ışığında veri toplama aracı olarak öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyini ölçmek amacı ile anket hazırlanmış ve Adapazarı il merkezi Serdivan bölgesinde bulunan Zübeyde Hanım ve Mehmet Zorlu İlköğretim Okulları 5. ve 6. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Ayrıca Adapazarı il merkezinde görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve 2006–2007 eğitim öğretim yılında 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersini okutan sınıf öğretmenleri ile görüşme tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Çalışmaya başlarken öncelikle konu ile ilgili dokümanlar incelenmiştir. Doküman incelemesi, yapılacak olan gözlem, görüşme ve anketlerde elde edilecek bilgilerin konumuza ne kadar yakın ve ne kadar güvenilir olduğunu doğru bir şekilde tespit edebilmek için yapılmıştır.

Araştırmada, görüşme yönteminin kullanılmasının ise birçok sebebi bulunmaktadır. Görüşme önceden planlandığı ve bir amaç için yapıldığından dolayı dinleme eksikliği ve önyargılar gibi hatalar oluşmaz (Yıldırım, 2003:92). Görüşmede, görüşme yapılan kişinin verdiği cevaplar davranışları ile kontrol edilebilir (Yıldırım, 2003:97). Görüşme yapılan kişinin davranışları anında gözlemlenip değerlendirildiği için konu hakkındaki görüşleri daha objektif olarak değerlendirilebilir. Ayrıca görüşme yöntemi

diğer veri toplama yöntemlerine göre daha güvenilirdir (Yıldırım, 2003:98). Bütün bu sebeplerden dolayı elde edilen verilerin güvenilirliğinin yüksek olması için kullanılmıştır.

Öğrencilere yönelik uygulanan anket sonuçları “spss” paket programında tablollaştırılmış ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

7- Kaynaklar:

Araştırmada Sosyal Bilimler konularını içeren, özellikle sosyalleşme konusunu inceleyen ve Sosyal Bilgiler dersi konusunu incelemiş olan kitaplar, döküman incelemesi aşamasında taranmıştır. Ayrıca Sosyal Bilgiler ve sosyalleşme konularında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezleri taranmıştır. Bunlara ek olarak yine Sosyal Bilgiler ve sosyalleşme konularını işleyen makaleler incelenmiştir. Bu kaynakların dışında Milli Eğitim Bakanlığı'nın Sosyal Bilgiler dersi içindeki araştırma (etkinlik, performans ve proje) ödevleri ile ilgi genelge ve yazılar incelenmiştir. İncelenen ve araştırma için faydalanılan kitap, tez, makale ve yazılar kaynakça bölümünde belirtilmektedir.

Araştırmanın temelini oluşturan İlköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerine yönelik 2006–2007 eğitim-öğretim yılı başında öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeylerini ölçmek amacıyla bir anket uygulanmıştır. Aynı guruba birinci eğitim- öğretim dönemi sonunda aynı anket tekrar uygulanarak araştırma ödevlerini yapan ve yapmayan öğrencilerde sosyalleşmişlik düzeylerindeki gelişme ve değişmeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Uygulanan ikinci ankette, ilk olarak uygulanan ankete ek olarak dokuz soru eklenmiştir. Eklenen sorularla araştırama ödevlerini yapan öğrencilerin okul ve ailede konulan kurallara uyma düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada üçüncü bir kaynak olarak, ilköğretim Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve ilköğretim 5.sınıfları okutan sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmeler kullanılmıştır. Sorulan sorulara öğretmenlerden alınan cevaplar araştırma içinde değerlendirilmiştir. Öğretmen görüşleri arasında ortaya çıkan karşıt görüşler yine araştırma içerisinde tartışılmaktadır.

BÖLÜM 1: KAVRAMLAR VE TANIMLAR

1.1-Sosyalleşme:

Kavram olarak daha çok sosyolojinin konusu olan sosyalleşme, diğer bütün sosyal bilimlerin de ilgi alanına girmektedir. Sosyal Bilgiler, insan ve insan ilişkileri ile ilgilendiğinden insanın toplum içindeki uyumunun göstergesi olan sosyalleşme ile de birebir ilgili olmak durumundadır.

Sosyalleşme kavramını açıklamak üzere birçok sosyolog konuya değişik bakış açılarından yaklaşarak bir takım tanımlar yapmışlardır. Bu tanımlarda ortak noktalar bulunmakla birlikte her düşünürün araştırma konusuna ve bakış açısına göre farklılıklar da bulunmaktadır.

Araştırmamızın konusu Sosyal Bilgiler dersi içinde sosyalleşmek olduğundan buraya konumuzla ilişkili gördüğümüz ve bizi aydınlatacağını düşündüğümüz birkaç tanım aldık.

Sosyalleşme, bir ferdin herhangi bir grup faaliyetine katılması, katıldığı grup içerisinde kendinden beklenen uygun rol ve ilgili normlardan haberdar olması, bu normlara göre davranışların düzenlemesidir. Davranışlar, çevrenin yönlendirmesi ve öğretimi sonucu ortaya çıkar (Karaman, 2002: 72; Erkal, 1996:86).

Doğan, C. I. Sandsröm'ün sosyalleşme tanımını şöyle aktarmıştır: “Genç bir kişinin, yetişkin çevresinin normları ve değerlerine uygun davranış biçimlerini kabul etme sürecidir” (Doğan, 1994:13). İter Turan'a göre sosyalleşme “Kişinin toplumda ya da toplumun alt birimlerinde yürürlükte olan değer yargılarını, davranış kurallarını öğrenmesi sürecidir” (Doğan, 1994:14). Türker Alkan'ın tanımı ise; “Toplumdaki değerlerin, inançların, davranışların birey tarafından benimsenmesi sürecidir” (Doğan, 1994:14) şeklinde aktarılarak, bireylerin toplumun kabul gördüğü davranış biçimlerini öğrenip sergileme süreci olarak değerlendirilmiştir.

Sosyalleşme bir anlamda, ferdin içinde yaşadığı toplumun kültürünü davranışlarına katmasıdır. Diğer bir anlamda ise, bireyin toplum hayatına hazırlanma sürecidir (Karabalut,1997:18-22). Sosyalleşme sonucunda birey ve toplum uyumunun gerçekleşmesi mümkün olmaktadır.

Sosyalleşme insanoğlunun, toplumun bir üyesi haline gelmesidir. Ailesinin, akraba ve komşuluk düzeyinin, şehir ve köyünün ve nihayet ulusunun bir parçası olduğunu öğrenmesidir (Kağıtcıbaşı, 1998:245).

Sosyalleşme, özünde bir öğrenme olayıdır. Bireyin, içinde bulunduğu grup veya toplum tarafından onaylanan sosyal tutumları, rolleri ve davranışları öğrenmesidir. Birey gruba girdiğinde sosyalleşme süreci yoluyla grubun bir üyesi olur. Sosyalleşme bir anlık olmayıp yaşam boyu süren bir süreçtir. Bu süreç bireyin dünyaya gelişiyile aile içinde başlayıp, çocuğun ilk arkadaşlıkları ile devam eder. Özellikle okula gitme, işe başlama, yeni bir göreve getirilme gibi durumlarda etkin bir şekilde sürer. Sosyalleşme bir anlamda uyumdur, çünkü bireyin içinde bulunduğu toplum veya grubun tutum ve davranışlarını öğrenip kabullenmesidir (Balcı, 2000:5). Aile içerisine bir bebek ve dolayısıyla bir birey olarak giren çocuk, çevresini fark etmeye başladıktan hemen sonra çevresine karşı tepkilerde bulunur. Çevresi genişledikçe çevresi ile olan iletişimi de o oranda artar. Girdiği ilişkiler sonucunda yaşamı ile ilgili temel kural ve normları öğrenerek yine çevresi ile uyumunu gerçekleştirir. Bu sebeple sosyalleşme, “Bireyin içinde yaşadığı topluma uyum sürecidir” (Karapınar, 1997:17) diye ifade edilebilir.

Birey, içinde bulunduğu veya bulunacağı grup veya toplumun değer ve normlarını öğrenerek o grupta veya toplumda kendisine düşen sosyal rolleri yeterince yerine getirmesini sağlayacak bilgi, görgü, beceri ve alışkanlıklara sahip olması; dolayısıyla ait olduğu toplum veya grubun fonksiyonel bir üyesi haline gelmesi ile birlikte sosyalleşme sürecini tamamlamış sayılır (Karabulut,1997:18). Birey toplumun kendisinden beklediği davranışları, toplum içinde bulunduğu süre zarfında öğrenir ve öğrendiği davranışları yine hayatı boyunca sergiler. Bu şekilde hem öğrenme hem de öğrendiklerini uygulama, aynı anda gerçekleşen birbiri içine girmiş iki ayrı durum gibi gözükse de aslında tek bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey bu iki durumu birlikte düzenli bir biçimde yürüttüğü zaman gerçek anlamda sosyalleşmiş olur. Denilebilir ki toplum normlarını öğrenip davranışlarına yansıtan bireyler sosyalleşmişlerdir ve buna bağlı olarak toplumun üyesi olmuşlardır. Bu durumun tersi durumlarda ise birey sadece toplumun içerisinde bulunan, kişiliğinin ve benliğinin tam olarak farkında olmayan birisidir.

Yukarıdaki tanımların hemen hepsinde görüldüğü gibi sosyalleşme, bireyin toplumda yerini alması, toplumun bir üyesi olması, toplum normlarını öğrenmesi, toplum normlarını kabullenmesi ve özümsemesi, toplumda kabul gören genel davranışları öğrenip sergilemesi, toplumda kendi üzerine düşen görevleri yerine getirmesi gibi sosyal gereklilikleri öğrenme ve uygulama sürecidir. Bu süreç içerisinde, önce istek sonra bu istekle beraber gelen doğru bir öğrenme ve en sonunda öğrenilen davranışların toplumun beklentileri ve menfaatleri doğrultusunda uygulanması bulunmaktadır. Nitekim, sosyalleşme sürecinde, sosyalleşmenin bireyin isteği ile başladığını, E. Durkheim “Sosyalleşme süreci içten gelen, çok güçlü bir farklılaşma olayıdır” (Karapınar, 1997:18) şeklindeki ifadesiyle açıklamıştır.

Sosyalleşme, bireyin toplum kurallarını öğrenip bu kuralları davranışlarında göstermesinin yanı sıra; bireyin kendi benliğinin ve varlığının farkında olması, içerisinde yaşadığı toplumun kendisini çevrelediğinin farkında olması ve kendisini topluma dahil etmesi sürecidir. Burada vurgulanmak istenen, bireyin kişilik kazanması, kendisini ifade etmesi ve çevresine kabul ettirmesidir. Şahıs olarak kendisini topluma kabul ettirmek öncelikle bireyin kendine güvenmesine ve kendini iyi tanımasına bağlıdır.

1.2-Toplum:

Toplumun tanımını Karapınar kısaca şöyle yapmıştır: “Toplum, ortak bir kültüre sahip olan insan topluluğudur” (Karapınar, 1997:21). İnsanların bir arada yaşamaları toplumu oluşturmak için yeterli olmayıp ortak bir kültürü yansıtmaları gerekmektedir. Aynı kültür içerisinde uzun süre yaşayan insanların oluşturduğu birlikler toplumdur.

Güven’in P. Sorokin’den aktardığı tanımı ise; “Toplum, belli anlam, değer ve kurallara sahip olan, belli bir çevrede bu anlam, değer ve kuralları birbirleriyle yaptıkları etkileşimlerde kullanan bilinçli kişi ve kümelerden oluşur” (Güven,1999:5) şeklindedir. Bu şekliyle toplumun, soyso- kültürel bir tanımı ortaya çıkmaktadır.

Yine Güven’in T. Parsons’dan aktardığı tanımda ise toplum; “Uzun süreli var olmanın temel işlevsel gereklerini kendi kaynaklarından alan bir toplumsal sistem” (Güven,1999:5) olarak vasıflandırılmıştır. Toplum olabilmek için insanların bir arada

aynı kültür içerisinde yaşamalarının yanı sıra toplumun sürekliliğini sağlamak ve onu yaşatmak da gerekmektedir.

“Toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak için etkileşen, belli bir coğrafi mekânda yaşayan, ve ortak bir kültürü paylaşan pek çok sayıdaki insanın oluşturduğu bir birlikteliktir. Başka bir deyişle, toplumsal ilişkilerin ağıdır” (Tezcan, 1999: 19). Bu tanımla toplum, grup kavramından farklıdır. Grup sadece toplumun bir parçasıdır. Grup kişilerden oluşur, toplum ise gruplardan oluşur. İnsanların bir arada olmalarından doğan ilişkiler grupların ortaya çıkmasına yol açar. Gruplar arasındaki ilişkiler daha büyük grupları ve toplumları oluşturmaktadır.

Toplumunu açıklayabilmek için yapılan tanımlarda, toplumun amaçlı bir birliktelik olduğu ve kendisinin devamlılığını sağlama işlevinin bulunduğu belirtilmektedir. İnsanların birlikte olmalarından doğan birtakım normlar bulunmaktadır. Normlar birlikte yaşamamanın kaçınılmaz sonucu ve gerekliliğidir. Belirli kurallara bağlı olarak düzen içinde yaşamak ve toplum içerisindeki bireylerin mutlulukları normların varlığına bağlıdır.

Toplumun devamlılığını sağlamak için birlikte yaşamamanın gereği olarak ortaya çıkan normların korunması gerekecektir. Normların korunması aynı zamanda toplumun kendisinin korunmasıdır. Öncelikle normların toplumun gereklerine ve amaçlarına uygun bir şekilde hazırlanması, hazırlanan bu normların toplumun düzenini ve devamlılığını sağlamak için hayata geçirilmesi, bireyler arasında sağlıklı bir iletişim ile mümkündür. Toplumdaki bireylerin sağlıklı bir iletişim geliştirebilmeleri ise doğru şekilde sosyalleşmiş bireyler olmalarıyla mümkün olabilir.

1.3-Grup (Toplumsal Küme):

“Üyeleri arasında belirli ilişkiler bulunan ve her üyenin, kümenin varlığını bilinçli olarak ayırt ettiği, iki ya da daha çok üyeden oluşan ve göreceli bir sürekliliği bulunan insan topluluğudur” (Güven,1999:152).

Grup; bir amaç için bir araya gelen ve etkileşim içerisinde bulunan insan topluluğudur (Kağıtcıbaşı, 1998:200). İnsan birlikteliklerinin grup olarak değerlendirilmeleri için aralarında ortak amaçlar bulunması gerekmektedir. İnsanlar, aralarında bir amaç bulunmadığı durumlarda grup olmaktan çok kalabalık olarak tanımlanırlar.

Grup; kendilerini aynı topluluğun üyeleri olarak algılayan, dolayısıyla grup içerisinde diğerleri ile aynı psikolojik anlamı ve önemi paylaşan, bu grup üyeliğinin özellik ve değerleri hakkında sosyal bir anlaşmayı bir ölçüde sağlayan bireylerin topluluğudur (Arkoç, 2001:256).

Tanımlarda da belirtildiği gibi grubu belirleyen öğelerin en başında, grubu oluşturan üyeler arasında ortak bir amacın bulunması gelir. Bu amaç rasgele değil üyeler tarafından ve üyelerin ortak çıkarlarına uygun olarak belirlenmiş olması gerekir. Grupları bir arada tutan, bu ortak amaçlardır (Güven,1999:152). Grupların devamlılığı ve üyelerinin mutluluğu, önceden planlanarak belirlenmiş bu ortak amaçların gerçekleşmesiyle mümkün olmaktadır.

Bir grup içinde yer alan bireylerin irade ve düşünceleri grubun iradesinden farklı olabilir ancak grup üyeleri, grubun irade ve düşünce yapısına aykırı düşecek davranışlarda bulunmazlar. Bireyler grubun ortak amaç ve görüşüne aykırı hareket ederlerse bu tutum onların grup üyeliğinden çıkarılmalarına sebep olur (Güven,1999:156). Bir birey aynı anda değişik grupların üyesi olabilir. Her birey değişik fikir ve amaçlar barındırabilir ancak dahil olduğu grubun içerisinde o grubun amaçlarını gerçekleştirici eylemlerde bulunmalıdır. Grup üyeliğine isteyerek dahil olan bir bireyin aksi davranış göstermesi beklenemez. Aksi takdirde grup tarafından dışlanır.

Kağıtcıbaşı, (1988:199) grup içerisinde bulunan insanların verimliliklerinin arttığını belirtmektedir. Bireyler grup içerisinde normalde gösterdikleri davranışlardan farklı davranışlar gösterirler (Kağıtcıbaşı,1988:203). Grubun, bireyler üzerine, davranış gösterme konusunda, olumlu bir etkisi olmaktadır. Özellikle iş ortamlarında, bireyler tek başlarına yaptıkları işlere oranla grup halinde çalıştıklarında daha fazla iş yaptıkları belirtilmektedir.

Kağıtcıbaşı, (1988:210) grupla yapılan işlerin sayısının arttığını ancak iş kalitesinin azaldığını belirtmektedir. Bunun sebebi olarak grup içerisindeki bireylerin devamlı olarak yaptıkları işin bir bölümünü yaptıklarından dolayı işin diğer bölümlerini ve genelini öğrenemedikleri belirtilmektedir.

İnsan sosyal bir varlık olduğundan dolayı, hayatı boyunca belirli gruplara dahil olma ihtiyacı duymaktadır. Gruplara dahil olmak, çeşitli ihtiyaç ve sebeplere bağlıdır. Örneğin insan, dünyaya gelir gelmez bir ailenin içerisinde yer alır, çocukluk devrelerinde değişik oyun gruplarında yer alır, okul çağına geldiğinde sınıfının, eğitsel kulübünün, eğitsel faaliyetlerin, okul arkadaşlarının içinde yer alır, gittiği dersane, okuduğu üniversite, erkekler için askerlik arkadaşlıkları, iş hayatına atılınca iş ve mesai arkadaşlıkları gibi bireyler bazen istekleri doğrultusunda bazen de ihtiyaçları doğrultusunda gruplara dahil olurlar. Gruplar insan hayatını kuşatıp davranışlarına yön verirler. Çünkü hayatta emin bir şekilde ilerlemek, başkalarından haberdar olmaya ve onlarla iş birliği içinde olmaya bağlıdır (İşçi, 2000:43).

Bireyler çalışacakları veya dahil olacakları grup veya örgütü her zaman kendileri seçemeyebilir. İçinde yaşadığı çevre ve şartlar insanları bazen içinde bulunmaktan memnun oldukları bazen de memnun olmadıkları değişik gruplara dahil edebilir. Ancak bireyler dahil oldukları grupları kendi istek ve düşüncelerine uygun olarak kendileri seçerlerse uyum daha kolay olur. Bireylerin kendi istekleri doğrultusunda seçtikleri grup içerisinde ve bu grubun desteği ile başarı elde etmeleri daha olumlu bir süreçtir (Balcı, 2000:36).

Grupların oluşmasında her zaman önceden belirlenmiş bir hedef olmayabilir. Bazı durumlarda bir gruba dahil olmak kaçınılmaz olmaktadır. Hatta şartlar, bireyleri kendini güvende hissedebileceği bir gruba dahil olmaya zorlayabilir. Bu gibi durumlarda elde edilecek hak ve sorumluluklar grup üyelerini birbirine bağlamaktadır (İşçi, 2000:44). Grubun üyesi olmaktan mutluluk ve güven duyulan ortamlarda yani gurubun varlığından ve faaliyetlerinden, grup üyelerinin memnun olduğu durumlarda bu bağlılık daha güçlü ve uzun süreli olmaktadır.

Sosyal gruplar kişilerin sosyalleşmesine katkı sağlarlar (İşçi, 2000:44). Hatta denilebilir ki grupların en önemli özelliği, bireyleri sosyalleştirmesidir. Çünkü bireyin sosyalleşmesi bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Sosyalleşme, normları kabul edip uygulamak olduğuna göre bireyler memnun ve mutlu oldukları ortamlarda konulan kurallara uymakta zorlanmayacaklardır. Bu gibi grupların içerisinde belirlenen normlara uymaktan mutluluk bile duyabileceklerdir. Bu açıdan bakıldığında, grupların bireyleri başarılı bir biçimde sosyalleştirdikleri gözlenmektedir.

1.4- Çevre:

Özgüven, çevre kavramını açıklarken bunu daha çok insanı etkileyen bir etmen olarak değerlendirmiş ve genel hatlarıyla şu şekilde tanımlamıştır:

“Bireyin beslenme şekli, hareketi, hava, ışık, ısı gibi gereksinimleri, barındığı yerin fiziki ve sosyal koşulları, yakınları ve görüştüğü kimselerle olan ilişkileri, bireyin kendisine karşı olan duygu ve davranışları, benlik algısı, okuduğu kitaplar, eğitimi, öğrenme, aile ve yaşam ortamı, içinde bulunduğu ortam ve koşulları gibi çok çeşitli durum ve nitelikler bireyin çevresini oluşturur. Çevre insanın davranışlarını etkileyen önemli ve kapsamlı bir etmendir” (Özgüven, 2002: 29).

Yukarıdaki tanım geniş anlamlıdır ve bütün alanları kapsayacak niteliktedir. Konumuz itibari ile “çevre”, çocuğun (öğrencinin) içerisinde sosyalleştiği, toplumu ve toplum kurallarını öğrendiği ortamdır. Bu sebepten dolayı denilebilir ki çocuğu çevresi sosyalleştirir. Bir öğrenci için sosyalleşme açısından en ideal çevre ise okuldur. Bununla birlikte okulda, dahil olduğu grup ve faaliyetler de çevresini oluşturur. Öğrencinin araştırma yapma amacı ile değişik ortamlara gitmesi, değişik kişilerle görüşüp konuşmalar yapması, onun çevresini genişletip sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır.

Okul bünyesinde formal eğitim verildiğinden dolayı kazandırılmak istenilen davranışlar, daha önceden belirlenmiş olan amaçlar doğrultusunda öğrencilere verilmektedir. Öğrencilere, amaçlanan davranışları kazanmaları için planlı ve programlı bir şekilde eğitim verilmektedir. Özellikle Sosyal Bilgiler derslerinde Milli Eğitimin genel amaçları doğrultusunda öğrencilerin toplum içerisinde sosyal kimliklerini bulması için eğitim ortamları ve eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir. Çocuğun sosyalleşmesinin bu denli planlı ve amaçlı bir çevrede gerçekleşmesi sosyalleşme sürecinin başarılı olmasında etkili olmaktadır.

Araştırmamızın konusu olan Sosyal Bilgiler dersi içindeki araştırma ödevleri bir anlamda öğrencilerin sosyal çevrelerini genişletmektedir. Araştırma ödevlerini yapmak için öğrenciler alışık oldukları aile ve okul ortamlarından ayrılarak, kimi zaman resmi kurumlara ve özel kuruluşlara giderek, kimi zaman da mahalle ve sokağındaki diğer insanlarla görüşmek suretiyle araştırmalar yapmaktadırlar. Sadece bu durum bile ilköğretim çağındaki öğrencilerin çevrelerinin genişlemesine, buna bağlı olarak

kendilerine güven kazanmalarına, benliklerinin gelişmesine ve hepsinin birleşimi olan sosyalleşmelerine olanak sağlamaktadır. Bireylerin sosyalleşmesini çevresinin sağladığı, diğer bir ifade ile çevrenin, bireyin sosyalleşmesine yardımcı olduğu gerçeği, bu durumun önemini daha çok artırmaktadır.

1.5-Kültür:

Kültür kavramı, Latince'den alınmış bir kavramdır. İlk anlamı itibari ile; ürün yetiştirmek ya da hayvan yetiştirmek yani çobanlık anlamlarına gelmekteydi. Kavram, bunun yanında zihin eğitimi anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Kültür kavramı zaman içerisinde bu şekilde anlam değişmesi ve genişlemesine uğrayarak, genel bir ruh halini, bütün bir hayat tarzını ifade etmiştir (Özkul, ????).

Kültür kavramı, 17. yüzyılda tüm insanların doğaya karşı olarak ortaya çıkardıkları eserler, 18. yüzyılda ise insanların özgürce hayata geçirmek istedikleri amaçları ve ideallerinin tümünü ifade etmek için kullanılmıştır (Özkul, ????).

Aydınlanma çağında ise, Alman filozof Herder ilk olarak kültür kavramını tekil anlamdan çıkarıp kültürleri kastederek kullanmıştır. Ona göre kültür, “Bir ulusun, bir halk ya da topluluğun yaşam tarzıdır.” Bu tanım ışığında, günümüze kadar büyük gelişmeler meydana gelmiştir. 19. yüzyılda kültür, bilgileri, inançları, sanatı, ahlakı, yasaları, gelenekleri ve bir toplum içerisinde yer alan bireylerin bütün eğilim ve alışkanlıklarını kapsayan daha kompleks bir tanıma kavuşmuştur (Özkul, ????).

Daha sonraları ise kültür kavramı tam anlamıyla genelleşerek, maddi ve manevi bütün unsurları içeren, iktisattan, aile ve akrabalık ilişkilerine, sanattan din anlayış ve yaşayışına, felsefeden bilim ve üretime kadar bütün öğeleri içeren evrensel bir tanım olmuştur (Özkul, ????,).

Kültür, belirli bir toplumun başardığı tüm maddi, manevi ve davranışsal düzenlemelerin örüntüsüdür. Toplumun üyesi olarak insanın geliştirdiği tüm bilgi, inanç, sanat, ahlak, adet, yetenek ve alışkanlıklarla toplumsal kurumları kapsar (Karapınar, 1997:21).

Kültür, toplulukların biyolojik değil, sosyal olarak kuşaktan kuşağa aktardıkları maddi ve manevi ürünlerin tamamıdır. Kültür, toplumların sosyal mirasının taşıyıcı rolünü üstlenmiş durumdadır.

Başka bir açıdan bakıldığında, kültür sadece toplumda değil, aynı zamanda toplumu oluşturan fertlerin düşüncelerinin sonucunda ortaya çıkan veriler bütünüdür, denilebilir. İnsanın düşünen bir varlık olmasının yanında, onu diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliği “kültür üreten varlık” olmasıdır. Kültür insanların yaşayış biçiminden ortaya çıktığından, kültür kavramı açıklanırken de ortaya değişik tanımlar çıkmaktadır. Kültür tanımının bu denli çok değişiklik göstermesinin diğer bir sebebi ise toplumların devamlı değişim ve gelişim içerisinde bulunmasıdır. Toplumların yaşamış oldukları, ateşin bulunması, tekerleğin bulunması, yazının icadı, matbaanın kullanımı, teknolojinin ve iletişimin gelişimi gibi önemli gelişmeler, onları büyük oranda etkilemiştir. Toplumlar bu değişimi yaşarlarken kendisini oluşturan öğelerin bir kısmını veya tamamını değişikliğe uğrattılar. Zaten toplumsal değişim, onu oluşturan öğelerin değişimi ile mümkün olmaktadır. Toplum oluşturan öğeler aynı zamanda kültürün parçaları olduğundan, parçaların değişmesi kültürün değişmesi anlamına gelmektedir.

Asıl önemli olan konu, kültürün ne anlama geldiğinden çok, ona bizim tarafımızdan anlamın nasıl yüklendiğidir. Dikkat edilmesi gereken en önemli husus kültürün bir varlık olmadığı, bir kavram olduğudur (Özkul, ???).

Kültüre, bir tanım yaparken her şeyden önce ön yargılardan kurtulup, toplumu oluşturan bütün öğeleri ayrı ayrı değerlendirip birlikte yorumlamak gerekmektedir.

Yapılan değerlendirmeler ve tanımlar ışığında denilebilir ki kültür; toplumların içinde buldukları zaman ve duruma göre yine toplum içerisinde yaşayan bireylerin ayrı ayrı yaşam biçimleri, bireylerin gruplar içerisinde ve toplum içerisindeki yaşam biçimlerini oluşturan etki, tepki, norm ve öğelerin bütünüdür. Yaşam biçiminden kasıt, insanların oturmaları, kalkmaları, yemeleri, içmeleri, eğlenceleri, ihtiyaçlarını karşılama biçimleri, aile ve akrabalık ilişkileri, komşuluk ilişkileri, yardımlaşmaları, sürtüşmeleri, beğenileri, yasalarla belirlenmiş kanunları ve bu kanunların uygulanış biçimleri gibi durumlardır. Ayrıca toplumun genelinin kabul edebildiği yaşantı türleridir. Eğer toplum bir yaşantı türünü (herhangi bir davranışı) veya öğesini kabul

edebiliyorsa bu kültürün de ögesi durumundadır. Toplumun kabul görmediği bir yaşam türü o toplumun kültürü içerisinde yer almaz.

1.6- Kültürlenme:

Kültürlenme, farklı kültüre ve değerlere sahip olan toplumlar veya gruplar arasında, toplum veya gruplardan birinin diğerini veya birbirlerini sürekli ve doğrudan ilişkiler sonucunda etkilemek suretiyle, kültürel özelliklerinin bir bölümünü veya tamamını kendi kültür özellikleri gibi benimseyerek yaşamalarıdır. Kültürlenmenin diğer bir anlamı ise; toplumun veya grubun kendi benimsediği ve yaşadığı kültürü, bünyesinde bulunan veya içerisine yeni dahil olan bireylere aktarma sürecidir (Özkul, ???). Toplum meydana getiren bireylerin tamamının toplumun istek ve beklentileri doğrultusunda, toplumun devamlılığını ve güvenini sağlayacak biçimde davranışlar göstermesi amaçlanmaktadır. Bu amaca yönelik bireyler yetiştirme aşaması ise birey için kültürlenmedir.

Kültürlenme, toplumun içerisinde bireylerin duydukları, gördükleri, öğrendikleri veya kendilerini uymak zorunda gördükleri davranışları uygulayarak gerçekleşir. Eğitimde olduğu gibi planlı ve programlı bir şekilde ortaya çıkmaz.

Kültürlenme, bireylerin, içinde yaşadığı toplumun kültürünü öğrenme süreci olarak değerlendirilmiştir. Bundan dolayı, kültürlenme çocuğun dünyaya gelişi ile başlar ve hayat boyu devam eder. İnsan, hayatının her döneminde, içinde yaşadığı toplumun kültür değerlerini öğrenir ve bu değerlere uyum gösterir. Ancak bu durumda birey yaşadığı toplumun içerisinde sosyalleşebilir.

Bireylerin içerisinde doğduğu ve büyüdüğü çevre, toplum, coğrafi yapı, iklim koşulları, soyo-ekonomik durum, ulaşım ve haberleşme olanakları, politik durum, rejim, anayasa ve kanunlar gibi toplum öğeleri, toplum içerisinde ne ölçüde kabul görür ve kullanılırsa, birey de bu öğeleri aynı oranda öğrenir ve yaşar. Bu şekilde bireylerde meydana gelen kültürlenme, bireylerin toplum içerisindeki yaşam biçimi haline gelir. Başka bir deyişle kültürün bireylere öğretilmesi sürecinde kültürlenme, kültürlenmenin sonucunda da sosyalleşme ortaya çıkmaktadır. Sosyalleşen bireyler yaşadıkları toplumun kültürünü almış olanlardır. Ortam ya da koşullar değişmedikçe bu kültür onunla devam eder (Öztürk, ???).

1.7- İletişim:

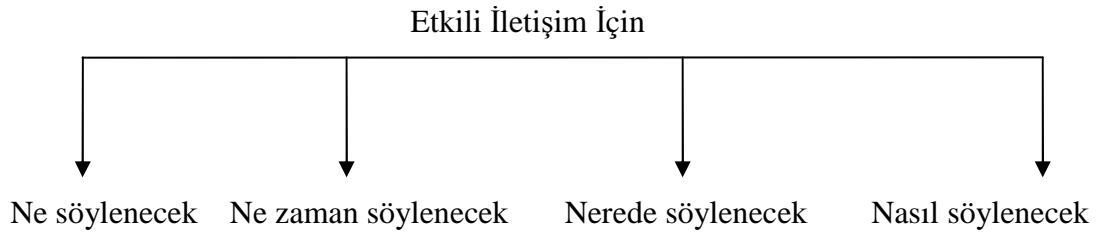
“Kişiler arasında duygusal, düşünsel ve davranışsal alışverişi dile getiren bir terimdir” (Kasatura,1998:237). İletişim, toplu halde yaşayan bütün canlılar arasında bulunmaktadır. Şüphesiz iletişimin en anlamlı ve organize şekli insanlar arasında olanıdır. İnsanların toplum halinde yaşayabilmesi ve anlaşabilmeleri için iletişime ihtiyaçları vardır.

“İletişimin temelinde anlam alış-verişi vardır” (Aksüt, 2006). Bireylerin arasında iletişim olabilmesi için birbirlerini anlamaları gerekmektedir. İletişim kurmaya çalışan kişilerden kaynak durumunda bulunanın mesajı, alıcı tarafından doğru şekilde anlaşılmazsa etkili bir iletişim sağlanamaz.

İki insan birbirinin farkına vardığı anda ve iki kişi arasında mesaj alış verişi olduğu anda iletişim başlar (Cüceloğlu, 2002:45). Cüceloğlu'na göre iletişimin gerçekleşmesi için, ille de konuşmanın olmasına gerek yoktur. Kişiler arasında bir mesaj alış verişi olduğu durumlarda iletişim gerçekleşir. Ancak mesajın anlamlı olması yani kişiler arasında mesajın ne anlam taşıdığının bilinmesi gerekmektedir.

İletişim, toplum içerisinde var olmak ve yaşamak için en az beslenmek kadar doğal ve kaçınılmazdır. Toplumsal grupların ayakta durabilmesi, toplumu oluşturan bireyler arasındaki iletişime bağlıdır. Birbirini anlamayan bireyler topluluğu bir arada yaşamaktan mutluluk duyamazlar.

Şekil 1: Etkili iletişimin öğeleri

Yukarıdaki şekilde ifade edildiği gibi iletişimin etkili ve doğru bir biçimde gerçekleşmesi için; neyin, ne zaman, nerede ve nasıl söyleneceğinin tam olarak bilinmesi gerekmektedir. Söylenecek sözün ne içerdiği çok önemlidir. Anlatılmak

istenen düşünceler doğru ve etkili cümlelerle anlatılmalıdır. Anlatılmak istenen düşünceyi karşı tarafın anlayacağı ve olumlu bir tepki vereceği, zaman ve ortam iyi ayarlanmalıdır. Ayrıca ifadelerin anlaşılabilir bir biçimde açık olması gerekmektedir.

Yapılan araştırma ve gözlemlerde, ilköğretimin birinci basamağından itibaren dersane-ev-okul üçgeninde olan ergenlik çağına yaklaşmış veya girmiş olan gençlerde hem iletişim hem özgüven problemlerinin olduğu tespit edilmiştir (Aksüt, 2006).

Ev ve okul ortamında ergenlere gönderilecek doğru mesajlar ve alınan dönütler iletişiminin ön koşulu olmaktadır. Bu ortamlarda kurulacak olan etkili ve güçlü iletişim ergenlerin birçok sıkıntısını giderecektir. Aksi durumlarda ergenler aile ve okulda iletişim kuramamanın sonucunda kendilerini televizyon ve internet gibi sanal ortamlara yönlendirerek toplumdan soyutlanmaya başlarlar. Ergenlerin kendilerini insanlardan soyutlamaları sonucunda iletişim çatışmaları yaşanmaktadır. Bu konuda Aksüt'ün araştırması açıklayıcı bilgi vermektedir.

“Bilgisayar, televizyon ve internet gibi iletişim araçlarının aile ile iletişimi olumlu ya da olumsuz etkileyip etkilemediği sorusuna verdikleri cevaplarda, öncelikle anne ve babaların kendilerinden çok bu nesnelere zaman ayırdıkları bu nedenle iletişim çatışmalarının yaşandığı görüşü egemen olmuştur (% 70). Ailenin, ergenden uzaklaşması ergenin de aileden uzaklaşmasına neden olmaktadır” (Aksüt, 2006).

Bireylerin kendileri ile kuracakları iletişim, çevresi ile kuracakları iletişimin adeta alt yapısını oluşturmaktadır. Bireyin kendisi ile barışık olması çevresindeki kişilerle iyi iletişim kurmasına yardımcı olmaktadır (Dökmen, 1994:46).

İletişim kurulabilmesi için; kaynak, hedef, kanal ve mesaj bileşenlerinin bir arada ve sağlıklı bir biçimde bulunması gerekmektedir. Bunların yanında iletişimin gerçekleşmesi için empati kurmanın kaçınılmaz bir durum olduğu da göz ardı edilmemelidir. Empati kurmayı becerebilen toplumlarda çatışmalar ve saldırganlıklar da azalacaktır.

İletişimin en önemli sonucu, bireylerin başkalarının varlığından haberdar olmaları ve birlikte yaşayabilmeleri için ortak noktalar belirlemeleridir. Sağlıklı şekilde iletişim kurulan toplumlarda, insanların bir birlerini anladığı ve kabul ettiği sonucu ortaya çıkar.

Toplum içinde sosyalleşmenin gerçekleşebilmesi için, toplumun bireyi, bireyin ise toplumu anlayıp kabullenmesi gerekmektedir. Bundan dolayı denilebilir ki iletişim, insanların sosyalleşmelerini sağlamaktadır.

1.8- Benlik:

“Bireyin kendi görüş tarzı, özellikleri, yetenekleri, emel ve ideallerine ilişkin kişisel kanılarının dinamik bir örüntüsüdür” (Özgüven, 2002:39).

Çocuk büyüyüp geliştikçe kendisini çevresinde bulunanlardan yavaş yavaş ayırt eder ve “ben ile benden başkası” kavramlarını öğrenir. Çocuk büyüyüp geliştikçe çevre ile olan ilişkisi ve etkileşimi artar. Bunun sonucunda benliğini kazanma ile birlikte “sosyalleşmeyi” gerçekleştirir (Özgüven, 2002:36). Çocuğun benliğini kazanması ile sosyalleşmesi arasında paralellik gösteren bir ilişki vardır. Kendi benliğinin farkında oldukça başkalarının varlığını ve farklılıklarını görerek toplum içerisinde olmanın gerektirdiği normları kabul eder.

Çocuğun gelecekte hayatını yönlendirebilmesi için gerçekçi ve zengin bir benlik kavramına sahip olması gerekir. Kişinin bir konuda doğru bir karar verebilmesi için önce ne istediği ve hangi tür kaynaklara sahip olduğunu iyi bilmesi gerekmektedir. Burada kaynaklardan kasıt, yetenekler, maddi imkânlar, içerisinde yaşadığı çevre ve çevrenin tutumu gibi etmenlerdir.

Kendini gerçekleştirme aşamasında duyulan gereksinimler, kişilerin bireysel özelliklerine ve becerilerine göre değişiklik göstermektedir. Can (2002:117) Maslow’un benlik kavramını, “Sağlıklı insan temel gereksinimlerini gidermiştir.” şeklinde açıkladığını belirtmiştir. Burada ‘sağlıklı insandan’ kastedilen şey, kendinin ve çevresinin farkında olan, önce kendine sonra çevresine saygı duyan, davranışlarıyla toplumu mutlu eden bireylerdir. İnsanın sağlıklı olabilmesi için ise, kendi kendine yetebilmesinin ve kendini ifade edip kabul ettirebilmenin yanında, topluma maddi manevi anlamda yük olmayıp yardımcı olması gerekmektedir.

Çocuk, iki yaşından itibaren bireysel ayrılıklarının farkına varmaktadır. İlk bireysel farklılıkları gördükten sonra, önce aile ile olan ilişkilerden başlayarak daha sonra yakın çevresi ile girdiği ilişkiler neticesinde sosyalleşme sürecine de girer. Kişinin sosyalleşmesini etkileyen en önemli etkenlerden birisi, içinde bulunduğu yani

sosyalleştiği sosyal ortamda bulunanların bireye karşı takındıkları tutum ve sergiledikleri davranışlardır (Özgüven, 2002:39).

Çocuğun temel kişilik yapısını belirleyen en önemli etken, kendisinde belirecek benlik kavramı, yani kendi kendini nasıl görüp, tanıdığıdır. Kendisinin, okulda ve okul sonrası hayatında elde edeceği başarı, kendi benliği ve kendi varlık kavramıdır. Buradan anlaşılacağı gibi benlik, kişiliğin dıştan değil, içten görünüşü veya öznel yanındır.

Çocuk, kendisi ile ilgili çevresindeki ilk izlenimleri hissetmeye başlamasıyla benliği oluşmaya başlar. Benlik, kişinin dış çevreyi gözlemesinin sonucunda kendisini algılama biçimidir. Diğer bir deyişle, benlik, çevresinin kişiye baktığı şekil ile kendi içine bakışının, kişi tarafından birlikte algılanmasıdır. Çocuğun karakterinin oluşmasındaki en önemli etken “benlik kavramı”dır. Aydın’a göre benlik kavramının en önemli bölümü ise bebeklikte oluşmaktadır. Benlik kavramı, çocuğun kendisiyle ilgili olarak kafasında çizdiği görüntüdür. Bu görüntü, çocuğun kendine güvenip güvenmeyeceğini, içe ya da dışa dönük olacağını, atak ya da çekingen olacağını belirler. Çocuğa göre benlik kavramı, onunla kendisini tanıyıp dünyayı seyrettiği bir gözlük gibidir (Aydın, 2005).

Bazı çocuklar, kendileri için, “Ben iyi bir çocuğum. Beni herkes sever. Ben her şeyi becerebilirim. Yeni şeyler dener ve başarırım.” düşüncesindedirler. Bu görüşteki çocuklar, okulda da okul dışında da kimseyi tedirgin etmezler ve en çok, en çabuk bu tip çocuklar öğrenir. “Ben, iyi bir çocuk değilim. Beni kimse sevmiyor. Ben hiçbir şey beceremem. Nasıl olsa başaramayacağıma göre, hiç denememek daha iyi” diyen çocuklar da vardır. Bunlar, hem kendileri için, hem çevrelerindeki için çeşitli sorunlara yol açarlar. Öğrenmekte en çok güçlük çekenler, böyle çocuklardır (Aydın, 2005).

Kişi benlik kazanmış ise kendisiyle ve çevresi ile barışık durumdadır. Bir kişinin kendisi ile barışık olması çevresi ile barışık olmasından daha zordur. Kendisi ile barışık yaşayan kişiler çevresi ile barışık olmada sıkıntı yaşamazlar. Kişinin kendisi ile barışık olması çevresi ile uyumunu kolaylaştırır. Sosyal ortamlarda bulunan insanların toplum ile uyum içerisinde olmaları için benliklerini kazanmış ve buna bağlı olarak sosyalleşmelerini gerçekleştirmiş olmaları gerekmektedir.

1.9- Yaratıcılık:

“Ortaya yeni bir şey çıkararak herhangi bir süreç olarak tarif edilir” (Kasatura, 1998:235). Yaratıcı çalışmanın mutlaka bir sanat ürünü, büyük bir bilimsel buluş niteliğinde olması gerekmez. Kendi potansiyelini en üst noktasına kadar taşıyabilen kişi yaratıcıdır (Kasatura, 1998:235).

Davaslıgil, bazen yaratıcılığın, üstünlükle aynı anlamda kullandığını; bazen onun duygularla ve duyuşsal gelişimle kısıtlandığını; bazen de yaratıcılığın bir üründe ifade bulmasının gereğine ilişkin inançların dile getirildiğini belirtmektedir (Davaslıgil, ????:1). Yapılan tanımda, bir ürün ortaya koymak ve yaratıcılık ortaya konulan ürün ile kıyaslanmaktadır.

Davaslıgil, Clark’ın, yaratıcılığın, üstünlüğün ötesinde zekâyı kullanmanın sonucunda ortaya çıkan bir şey olduğunu belirttiğini aktarmaktadır (Davaslıgil, ????:1). İnsanın bir şeyler üretmesi, yeni şeyler ortaya çıkarması için çok üstün özelliklere sahip olmasına gerek yoktur. Mevcut zekâsını kullanarak kendini ve çevresini mutlu edecek alışılmışın dışında bir şeyler başarması da yaratıcılık olarak nitelendirilebilir.

Bireyin, mevcut potansiyelini arttırmak adına yapmış olduğu faaliyetler o kişi için yaratıcılık değeri taşıyabilmektedir. Bulduğu konum ve kapsamını aşmak veya geliştirmek için, çabaları sonucunda yapmış olduğu yeni davranışlar bile bu anlamda değerlendirilebilir. Bu tür çabalar içinde olan insanın akıl, duyu, düşünme, sentez ve analiz etme yeteneklerinin etkili kullanılması gerekmektedir. Bir insanın ortaya bir ürün koyma, diğer bir deyişle yaratıcı olma isteği onun her şeyden önce kendini ifade etme isteğinden doğmaktadır. Aksi takdirde, kendini ifade etmeyen insanların yaratıcı olması da beklenemez.

Bir bireyin yaratıcı düşünceye sahip olabilmesi için öncelikle benlik duygusunun gelişmiş ve kendine güveninin olması gerekmektedir. Bu duygular ise ev, yakın çevre ve okuldaki yaşantıları sonucunda gerçekleşir.

Yaratıcı düşünmenin dört boyutu bulunmaktadır. Bunlar: **Akılcılık**; üretilen uygun düşünce sayısıdır. **Esneklik**; farklı kategorilere giren düşünce üretme yeteneğidir. **Özgünlük**, eşsiz, rastlanmayan akıllı düşünceler yaratma yeteneğidir.

Zenginleştirme ise, düşünceyi tamamlayarak geliştirme, ayrıntılar ekleme yeteneğidir (Davaslıgil, ????:3).

Öğrencilerde yaratıcı düşünceyi geliştirmek için, onlara, yaşam becerileri verilerek ahlak gelişimi sağlanmaya çalışılmalıdır. Öğrencilerin bir ürün ortaya çıkarma çabaları teşvik edilerek geliştirilmelidir. Tasarımcı düşünce, yaratıcılık ve bilgi üretme olguları çerçevesinde öğrencilerin teşvik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca analiz sentez ve değerlendirme basamaklarında öğrencilerin yorumlar yaparak çıkarımlarda bulunmaları sağlanmalıdır. Bu türden çalışmalarla asıl amaçlanan şey, öğrencilerde “buluşçuluk” yeteneklerinin gelişmesi olmalıdır.

Yaratıcılık, çocukların öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olur ve öğrenmeyi eğlence haline getiren etkili güdüleyiciler niteliğini taşır (Davaslıgil, ????:3). Bu ve buna benzer sebeplerden dolayı okullarda öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini geliştirici çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Eğitim ortamlarında öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesi için, ezbere eğitimden daha çok düşünmeye dayalı etkinliklere yer verilmelidir. Öğrencilerin yapacağı işlerin, etkinliklerin, performans ve proje ödevlerinin değerlendirileceğini ve saygı göreceğini bilmeleri gerekmektedir. Öğretmenler ise son sözü söyleyen, doğrunun daima kendisinde olduğu kişi olmaktan çıkıp, yol gösterici, işlere yön veren bir rehber olmalıdırlar.

Öğrencilerin yaratıcı düşünceye sahip olmaları, onların kendilerine güvenlerini artırarak girişimci ruhlarını geliştirecektir. Bu özelliklere sahip olan bireyler, girdikleri grup ve toplumlarda uyum sorunu yaşamadan kendilerini kabul ettirebilirler.

1.10- Eğitim:

“Hayati tecrübeler ışığında, bireylerin fiili ve davranışlarında olumlu değişimler ve gelişmeler meydana getirmek için planlanan ve bir program dahilinde sürdürülen etkinliklerdir” (Düzgün, 2005:5).

Eğitim; “Yetişkin nesiller tarafından sosyal hayata hazır olmayan nesiller üzerinde uygulanan bir işlem, ferdi kendi dışındakilerden haberdar eden, asgari müşterekleri

kavratana, bunlar üzerinde fikri mutabakat (fikir uygunluğu) sağlayan faaliyettir” (Erkal, 1996:109).

Eğitim; bulunduğu konumdan maddi ve manevi değerler açısından daha ileri bir toplum geliştirmek amacı ile güncel ve kullanılabilir nitelikteki görüş, bilgi ve becerilerin bilenler tarafından bilmeyenlere kazandırılması, benimsetilmesi ve uygulatılması için, okul içinde ve dışında belirli bir plan ve program çerçevesinde bilinçli olarak yürütülen çalışmaların tümüdür (ztrk, ????).

Eğitim, E. Durkheim’e göre yetişmiş neslin henüz yetişmekte olan nesle her türlü fikri ve duyguyu, hatta davranışı aktarmasıdır (Karapınar, 1997:25).

Hemen hemen bütün eğitimcilerin eğitim tanımı yaparken üzerlerinde durdukları konu; bireylerde istenilen davranış değişikliğin gerçekleştirilmesidir. Bu açıdan bakıldığında eğitim, eğitmekle eř anlamlı olarak kullanılmaktadır. Eğitim görecek kişileri, daha önceden eğitim görmüş ve yetişmiş kişilerin, önceden belirlenen bir amaç doğrultusunda ve belirli ölçülerde davranışları gerçekleştirmeleri için eğitmeleridir.

Eğitimin içerdiği anlamlardan veya işlevlerinden birisi de gelişme süreci içerisindeki bireylere belli olgunlaşma basamaklarında belli bilgi ve becerileri sistemli bir biçimde kazandırmaktır. Eğitim ağında bireylerin göstermesi gereken gelişmeler; görev duygusu, girişimcilik ve kimlik kazanma gibi kişilik özellikleridir. Bu kişilik özellikleri bireylerin toplum içerisinde yaşarken toplumun gereklerini yerine getirmeleri için önemli ve gerekli unsurlardır.

Eğitim yoluyla toplumlar kültürlerini ve değerlerini sonraki kuşaklara aktarmayı hedeflerler. Kültürü ve normları sonraki kuşaklara aktarmak isteği, o toplumun devamlılığını sağlama isteğidir. Bu da bir anlamda bireylerin sosyalleştirilmesi uğraşıdır.

Örgün Eğitim; rgn eğitimin bireyleri iş ve meslek hayatına hazırlama (ğretim) işlevinin yanında, bireyleri topluma hazırlama (eğitim) işlevi de bulunmaktadır. İkinci işlev aynı zamanda öğrencilerin sosyalleşmesini sağlayarak sağlıklı toplumlar oluşturmaya amaçlamaktadır.

Yaygın Eğitim; örgün eğitim olanaklarından hiç yararlanmamış olanlara, gittikleri okuldan erken ayrılanlara, örgün eğitim kurumlarında okumakta olanlara ya da mesleklerinde daha yeterli duruma gelmek isteyenlere okul dışında belli bir programa göre uygulanan eğitimidir. Yaygın eğitimin örgün eğitimden ayrılan kısmı ise belirli yaş sınırlamaları ve evrelere ayırmadan ortaya çıkan ihtiyaca göre planlanarak yürütülmesidir. Yaygın eğitim, toplumda örgün eğitimin eksik kalan yanlarını tamamlamak amacı ile düzenlenir demek doğru olacaktır.

1.11- Etkinlikler:

Etkinlikler, 2005 eğitim programında etkin bir şekilde yer alan ve hemen diğer derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinde de öğrencilerin, okulda öğrendikleri konuları anında tekrar etmeleri ve konunun pekiştirilmesi için yapılan, ders kitabı dışında fazla kaynak gerektirmeden yapılan araştırma ve hatırlama çalışmalarıdır. Etkinliklerle öğrencilerin derse aktif olarak katılmaları, konuları yorumlayarak kendi cümleleri ile ifade etmeleri, ders kitabını etkin olarak (inceleyerek) kullanmaları amaçlanmıştır.

Etkinlikler ders anında öğretmen gözetiminde yapılabileceği gibi öğrencilerin etkinlikleri, konuya hazırlanırken veya konuyu pekiştirmek için kendi başlarına çalışırken de yapmaları mümkündür.

Etkinlikler öğrencilerin konuya hakim olmasının yanı sıra yaratıcı düşünme yeteneğini geliştirmek, el becerilerini geliştirmek, araştırma ruh ve duygularını açığa çıkarmak için de kullanılabilir.

Öğrencilerin etkinlikleri istekli ve doğru bir şekilde yapabilmeleri için, seçilecek etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekici ve yine öğrencilerin yapabilecekleri düzeyde olması gerekmektedir. Sınıf içerisinde çoklu zekâ kuramına göre her öğrencinin yapabileceği etkinlikler belirlenip gruplar halinde düzenlenmesi, amaçlanan öğrenci gelişmesini olumlu etkileyecektir.

1.12- Performans Ödevleri:

İlköğretim Kurumlar Yönetmeliği'nin 35. maddesinde "Öğrenciler, bir ders yılının her yarıyılında istedikleri ders veya derslerden bireysel ya da grup çalışması şeklinde **en az**

bir performans ödevi hazırlar.” denilmektedir. Ayrıca performans ödevlerinin öğretmence belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmesi ve değerlendirme ölçütlerinin ödev hazırlanmadan önce öğrencilere açıklanması gerekmektedir. Yine ödevler hazırlanırken yararlanılan kaynakların açıkça gösterilmesinin gerektiği belirtilmektedir.

Sosyal Bilgiler derslerinde her konu, ünite veya dönem için, ders kitaplarının yanı sıra yakın çevre ve okul kütüphanesinden yararlanmayı gerektirecek, gerektiğinde canlı kaynaklara başvurmayı öngören araştırma çalışmalarıdır. Performans ödevlerini yapan öğrenciler, alışılmışın dışına çıkarak, kütüphanelere, değişik kurumlara, internet ve kaynak kişilere başvurmak zorunda bırakılmıştır. Bu tür çalışmalar, üzerinde çalışılan konu ve elde edilen sonucun, öğrenci tarafından benimsenmesini sağlayacaktır. Ayrıca aile ve yakın çevrenin haricinde bilgi edinme yolları aradıklarından çocukların kişiliği gelişerek toplum içerisinde sosyalleşmeleri gerçekleşecektir.

Bu tür ödevlerle, öğrencilerin derslerde kazandırılması hedeflenen üst düzey becerilerdeki gelişmelerini günlük yaşamla ilişkilendirerek göstermeleri beklenmektedir.

Performans ödevleri öğrencilerin seviyelerine uygun ve kısa sürelerde tamamlanacak şekilde verilir. Ödevlerde araştırma konuları belirlenirken öğrencilerin fikirleri alınmalıdır. Konuların öğrenciler tarafından yapılabilecek nitelikte olmaları ihmal edilmemelidir. Performans ödevleri öğrenci notlarını etkilediği için çalışmaların bir kısmı sınıfta yapılmalıdır veya yapılan çalışmalar sınıfta ve öğretmen ile paylaşılmalıdır. Bu paylaşım öğrencinin hazırlamış olduğu ödevini sınıfta sunması ile sağlanabilir.

1.13- Projeler:

“Proje, önceden düşünülmüş ve bütün etkinliklerinin şekilleri saptanmış, belirli zamanda bitirilmesi gereken, bütün halinde bir iş birimi veya iş ünitesidir” (Çalışkan, 2000:42). Proje yapılmadan önce iyi bir şekilde tasarlanarak çerçevesi çizilmelidir. Araştırma kapsamında nelerin yapılacağı sınırlarının neler olacağı önceden belirlenmeli ve ne kadar zamanda bitirileceği iyi hesaplanmalıdır. Proje

tamamlandıktan sonra sunumunun nasıl ve hangi ortamda yapılacağı yine iyi planlanmalı ve çalışmalar o yönde düzenlenmelidir.

Bir çalışmanın proje olabilmesi için konunun çok yönlü olarak ele alınması gerekir (Çalışkan, 2000:42). Ele alınımın konunun bütün detayları ile değerlendirilmesi ve inceleme konusunu ilgilendirecek bütün ayrıntılar düşünülmelidir.

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi içinde yer alan proje ödevleri, etkinlikler ve performans ödevlerine göre daha geniş kapsamlı ve daha uzun sürede yapılacak şekilde her ünite, dönem veya eğitim yılı için bir veya en fazla iki tane olmak koşuluyla, öğrencilerin bir konu veya problem üzerine derinlemesine bir araştırma yapmalarını gerektiren, kütüphanelerde kaynak tarama ve canlı kaynaklarla görüşüp röportajlar yapmaları sonucu yapılan araştırma çalışmalarıdır. Bu konuda İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 35. maddesinde; “Öğrenciler, bir ders yılında istedikleri ders veya derslerden bireysel ya da grup çalışması şeklinde **en az** bir proje hazırlar.” denilmektedir. Yapılan araştırmaların konusunun öğrenciler ile birlikte, öğrencilerin seviyelerine göre belirlenmesi, değerlendirme ölçütlerinin araştırmadan önce belirlenmesi ve öğrencilerin haberdar edilmesi gerekmektedir. Öğrencilerden araştırma sonunda bir sunum yapmaları istenir ve yararlandıkları kaynakların açıkça belirtilmesi gerektiği önceden bildirilir.

Proje çalışması yönteminin amacı, öğrencileri gerçek hayata hazırlamak ve onlara gerçek işleri yaptırarak, bilgiler ve beceriler kazandırmaktır. Proje yöntemi öğrencilerin kişisel ve toplumsal gelişmelerini olumlu yönde değiştirmektedir (Çalışkan, 2000:42). Öğrenciler proje hazırlarken, etkinlik ve performans çalışmalarında olduğu gibi; araştırma yaparak, kaynaklara ulaşarak, detaylı bilgiler elde ederek, hayatta kullanacağı becerileri kazanmaktadır. Proje, bir anlamda öğrencilere hayatın tatbikatını yapmalarını sağlamaktadır.

Proje yöntemi ile çalışmak, öğrencilere ortaya bir ürün koymanın mutluluğunu yaşatacaktır. Bir şey başardığını gören çocukta, kendine güven artarak daha sonraki yapacağı işlerde motivasyonu artacaktır.

Proje aşamaları:

- 1-Projenin tespit edilmesi,
- 2- Amaçlarının belirlenmesi,
- 3- Proje ile ilgili ön çalışmalar yapılması ve amaçlarının tekrar gözden geçirilmesi,
- 4- Projenin planlanması,
- 5- Çalışmaların sınıfa aktarılması,
- 6- Değerlendirme.

Projenin başarılı bir şekilde hazırlanıp elde edilmek istenen sonuçlara ulaşabilmek için proje aşamaları eksiksiz olarak yerine getirilmelidir. Aşamalardan birinin eksikliği projenin tamamını etkiler.

Proje tabanlı eğitimde yapılacak çalışmalarda takımlar oluşturulabilir. Takım oluşturmak projenin bir aşaması olarak değerlendirilmelidir (Eğitim, 2004:32). Takım çalışmaları, iş birliği içerisinde çalışma becerilerinin gelişmesini sağlayacaktır. Takımlar oluşturulurken belli ölçütler doğrultusunda yapılması başarıyı artıracaktır. Özellikle yapılacak işlerde iş bölümünü yaparken çoklu zeka kuramına göre ‘öğrencilerin sahip oldukları zeka türlerine dikkat edilerek’, mümkün olduğu kadar bir grup içerisinde değişik zeka gruplarına dahil öğrenciler bulunmalıdır. Bu şekilde gruplama, yapılacak işleri öğrenciler açısından kolaylaştıracaktır.

Eğitim, Proje tabanlı eğitimin bazı avantajlarını aşağıdaki gibi sıralamaktadır.

- “1- Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini farklı aktivitelerle geliştirir, zenginleştirir.
- 2- Öğrencilerin kişiliklerini keşfetme imkânı sağlayarak kendilerine güveni destekler.
- 3- İç motivasyonlarını artırır ve öğrenmelerini kolaylaştırır, okula ve öğretim metoduna karşı öğrencilerin tutumları olumlu şekilde değişir.
- 4- Demokratik ilkeleri yerine getirmeyi (problem çözümünde işbirliği yapmayı, başkasının düşüncesini dinlemeyi, katılmayı, toleranslı olmayı, bireysel ve grup arasındaki ilişkileri) öğrenir.
- 5-Grupla çalışma ve işbirliğine dayalı öğrenme etkinliklerine katılımı sağlar.
- 6- Öğrencilerin bilgilerini yansıtmaları ve katılımları için çoklu yollar önerir” (Eğitim, 2004:47).

Sosyal Bilgiler dersi içinde yer alan etkinlikler, performans ödevleri ve proje ödevleri, yukarıda da belirtildiği gibi öncelikle bir iş yaptıkları için öğrencilerin kendilerine güvenmelerini sağlamaktadır. Kendisine güvenen bireyler, toplum içerisinde daha kolay yer bulur ve topluma kendilerini kabullendirebilirler. Bu durum öğrencilerin sosyalleşmesini dolaylı olarak etkilemektedir. Kaldı ki bu türden araştırma ödevlerini yapan öğrenciler ödev yapma süreci içerisinde, arkadaşları ile gruplar kurma, iş bölümü yapma, araştırma esnasında değişik kurum ve kişiler ile etkileşim içerisinde bulunma, ödev sunumunda sınıf ve okul ortamında yaptığı işleri anlatma esnasında direkt olarak sosyalleşmeyi gerçekleştirmektedir. Araştırma ödevlerinin sosyalleşmeye katkısı ayrıntılı olarak başka bir bölümde açıklanacaktır.

BÖLÜM 2: SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE SOSYALLEŞME

2.1- Sosyal Bilimler:

Sosyal bilimler, “İnsan tarafından üretilen gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgilerdir” (Sönmez, 2005:454). Sosyal bilimler, insan ve insanlar tarafından üretilmiş olan yine insanlar tarafından kabul görecekt gerçeklere dayalı ve bu gerçekler arasında ilişkiler oluşturarak elde edilen, canlı ve insanlar tarafından kullanılabilir nitelikteki bilgiler bütünüdür.

Sosyal bilimler, merkezinde insan (daha çok insan toplulukları) bulunan bütün konuları inceleme alanına almaktadır. Bireyin kendisi, birey - birey, birey - grup, birey - toplum, birey - tabiat, birey - evren, grup - grup, grup - toplum, toplum -toplum gibi merkezinde insan olan aklımıza gelebilecek bireysel ve grupsal ilişkilerin tamamı ile ilgilenmektedir. Sosyal bilimler, insan topluluklarının ortaya çıkışı, yaşayışı, kültürü, değerleri, savaşları, kaynakları ve ekonomik faaliyetleri gibi sosyal bağlantısı olan bütün bilgilerle ilgilenmektedir.

2.2- Sosyal Bilgiler:

2.2.1- Sosyal Bilgiler Nedir?

“Toplumsal gerçekle kanıtlanmaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonucunda elde edilen dirik bilgiler” (Sönmez, 2005:455). Sönmez’e göre, Sosyal Bilgilerin temelinde toplum bulunmaktadır. Sonuçta elde edilecek bilgilerin toplumsal gerçeklerle kanıtlanması mümkün olmalıdır. Ayrıca yine elde edilecek bilgilerin kullanılabilir olması da gerekmektedir. Tanımdan anlaşılması gereken şey, Sosyal Bilgiler adı altında öğrencilere aktarılmak istenen bilgilerin, yine öğrencilerin hayatında kullanabilecekleri ve onlara hayatlarında yol gösterici bilgiler olması gerekmektedir. Yani onların işlerine yarayacak nitelikte olmalıdır. İlköğretimdeki Sosyal Bilgiler dersi de, ilköğretim çağındaki çocuğun içinde bulunduğu toplumsal yaşamla çok yakından ilgilidir. Bu dersin yaşamla ilgili olması, çocuğun geçmişini, bugünü ve geleceğini yakından tanınmasına imkân verecektir. Bir anlamda, bu dersi toplumun ideallerini çocuğa kazandıran bir araç olarak görmek gerekir. Sosyal Bilgiler dersinde, çocuk, hayatında karşılaşılabileceği toplumsal sorunlarla önceden

karşı karşıya getirilir ve kendisinin bu toplumsal sorunların çözüm yollarını öğrenmesi sağlanarak, yaşamla kaynaşması amaçlanır. Böylece Sosyal Bilgiler dersi, çocuğun toplumsal kişiliğinin oluşturulmasında önemli bir işlevi yerine getirmiş olur (Sözer, 1998:15).

Sosyal Bilgiler, başka bir ifadeyle çocuğa yaşantı becerilerini kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Yaşantı, bireyin algılayarak ya da doğrudan etkinlik göstererek, edinmiş olduğu bilgi, tutum ve becerilerdir. Bu ifadeden anlaşıldığı gibi, bireyin çevresiyle etkileşimi sırasında, bireyde kalan içerik sosyal bilgidir. Yani bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda kendisinde kalan izlerdir. Bireyin girdiği ilişkiler ve etkileşimler sonucunda kendisinde bir takım yaşantıyla ilgili kalıcı izler oluşuyorsa ve bu izler davranış değişmesine neden oluyorsa, bu değişime “öğrenme yaşantısı” denmektedir. Sosyal Bilgiler dersinin işlevi, bireylerde (ilköğretim öğrencilerinde) toplumsal yaşamla ilgili davranış değişiklikleri sağlamaktır. Bu sebeple Sosyal Bilgiler, yaşamsal değeri çok yüksek olan bir ders olmaktadır (Sözer, 1998:16).

Erden, Sosyal Bilgiler dersini, bireylerin topluma hazırlanması süreci olarak değerlendirmektedir. “İlköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilimler disiplinlerinden seçilmiş bilgilere dayalı olarak, öğrencilere toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır” (Erden,1998:8). Sosyal Bilgiler dersinde önceden seçilmiş olan bilgilerin, ilköğretim çağındaki öğrencilerin sosyalleşmeleri ya da toplumda kendilerine yer bulabilmeleri için, onlara aktarılmasıdır.

Sosyal Bilgiler; ilk olarak 1916 yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde “Konusu, doğrudan doğruya insan toplumunun örgütüne ve onun gelişmesine ve toplumsal birliklerin bir organı olması dolayısıyla da insana ait olan bilgiler” şeklinde tanımlanmıştır (Çalışkan, 2000:2). Bu tarihten itibaren Sosyal Bilgiler dersi Amerika Birleşik Devletlerinden sonra Avrupa ve diğer dünya ülkelerinde de okutulmaya başlanmıştır.

Sosyal Bilgiler dersinin Türkiye’de ilk olarak 1952 yılında toplanan 5. Milli Eğitim Şurasında ilk ve orta dereceli okullarda, Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık Bilgisi dersleri yerine okutulması kararlaştırılmıştır (Eğitim, 2004:11).

ilköğretimden başlayarak yükseköğretimin sonuna dek devam eden öğrenim sürecinde akademik disiplinleri bir bütünlük ve süreklilik içinde görebilirler. Toplumda bulunan sosyal sorunların karmaşıklığını algılayarak, sorunları tek bir disiplinle açıklamak yerine, onları çözümleyerek çok yönlü açıklama yoluna giderler. Bu şekildeki yaklaşımlarla toplum içindeki yetişkin yurttaş rolüne, çok farklı yönlere sahip olarak hazırlanabilirler. Bunların yanı sıra, Sosyal Bilgiler dersindeki bütünlük yaklaşımı bu dersi aktaran öğretmenlere daha çok esneklik, hayal gücü ve yaratıcılık olanakları sağlar (Sözer, 1998:14). İlköğretim öğrencilerine sosyal bilimlerin her konusunu ayrı ders ve konu olarak aktarmak yerine, konuların birbiriyle örüntülü ve ilişkili şekilde Sosyal Bilgiler dersi kapsamında aktarılması yukarıda anlatılanların yanı sıra zaman açısından da bir kolaylık sağlamaktadır.

İnsan biyolojik, kültürel, toplumsal ve psikolojik bir varlık olarak ele alınırsa, onun toplumsallaşması (sosyalleşmesi) için biyolojik yapısının dışındaki kültürel, toplumsal ve psikolojik boyutları ele alınmalıdır. Öğrencilerin sosyalleştirilmeleri için bu üç boyutu gerçekleştirmek veya bu boyutların içerdiği bilgileri onlara aktarmak gerekmektedir. Bunun için her bir boyutla ilgili değişik pek çok ders, programa konulmalıdır ve işlenmelidir görüşü ileri sürülebilir. Bu görüş, orta ve yüksek öğretim için doğru olabilir fakat ilköğretim için tutarlı değildir; çünkü ilköğretimde ayrı dersler için öğretim zamanı yetmez. Üstelik bu üç boyutla ilgili dersler birbiriyle sıkı bir ilişki içindedirler. Bunun haricinde ilköğretimdeki çocuklar için çok ince ayrıntılara girmek gelişim ve öğrenme durumlarına uygun değildir. Bu bağlamda kültürel, toplumsal ve psikolojik boyutla ilgili istendik davranışlar öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine, öğretilecek derslerin bilimsel özelliklerine, toplumun istek ve beklentilerine, doğal dengeyi sağlayan özelliklere göre belirlenmeli ve bunlar bir dersin kapsamı içinde öğrenciye sunulmalı ve kazandırılmalıdır (Sönmez, 1999:18).

Sosyal Bilgiler dersinin; disiplinler arası bir yaklaşım olduğu ve bu yöntemin daha uygun olduğunu Kısakürek'ten aktaran Eğitim (2004:12), "Temel kültür öğelerini, bir çok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilip yoğrularak oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren; ilköğretim düzeyine ve çocuğun küresel algılama özelliğine uygun duruma getirilmiş bir ders" şeklindeki ifadeyle açıklamıştır.

2.2.3- Çevre ve Toplumun İncelenmesi Açısından Sosyal Bilgiler:

Eğitim'in (2004:12) aktardığına göre, Barth ve Demirtaş özetle, Sosyal Bilgileri; insan ilişkilerini göz önünde tutarak, insanların toplumsal ve fiziksel çevreyle olan ilişkilerini inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlamışlardır. Sosyal Bilgiler dersi konularında öğrencilere aktarılan bilgiler, genel itibari ile öğrencilerin içinde buldukları yakın çevrelerindeki yaşantı biçimleri ve değerleridir. Yakından uzağa ilkesi göz önünde bulundurularak hazırlanan ders kitaplarında; öncelikle öğrencilerin buldukları il veya bölge ile ilgili bilgiler aktarılmakta daha sonra konular genişleyerek ülke ve dünya genelini ilgilendiren bilgiler aktarılmaktadır. Öğrencilerin çevrelerinde daha önceden meydana gelen olay ve gelişmeler aktarılarak içinde bulunulan zamanda meydana gelen olaylar arasında bir bağ kurmaları amaçlanmaktadır. Çevredeki fiziksel ve toplumsal olaylar, sebep sonuç ilişkileri kurularak öğrencilerin karşılaşacakları sorunlardan haberdar olmaları ve bu sorunlara çözüm önerileri üretmeleri amaçlanmaktadır. İçinde bulunduğu çevre ve toplumu tanıyan bir birey olarak yetişen çocuk karşılaştığı yenilik ve değişimleri mantıklı bir yorumla değerlendirebilecektir.

Sosyal Bilgiler dersinin diğer bir işlevi ise; öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumun kültürünü, ayrıntıları ile öğrenmesidir. Bu konuyu Düzgün (2005:5) "Sosyal Bilgiler dersi toplumların kültürel kimliklerinin tanınması açısından incelenmesi gereken bir disiplin dalıdır." İfadesiyle anlatmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi konularıyla öğrencilere içinde buldukları toplumun yaşantıları ile ilgili bilgiler aktarılırken, bu bilgiler arasında toplumun kültür yapısı ve değerlerinin olması kaçınılmaz olacaktır.

2.3-Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları

2.3.1- Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Amaçları:

Sosyal Bilgiler'in, eğitimden geçmiş olan insanlarda bilgi edinebilmeleri, edindikleri bilgileri analitik olarak (elde edilen bilgileri çözümleyerek hayatta kullanılabilir hale getirdikten sonra gerektiğinde kullanmak) kullanabilmeleridir. Sosyal Bilgilerin en genel amacı, öğrencilerin eğitim sonucunda uygun tutum ve değerler geliştirebilmeleri, bilgi ve beceriyle donanmış bir şekilde toplumda aktif rol alabilmeleridir (Eğitim, 2004:13).

Milli Eğitim Bakanlığının 2005 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 7. sınıf sonunda öğrencilerin kazanacakları davranışlar şu şekilde sıralanmıştır;

- “1- Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
- 2- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
- 3- Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
- 4-Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
- 5-Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini bilir.
- 6-Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafi özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
- 7-Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb kullanır, düzenler ve geliştirir.
- 8-Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslar arası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
- 9-Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
- 10-Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
- 11-Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
- 12-Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetir.
- 13-Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
- 14- Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.
- 15- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak, yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
- 16- Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlar arası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.

17- İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir” (MEB, 2005).

Yukarıda Türk Milli Eğitimi'nin Sosyal Bilgiler dersi için belirlemiş olduğu 17 maddelik amaçların tamamında, öğrencilerin içerisinde yaşadıkları sosyal çevrede uyumlu, başarılı, öğrendiği bilgileri yeri geldiğinde kullanan ve etrafına faydalı olan, toplumun ve kendisinin menfaatlerini düşünen, toplumun mutluluğu için çalışan bireyler yetiştirmek amaçlanmıştır. Kısacası Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin (içerisinde yaşadığı toplumun) refahı ve devamlılığı için belirlenmiş normlara uyan, içinde yaşadığı çevreye kolaylıkla uyum sağlayan bireyler yetiştirmektir. Bütün bu özellikleri taşıyan ve belirtilen davranışları yerine getiren bireyler, sosyalleşmiş bireyler olarak toplumda yer alırlar.

2.3.2- Öğrencilerin Eğitimi Açısından Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları:

Sosyal Bilgiler dersinin okutulmasıyla öğrencilere, yurttaşlık görev ve sorumluluklarını öğretmek, toplumda insanların birbirleriyle ilişkilerini düzenlemek, çevreyi, yurdu ve dünyayı tanıma yeteneğini geliştirmek ve ekonomik bir şekilde yaşama fikri benimsetmek amaçlanmaktadır (Erden, 1997:15).

İlköğretim hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler programında, çocuğun yakın çevresini ve önemli toplumsal kurumları tanıması amacı ile ilgili temel kavramlar kazandırılmaya çalışılır (Erden, 1997:40). Belirtildiği gibi sosyal bilgiler dersi ile amaçlanan, bireylerin toplum içinde kendini ve çevresini tanıyarak uyumlu bir yaşam sürmesidir.

Bu amaçlar doğrultusunda bireyler yetiştirmek demek, sosyalleşmiş bireyler yetiştirmek demektir. Denilebilir ki; Sosyal Bilgiler dersinin okutulmasının amacı, toplumda aktif olarak yer alacak olan bireylerin, eğitim çağında sosyalleşmelerini tamamlamış olmalarıdır. Sosyal Bilgiler dersinin asıl işlevi budur. İlköğretim okullarında öğrencilerin temel bilgileri kazanmalarının yanı sıra, hayatta kullanabilecekleri davranışları kazanmaları gerekmektedir. Bu ise ilköğretimin daha çok eğitim boyutunu ilgilendirmektedir.

Sosyal Bilgiler dersinin genel ve özel hedefleri bu şekilde aktarıldıktan sonra, Varış'ın hazırlamış olduğu “Sosyal Bilgiler Dersi Amaçlarının Hiyerarşisi” bu konuda açıklayıcı olması düşünüldüğünden aşağıya aktarılmıştır.

Şekil 3: Sosyal Bilgiler Dersi Amaçlarının Hiyerarşisi

Milli Eğitimin amaçları

Okulun amaçları

Disiplinin amaçları

Ünitenin amaçları

Konunun amaçları

Kaynak: Varış,1994: 148

En geniş anlamı ile, Milli Eğitimin amaçları; “programın geneli için” olduğu gibi Sosyal Bilgiler Dersi için de geçerli olan Milli Eğitimin belirlemiş olduğu amaçlardır. Bu aşamada, aktarılacak konularla öğrencilere kazandırılmak istenilen davranışların, cumhuriyetin ve devletin varlığının korunması ve yüceltilmesi yönünde olması gerekmektedir. Öğrencilerin bilimli bir sürede, belirtilen ders programını aldıktan sonra iyi birer vatandaş olmaları amaçlanmaktadır. Okulun amaçlarında ise; Milli Eğitimin amaçları doğrultusunda başarılı ve topluma uyumlu bireyler yetiştirmek bulunmaktadır. Okul ortamında gençlerin yetişme süreçlerinde, toplumda kullanacakları bilgi, beceri ve değerleri kazanmaları amaçlanmaktadır. Disiplinin amacından kasıt ise; Sosyal Bilgiler dersinin öğrencileri sosyal ortama hazırlaması, bunu yaparken de diğer disiplin ve derslerle ilişki içerisinde bulunmasıdır. Ünitenin ve konunun amaçları; daha dar çerçevede olup, o ünite ve konuda aktarılacak konunun öğrencilere, etkili yöntem ve teknikler kullanılarak, geri dönüşümü mümkün olabilecek şekilde tam olarak aktarılmasıdır.

2.4- Sosyal Bilgiler Dersi ve Sosyalleşme:

Sosyal Bilgiler dersinin temel amacı; okul çağına gelmiş olan çocukların **sosyalleşmelerini** sağlamaktır. İlköğretim çağı, öğrencilerin bilindiği gibi çocukluk döneminden çıkıp ergenlik çağına girdikleri geçiş dönemidir. Bundan dolayı bu yaş grubuna dahil olan çocukların, topluma hazır olarak, benliklerini kazanmış bir şekilde, topluma atıldığında uyum sorunu yaşamayan bireyler olarak yetişmeleri çok önemlidir. Bu aşamada Sosyal Bilgiler ve sosyalleşme arasındaki ilişkiyi açıklamak için, eğitimin ve okulun sosyalleşmeye etkisi, Sosyal Bilgilerin sosyalleşmeye etkisi, ödevlerin

kişilik gelişimine etkisi, kişilik gelişiminin sosyalleşmeye etkisi, sosyalleşmenin kişilik gelişimine etkisi, sosyal grupların sosyalleşmeye etkisi gibi başlıklar altında konu açıklanmaya çalışılmıştır.

Maddeler halinde açıklanan kavramların, hem Sosyal Bilgiler ile hem de sosyalleşme ile direkt ilişkilerinin olduğu açıktır. Burada açıklanmak istenen Sosyal Bilgiler ile sosyalleşmenin iç içe girmiş kavramlar ve birinin diğerini tamamlayan durumda olduğudur. Sosyal Bilgiler dersi içinde yer alan araştırma ödevleri, grup oluşumunu, gruplar ise sosyalleşmeyi etkilemektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve 5. sınıf okutan sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmede 20 Sosyal Bilgiler öğretmeninden 17 tanesi; 20 sınıf öğretmeninden 13 tanesi, sosyal olan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersindeki araştırma ödevlerini daha iyi ve daha başarılı olarak yaptıklarını gözlemlediklerini (Kişisel görüşmeler, 2007) belirtmişlerdir. Buradan çıkarılacak sonuç; Sosyal Bilgilerin sosyalleşmeye etkisi olduğu gibi sosyalleşmenin de Sosyal Bilgilere etkisinin bulunduğudır.

2.4.1- Eğitimin Sosyalleşmeye Etkisi:

“Eğitim, önceden belirlenmiş kurallar vasıtasıyla ferde iradi davranışlar kazandırma, davranış geliştirme ve davranış değiştirme süreci” veya “kişiliğin gelişmesine yardım eden ve onu temel alan, onu yetişkin hayatına hazırlayan, gerekli bilgi beceri ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreç” (Aslantürk, 1997:130) olarak tanımlandığına göre, eğitimin en önemli işlevinin, sosyalleşmek anlamına gelen “bireyin topluma hazırlanması” olduğu anlaşılmaktadır. Eğitim, okullar ve yetişmiş eğitim kadroları ile öğrencilerini topluma hazırlamak için planlı ve programlı bir şekilde işlevini yerine getirmektedir. Eğitimin tanımında belirtilen davranış kazandırma, davranış geliştirme ve davranış değiştirme aynı zamanda sosyalleşme sürecinin de amaçları arasındadır. Bu davranış eğitimi ancak okullarda verilen eğitim yoluyla düzenli ve sağlıklı bir şekilde yapılabilir.

Ferdin sosyalleşmesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yeri önemlidir. Eğitim faaliyetleri hem fert, hem de fert ve devletin ortak çabaları ile ortaya çıkmaktadır. Kültürün kazanılması ve genç nesillere aktarılması eğitim yoluyla gerçekleşir. Ziya

Gökalp'e göre sosyalleştirme eğitim demektir. Fertlerin toplumu benimsemesi dolayısı ile toplumun devamlılığı sosyalleşme ile mümkündür (Erkal, 1996:89).

Eğitim, toplumu önceden belirlenen bir hedefe ulaştırmak için amaca yönelik bir dizi çalışmalar yapmaktadır. Bu türlü çalışmalar toplumu devamlı üretken ve dinamik kılar (Aslantürk,1997:137). Önünde ulaşılması gereken hedefler bulunan toplumların, hedeflerine ulaşabilmek için devamlı çalışan bireylere ihtiyacı vardır. Toplum için çalışan bireyler, kişiliğini tamamlamış ve sosyalleşmiş bireylerdir.

Sosyalleşme sürecinde okul ve eğitimin büyük etkisi bulunmaktadır. Hançerlioğlu'na göre; "Eğitim yoluyla bireyin topluma uyması, sosyal değerleri benimsemesi onu sosyal yaşama hazırlar" (Karaman, 2002:74) şeklinde tanımlayarak eğitimin, bireyin sosyalleşmesini gerçekleştiren unsur olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu durumda, okul, toplumda kabul gören davranışların öğretildiği yer olmaktadır.

Sosyalleşme, değişik bir yorum ve ifade ile; insanın toplumsal değerlerle eğitimi demektir. İnsanın içinde yaşadığı toplumun kültür ve diğer toplumsal unsurları eğitim yoluyla alması, benimsemesi, kendi şahsiyetine mal etmesi ve bu şekilde o topluma iştirak eden bir üye haline gelmesidir. Değişik bir ifadeyle; sosyalleşmeyi, insanın topluma intibak mekanizması (Günbattı, 2003:32) olarak tarif edilebildiğimize göre, sosyalleşme sürecinde insanın topluma intibakını sağlayan aracın, eğitim olduğu görülmektedir.

Eğitim, davranış değiştirme aracıdır. Ancak eğitimde amaç, propaganda ve reklâmda olduğu gibi yanlı ve şahısları sadece kendi istediği ideoloji veya maddi kazanımlar doğrultusunda değil, genel kabul gören ve gerçek bilgiler ışığında aydınlatmaktır. Eğitim, eleştiri ve rasyonellik ilkelerine dayalı tepkiler uyandırmaya çalışır (Tezcan,1993:114). Ayrıca eğitim, gerçeğin bütün yüzlerini göstermeye çalışır. Gerçeklerin dışına çıkmak eğitimin amaçlarına ters düşmektedir.

Eğitimin sosyalleşmeye etkisini Erkal da (1996:109) şu ifade ile doğrulamaktadır. "Eğitim fertlerin sosyalleşmesine yardımcı olur ve sosyal münasebetlerin gelişmesini sağlar." Yine Uğur (1998:33) "Çocuğun sosyalleşmesi ve benlik kazanmasında eğitim ortamı ve okul etkili olmaktadır" şeklinde ifade ederek sosyalleşmenin en etkili bir biçimde ortaya çıkması için eğitimin var olması gerektiğinin altını çizmektedir.

Bilginin ilgi çekici bir biçimde verildiği eğitim ortamlarında, öğrencilerin istenilen davranışı gerçekleştirmeleri; bilginin sıkıcı bir biçimde verildiği eğitim ortamlarına oranla daha olumlu gerçekleştirdikleri görülmektedir. Buradan eğitimin sosyalleşme işlevini yerine getirebilmesi için yöntem ve içeriğin amaca hizmet edecek şekilde düzenlenmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Karapınar, 1997:25).

2.4.1.1- Eğitimin Ortamının (Okulun) Rolü:

Sosyalleşme süreci içerisinde çocuk, ilköğretim çağına kadar anne babayı, ilköğretim çağında öğretmeni, ergenlik çağında ise daha değişik kişileri kendisine model alır ve aldığı modele benzemeye çalışır (Öztürk, 1999:23). Freadman'ın bu konuda yapmış olduğu tespit ise, bireyin kendine benzeyenlerle birlikte olmak istediğidir (Freadman ve diğ. 1998:57). Ayrıcı yine Freadman'ın (1998:358) "Genelde yaşamın ilk yıllarında sosyalleşme yolu ile edinilen ve kişinin yüksek düzeyde bağlanmış olduğu tutumlar pek fazla değişmezler." şeklindeki tespitleri dikkate alınmaya değerdir. Çünkü çocuk aileden sonra ilk kez ilköğretim çağında okul, eğitim ve eğitimci (öğretmen) ile karşılaşarak iletişim kurmaktadır. İlköğretim öğrencilerinin genellikle öğretmenlerini çok sevdikleri ve çoğu zaman ailelerinin üstünde bir yere koydukları açıkça bilinmektedir. Bu durum karşısında öğretmen ve eğitim programı, kendilerini model alarak sosyalleşme sürecini tamamlayan genç nesillere iyi örnek olma sorumluluğunu taşımalıdır.

Okulun temel işlevlerinin başında, kültür değerlerini genç kuşaklara aktarmak ve milli kültüre uyum göstermelerini sağlamak gelmektedir (Karapınar,1997: 27). Buna paralel olarak, Tezcan'ın açıkladığı gibi; toplumsallaşma aracı olan okullar kültürün ve toplum kurallarının formal bir şekilde aktarıldığı yerlerdir. Okul kurallarını öğrenip uyum sağlayan çocukların toplum kurallarına da aynı titizlikle uyum sağlamaları beklenmektedir (Tezcan,1993:50). Belirtilen durumun aksi de mümkün olmaktadır. Okul çağındaki çocukların okul kurallarına uymakta zorlanmaları onların aynı şekilde aile ve toplum içerisinde de kurallara karşı gelerek aykırı bireyler olmalarını ortaya çıkarmaktadır.

Okulun işlevlerinden birisi de; okulda öğretilen şeylerin, somut bir anlam taşıması ve gencin ihtiyaçlarını karşılayabilmesidir. Bu açıdan okul ortamının, öğrencileri sosyalleştirici bir değer taşıması, onların aralarında işbirliği kuracak koşulları taşıması

gerekmektedir (Karapınar,1997:67). Öğrencilerin okulda öğrendikleri bilgiler ve kazandıkları davranışlar yine onların, okul dışındaki sosyal hayatlarında kullanabilecekleri ve sergileyebilecekleri türden olmalıdır. Öğrenciler okulda başka şeyler öğrenip toplumda başka davranışlar sergilemek zorunda kalırlarsa eğitimin ve okulun amaca hizmet etmediği ortaya çıkar.

Okul, ahlaki yapının oluşmasında da en mükemmel ortamı sağlayabilir. Okul, çocuğu sadece okul sonrası hayatında kullanacağı bilgiler ve mesleğe hazırlamasının yanı sıra çocuğa ahlaki durumunu belirlemesi için de fırsat verir (Öztürk, 1999:30).

Okul, toplum içerisinde bir toplumsal birimdir. İçinde bir kurum olarak bulunduğu toplumun düzeni için; yetiştirmek zorunda olduğu öğrencilerin daha düzenli bir biçimde toplumsallaşmalarını sağlamalıdır. Bu sorumluluğunu yerine getirirken, okul-aile ilişkilerinin daha düzenli bir şekilde yürümesi gerekmektedir. Okul ve eğitim ortamlarının tamamı, çocuklar için aile dışındaki topluma geçiş aşaması olmaktadır (Tezcan, 1993:41). Aileden topluma geçerken çocukların kimlik bunalımları veya uyum sorunları yaşamamaları için geçişi sağlayan okulun görevini doğru ve eksiksiz bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir.

Sosyalleşme sürecinin temel kurumları arasında okullar gelir ve okulun öznesi de öğretmendir. Öğretmen öğrenciler için önemli bir model ve rehberdir (Karapınar, 1997:30). Sosyalleşme sürecinde okul, bütün bireyleri çocukluktan okul yaşının sonuna kadar sürekli ve derin bir biçimde etkiler. Bu nedenle öğretmen çocuklar için eğitim süreci içerisinde ilgi odağıdır (Karapınar, 1997:68).

Karapınar “Okuyan Ergenlerin Sosyalleşme Problemleri” adlı çalışmasında yapmış olduğu araştırmada, gençlerin %31’i “her zaman”, %46’sı “ara sıra” “hayatın gerçeklerini okulda öğrendim.” demişlerdir. “Çok az ve asla” cevapları oldukça düşük çıkmıştır (Karapınar,1997:68). Bu cevaplardan anlaşıldığına göre, ergenlik çağına kadar gelen gençler, okul tarafından hayata hazırlanmış olduklarına inanmaktadırlar. Okul öğrenciyi sosyalleştirme işlevini yerine getirmektedir.

Yine Karapınar’ın bahsedilen araştırmasında; Öğrencilerin %80’i “elimde olsaydı okulu bıraktım” sorusuna “asla” cevabını vermiştir. “okuldaki arkadaşlarıma, mahalle arkadaşlarımdan daha çok önem veririm” sorusuna ise öğrencilerin %43’ü

“her zaman” cevabını vermişlerdir (Karapınar,1997: 74). Yapılan araştırmada okulu bırakmama isteği ve okul arkadaşlıklarına verilen önemin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu iki soruya verilen cevapların bu denli yüksek olması yine okulun, öğrencilerin memnun olarak içinde buldukları bir yer olduğunu göstermektedir. Freadman’ın belirtmiş olduğu gibi “insanın sevdikleri ile birlikte olma isteği”nin bulunması, öğrencilerin vermiş oldukları bu cevaplarla, okulu ve okulda kendisinin dışında bulunanları sevdiklerini göstermektedir.

Çocuk okulda, çeşitli problemleri nasıl çözeceğini öğrenir. Buna üç faktör neden olmaktadır. Birincisi: okuldaki eğitim anlayışının ailedekine uyum sağlaması ve desteklemesi. İkincisi: okul müfredatının faydalı ve pedagojik olması. Üçüncüsü: olgun ve kabiliyetli bir öğretim kadrosunun varlığıdır (Öztürk, 1999:28). Eğitim ve öğretimin amaçlara yönelik ve programa uygun bir şekilde yürütüldüğü durumlarda, öğrenciler, okulda çözdüğü problemlerle (bunu araştırma ödevlerini yaparak gerçekleştirirler) hayatta karşılaşılabilecekleri problemlere hazır olacaklardır.

Okul, sosyalleştirme üzerine uzmanlaşmış bir kurumdur. Okulun iki amacı vardır: öğretim ve eğitim. Öğretim çocuğun yaş grubuna göre alması gereken bilgilerin aktarılmasıdır. Eğitimden kasıt ise iyi davranışlar kazandırmaktır (Doğan, 1994:14). Eğitim ile toplumda geçerli olan değerler takviye edilir. Okulda öğretmenler örnek davranışlarıyla ve yetişkin olarak çocuğun sosyalleşmesini sağlayan araç olduklarından, toplumda geçerli olan davranışları kusursuz olarak sergilemeleri gerekmektedir. Okul, bireyi içinde bulunduğu dar çevreden alarak daha geniş çevre ile temas etmesini sağlar. Çocuğu topluluktan toplum yaşamına ulaştırır. Bu durum bireye hareketlilik ve bir denge sağlar (Öztürk, 1999:30). Bununla birlikte, toplum içerisinde etkin bir rol alan birey, yaptığı etkinlik ve faaliyetler ile toplum içinde uyumsuzluğa düşmez ve kabul görür.

Eğitim’e göre (2004:9) Çocuğun toplumsallaşması ve yaşamı anlaması işlevini, eğitim kurumları olarak gösterilen okullar üstlenmektedir. Belirtildiği gibi okula gitmekle çocuğun sosyal dünyası genişler. Okul çağına kadar 50–100 kişilik bir sokaktan ayrılıp 1000–1500 kişilik bir çevreye dahil olmaktadır. Ayrıca yapacağı araştırmalar ile okul dışındaki sosyal hayatla da zaman zaman temasa geçmektedir. Tüm bunlar onun sosyal çevresinin genişlemesine olanaklar sağlamaktadır. Okul çağına gelmiş çocuktan bazı

zihinsel ve sosyal beceriler kazanması beklenir. Bu başarı beklentisi karşısında çocuk, eğer beklentileri yerine getirebilirse kendisini başarılı, getiremezse başarısız hissetmektedir (Özyurt, 2000:51). Dikkat edilmesi gereken husus, öğrencilerin başarabilecekleri davranışları ondan istemektir. Çünkü çocuk bir işi başardığında kendine güveni gelir ve kişiliği bu oranda gelişir. Kişiliği gelişen çocuğun sosyalleşmesi daha kolay ve sağlıklı olmaktadır. Bu durumun tersi olarak, eğer okulda sadece öğretim yapılıp, eğitime yeteri kadar önem verilmez ise çocuğun sosyalleşmesi ve kişilik gelişiminde ciddi eksiklikler meydana gelmektedir (Öztürk, 1999:31).

Okul, kontrollü ve organize bir ortam olduğundan burada eğitim ve öğretim sürecini gerçekleştirmek öğretmenin, eğitim ve öğretimin planlamasını ve belirlenen amaçlara uygun olarak sürmesini sağlamak ise yönetimin sorumluluğundadır (Özyurt, 2000:133). Eğitim ortamlarında oluşturulan iş bölümü ve sonucunda gerçekleştirilen düzenli bir eğitim, öğrencileri amaca uygun bir şekilde yetiştirerek topluma hazır hale gelmelerine olanak sağlar.

Son olarak denilebilir ki; içtimai alanda sosyalleşmenin sağlanmasında eğitim kurumları önemli rol oynamaktadır. Eğitim kurumları iyi çalıştığında hem kaliteli, hem kendini geliştirmiş, hem de topluma faydalı, üretken bireyler yetiştirecektir. (Günbattı, 2003:33). Okulların amacı bu doğrultuda olmalıdır. Ve yetiştirecekleri öğrenciler, okul hayatından sonra, toplum içerisinde beğenilen, kabul gören, faydalı olan ve toplumun devamlılığını sağlıklı bir şekilde sürdürmeye çaba gösteren, kendine güvenen, çevresine saygı duyan, kişilikleri gelişmiş ve sosyalleşmiş bireyler şeklinde olmalıdır.

2.4.2- Sosyal Bilgiler Dersinin Sosyalleşmeye Etkisi:

Çocuk, yaşadığı çevrede neler olup bittiğini, ne gibi sosyal ilişkiler olduğunu ve bu ilişkilerin sonucunda insanların nasıl etkilendiğini öğrenmek zorundadır. Çocuğun bu davranışları sadece aileden öğrenmesi çağımız toplumlarında mümkün değildir. Bu sebeple çocuğun toplumsallaşma sürecini ailesinin yanı sıra okul hayatından da edinmesi gerekmektedir (Düzgün, 2005:5). Çocuk, ilköğretim okullarında, yukarıda belirtilen ve sosyal bilimlerin alanına giren bilgeleri, Sosyal Bilgiler dersi ile kazanmaktadır.

Atatürk'ün önderliğinde, yıkımın eşiğinden kurtulup milli mücadele vererek bağımsızlığını kazanıp, Cumhuriyet yönetimine geçtiği 1923 yılından bu yana, Türk Milleti tüm unsurları ile çağdaş ve demokratik bir hayat sürme gayreti içine girmiştir. Zaman içerisinde bu amaç uğrunda hızlı bir şekilde gelişimini devam ettirmektedir. Demokrasinin nitelikleri olan, özgürlük, adalet, doğruluk gibi kavramları yeni nesillere aktarmak ve bunları yaşatmak ancak planlı ve doğru bir eğitimle mümkün olabilir. Verilecek eğitim sonucunda yetişen gençlik, kültüre, adalete, doğruluğa, özgürlüğe sahip çıkan; iyi birer yurttaş özelliği gösteren bireyler olurlar. Sosyal Bilgiler dersinin ülkemizdeki varlık nedenlerinden birisi belirtilen bu değerlerin, Türk çocuklarına küçük yaşlarda öğretilerek demokratik yaşama düşüncesinin onlarda yerleşmesini sağlamaktır (Sözer, 1998:15).

Sözer'in aktardığına göre Remy, Sosyal Bilgiler dersinin iyi yurttaş yetiştirme açısından, vatandaşlık eğitiminin öneminden söz ederken “Bu konuda gerekli yeterlikleri bireye kazandırmada okulun oynadığı rolü yadsımamak gerekir.” demektedir. Ona göre, okulun en önemli görevlerinden biri, Sosyal Bilgiler eğitimi yoluyla çocuğun vatandaşlık eğitimi tam olarak gerçekleştirmektir. Vatandaşlık eğitiminin kazandıracığı yeterlikleri yedi madde içinde toplamak olanaklıdır.

Bunlar:

1) bilgiyi elde etme ve kullanma, 2) sorunları değerlendirme, 3) karar oluşturma, 4) yargıya varma, 5) iletişim kurma, 6) işbirliği ve 7) ilgiyi teşvik etmedir. Okul Sosyal Bilgiler eğitimi gerçekleştirirken aynı zamanda sıralanan bu yeterlikleri öğrencilere kazandırmakla yükümlüdür (Sözer, 1998:15).

İlköğretim çağındaki öğrencilerin, yukarıda belirtilen kazanımları Sosyal Bilgiler dersi yardımıyla edinmeleri, onların toplum içinde uyumlarını kolaylaştıracak ve sosyalleşmelerini gerçekleştirecektir.

2.4.3- Ödevlerin Kişilik Gelişimine Etkisi:

Ertuğrul'un, çocuğa kendini ifade etme imkânının nasıl verilmesi gerektiğini açıklarken sıraladığı maddeler arasında;

“Çocuğa kendi hayatını oluşturmak, sıkıntılarını kendi imkânlarıyla aşmak inisiyatifi verilmelidir.

Çocuklarımıza bir fark ortaya koyabileceklerini öğretmemiz gerekiyor. Var olmasını istediğimiz dünya çocuklarımızın zihninde oluşmalıdır.

Bir çocuk, yapmaktan korktuğu şeylerle karşı karşıya gelerek ve bunları hazmederek cesur olmayı öğrenir. İnandığı bir şeyi yapmak için bir adım ileri gitmesi gerektiğini öğrendiğinde korksa bile cesaretin nasıl bir duygu olduğunu kavrayacaktır.

Sorumluluk üslenmede başarılı olan çocuklar yeteneklerine daha fazla güvenir. Sorumlu davrandığı için olumlu tepkiyi tadan çocuk kendi hareketlerinden sorumlu olmaya daha fazla motive olur.

Aileler, çocuklara bir alan belirleyerek, bir iş verip bir sorumluluk yükleyerek, onların kendilerini göstermeye ve becerilerini sergilemelerine imkân vermelidirler” (Ertuğrul, 2005: 94-95).

Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilere verilen araştırma ödevleri, yukarıda belirtilen davranışları kazandıracak niteliktedir. Araştırma ödevlerinin maksadı; öğrencilerin yapacakları çalışmalarını kendilerinin tasarlaması, kaynaklarını kendilerinin belirlemesi, kaynaklara ulaşma yollarını ve bilgi toplama yöntemlerini kendilerinin planlaması, elde ettikleri bilgileri kendilerinin analiz etmesi, düzenledikleri bilgileri kendilerinin sunuma hazırlamaları ve nihayetinde hazırladıkları ödevlerini yine kendi yöntem ve ifadeleri ile sunmalarınıdır. Bu şekilde ödevler hazırlayarak sunum yapan öğrencilerin, kişilik gelişmeleri hız kazanacaktır. Yine ödev hazırlama esnasında sosyal açıdan aktif durumda bulunan öğrencilerin aynı paralelde sosyalleşmeleri mümkün olacaktır.

Ericson’un psikososyal gelişim dönemleri içinde, “6–11 yaş arası olan dönemde (çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu) bulunmaktadır. 12–20 yaş arası olan dönemde ise (kimliğe karşı kimlik bocalaması) yer almaktadır” (Kasatura,1998:154).

6–11 yaş: bu dönem ilköğretim çağına başlama dönemidir. Çocuk artık çevresindekilerle ilişki kurmaya başlar, bir sorumluluk yüklenmeye hazır hale gelir. Bu yaş grubu çocuklarda oyun oynamak yerine bir şeyler üretmek ve başarılı olma isteği ortaya çıkmıştır. Çevresindeki yetişkinlerin yaptığı, araç gereçleri kullanmak, çivi çakmak, masaya tabakları taşımaya yardım etmek, meyveleri yıkamak gibi işleri yapmaya istekli olurlar. Bu türden işleri yaptıkça ve çevreden takdir gördüğünde kendine olan güveni ve başarıma isteği artar. Bu dönemde çocuklarda başarı isteğini yaratmak büyük önem taşımaktadır (Kasatura,1998:157). Çocukların okul dışındaki yakın çevrelerinde bu şekilde işlerle uğraşmaları ve yaptıkları işler sonucunda takdir görmelerinin onlara kazandırdığı benlik ve güven, aynı şekilde öğrencilerin okulda

yaptıkları araştırma ödevlerinde elde ettikleri kazanımlarda da mevcuttur. Öğrenciler, araştırma ödevlerini hazırlama aşamasında, yaptıkları çalışmalar sonucunda ve çalışmalarının sunumu aşamalarında yaptıkları işlerin ne derece önemli olduğunu görürler. Çocuklar, araştırma ödevlerini kendileri hazırladıkları için ortaya bir ürün koymanın, bir şeyler başarmanın mutluluğunu yaşarlar. Her önemli iş başaran insanda olduğu gibi öğrencilerde de kendilerine güven duygusu gelişmektedir. Bu şekilde kendilerini buldukları gruba kabul ettirmeleri ve sosyalleşmeleri daha kolay olmaktadır. Nitekim Kasatura (1998:163) “Fikirlerine ve yaptığı işlere değer verilen çocukların özgüveni gelişir.” şeklinde ifade ederek bu konunun ne kadar önemli olduğunu kısaca belirtmiştir.

Çocuk iyi veya kötü davranışları, hediye alma veya ceza görme şeklinde öğrenir. Çocuk sosyalleşmeyi, otoritesi altında olduğu kişilerin yapılan hareketten memnun olup olmadıklarına göre öğrenir (Karaman, 2002:73). Okulda, yapmış oldukları araştırma ödevleri öğretmenleri ve arkadaşları tarafından beğenilen, ailede ise yaptığı işin ne kadar güzel ve değerli olduğu söylenen öğrencilerde kendilerine güven artmaktadır.

Eğitimin en önemli amaçlarından birisi öğrencilere **problem çözme becerisini** kazandırmaktır. Problemden kasıt; çocuğun sosyal çevresi ile iletişime geçmesi, diğer insanlarla birlikte yaşamak zorunda olmasından kaynaklanan sıkıntılar, Kültür farklılıkları gibi sebeplerdir (Erden, 1998:52). Bu tür problemler sosyal problemler olduğundan dolayı çözümü de sosyal çözümler olmalıdır. Öğrencilerin sosyal problemlerin üzerine gitmesi ve çözümlemesi Sosyal Bilgiler dersi içindeki araştırma ödevleri ile gerçekleştirilmektedir. Çünkü araştırma ödevleri öğrencileri sosyal ortama itmekte, öğrencilerin belirlenen bir problem veya konuyu sadece ders kitaplarının sayfaları arasında değil, sorunun asıl kaynağı olan ve kendisinin de içinde bulunduğu toplumunda aramasını sağlamaktadır. Çocuk probleme, çözüm yolları ararken, aslında kendi yaşantısına yön verecek ve mevcut problemlerle karşılaşmayacağı kriterleri yine kendisi oluşturacaktır.

2.4.4- Kişilik Gelişiminin Sosyalleşmeye Etkisi:

Kişinin kimlik kazanması sosyalleşme kriterlerinden birisi olarak değerlendirilmektedir. Fertlerin sosyalleşmesinde sosyo-kültürel kimliğin kazanılmış

olması, olumlu bir etki olarak kabul edilir (Karapınar,1997:40- 41). İnsanların sosyalleşebilmeleri, toplumda huzurlu ve güvenli yaşabilmeleri, öncelikle kendileri ile barışık olmalarına bağlıdır. Kişilik gelişimini tamamlayan bireylerin, grup veya toplum içinde sorunlar yaşaması düşünülemediği gibi çevresinde sorun yaşayan bireylere, sorunlarını çözme aşamasında yardımcı olması bile beklenir.

Sosyalleşme, kişinin bulunduğu topluma başarılı bir şekilde uyabilme ve onun üyesi olabilme sanatı (Karaman, 2002:75) olduğuna göre bir topluma üye olabilme becerisini göstermek için bireyin kişilik sahibi olması gerekmektedir. Bireylerin sosyalleşme sürecinde, ya daha önceden sosyalleşme sürecini tamamlamış olanların öğretmesi ya da sosyalleşecek bireylerin kendisinin bu normları öğrenmesi gerekmektedir. Her iki durumda da sosyalleşecek bireyin öğretilen normları, kuralları öğrenebilmesi ve topluma dahil olabilmesi için kişilik sahibi olması gerekmektedir.

Sosyalleşmenin iki inceleme alanından birincisi; bireysel alan, ikincisi içtimai alandır. Bireysel alan olarak; tek bir insanın cemiyetin kültürünü kendisine mal edip şahsiyetini kazanması ve bu şekilde çevreye intibakı, ikincisi ise; toplum kültürünün kuşaktan kuşağa geçmesi ve insanların bunlara uymasını sağlamaktır (Günbattı, 2003:32). Belirtilen durumlar için kaçınılmaz olan en önemli durum, kurallara uyacak olan insanların kişilik sahibi olmalarıdır. Kişilikleri gelişmemiş olan bireylerin belirlenecek kurallara uymaları beklenemez. Toplum içindeki uyumsuzluklara bakıldığında problem olan kişilerin kişiliklerini tam anlamıyla kazanamamış ve geliştirememiş kişiler oldukları görülmektedir.

2.4.5- Sosyalleşmenin Kişilik Gelişimine Etkisi:

İnsanın şahsiyeti sosyalleşme sürecinde oluşur (Aslantürk, 1997:144). Sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örneklerini ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece; sosyalleşme, kişinin toplumun kültürü ile bütünleşmesini ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Sosyalleşme, toplumun, kişinin diğerleri ile birlikte yaşayabilmesi için ondan beklediklerini temsil eder. Kişinin toplum içinde diğerleri ile birlikte ortak bir hayat sürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine, geleneklerine, göreneklerine itaat etmesi, giyinmesi, yeme-içme, uyuma, oynama, eğlenme, çalışma bakımından asli bir takım etkinlikleri kabul etmiş bulunması, sosyal hayatın norm ve ayınlarına uyması ve

grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi halinde mümkün olmaktadır (Aslantürk,1997: 154). Bireylerin bu şekilde çizgileri belli olan bir yaşamı kabul etmesi, bu kurallar çerçevesinde yaşaması onun istenilen yönde bir kişilik geliştirmesini sağlamaktadır.

Fertler, grup içerisinde kendi şahsiyeti ile yer almaktadır. Toplumlar ise diğer toplumlar arasında aynı şekilde toplum şahsiyeti ile yer almaktadırlar (Aslantürk, 1997:145). Belirli bir grup veya toplum içinde yaşamak isteyen veya da yaşamak zorunda kalan birey toplumun belirlediği kurallara azami derecede uymak zorundadır. Bunun tersini düşündüğünde toplum içerisinde kabul görmesi ve yaşaması zor olmaktadır. Belirtilen bu duruma sosyalleşme dediğimize göre, sosyalleşme yaşanırken kişisel olarak bireyde ortaya çıkacak olan değişiklik ve gelişmeler de kişilik kazanmak olacaktır.

Büyümekte olan çocuk etkileşim sonucu etrafındakilerin davranışlarına benzer davranışlar geliştirmektedir (Kağıtcıbaşı, 1988: 245). Böylelikle tek tek bireyler yerine birbirlerinden farklı oldukları kadar birbirlerine benzerlikler gösteren toplumsal bireyler oluşur.

Şahsiyetini yani kendi kendini tanıyan ve kendisi gibi olan insanlarla benzerliklerini fark eden bir kimse, yaratıcı bir ferdiyet kazanmaktadır. Sosyalleşme sürecinde yer almayan, şahsiyetini geliştiremeyen ve ferdiyeti yoluyla yaratıcı olmayan bir kimse yeteri derecede sosyalleşerek toplum üyeliğini kazanamamaktadır (Erkal, 1996:87).

Uğur'a göre (1998:33) sosyalleşmenin anlamı ve amacı, toplum içinde insanlarla uyum sağlamayı ve paylaşmayı öğrenmektir. Sosyalleşme, ferdin yalnız kültür unsurlarını algılamasını ve benimsemesini değil, aynı zamanda kişilik ve benlik kazanmasını da sağlar. Bunun zıddını gösteren çocuklarda bencillik gelişir. Sosyalleşme sürecini başarılı olarak tamamlayan çocuklarda benlik kazanımı olduğu gibi, sosyalleşme sürecinde sorunlar yaşayan ve sosyalleşmesini tamamlayamayan çocuklarda ise bencillik gelişecektir. Eksik ve hatalı sosyalleşme genellikle ferdi farklı davranışlara sevk eder (Aslantürk,1997:190). Bu davranışların en başında bencillik ve saldırganlık gelmektedir. Açıkça bilinmektedir ki bencil çocuklar veya bireyler toplumda diğerlerini kabul etmede büyük sorunlar yaşamaktadırlar. Başka bir ifadeyle bencil olan bireyler başkalarını kabul etmezler. Toplum içerisinde ve daha kötüsü

okullarda meydana gelen ve istenmeyen sonuçlara varan şiddet olaylarının temelinde bencillik yatmaktadır.

Güven'in aktardığına göre, (1999:161) E. Williams'ın sosyalleşme tanımı şöyledir;

“Bireyin, salt biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp, belli bir topluma ve belli kümelere bütünleştirilmesi sürecine toplumsallaşma denilir. Bu süreç aracılığıyla birey kişilik kazanmakta ve belli bir toplumda yaşamasını olanaklı kılan davranışları edinmektedir. Toplumsallaşma en geniş anlamda, çıraklık ya da eğitim ve öğretim yoluyla olmakta ve bu çıraklık bireyin dünyaya geldiği anda başlayıp, yaşamının sonuna değin sürmektedir.”

Williams, sosyalleşmenin eğitim yoluyla gerçekleştiğini açıkça belirtmektedir. Bireyler, sosyalleşme sonucunda sosyal varlık olmaktadır. Sosyal varlık olmanın doğal bir sonucu olarak da sosyal grupların içerisinde kendilerini kabul ettirecek kişilik özellikleri geliştirmektedirler. Bireylerdeki kişilik gelişimi, sosyalleşmenin ortaya çıkarmış olduğu bir sonuçtur.

Sosyalleşmenin işlevlerinden birisi de, sosyalleşme sonucunda toplumun devamlılığını sağlamaktır. Toplumun, devamlılığını sağlayabilmesi için onu devam ettirecek grup ve bireylere ihtiyaç vardır. Bu görevi üstlenen bireyler ise sosyalleşme sonucunda kişiliklerini kazanmış olan bireylerdir (Karabulut,1997:18; Güven,1999:162).

Toplumsallaşma, toplum içerisinde ve gruplar arasında olduğundan dolayı bireyler kendi değerleri ile diğerlerinin değerlerini karşılaştırıp bir anlamda kendini denetleme olanağına sahip olmaktadır. Bu süreç başarılı bir şekilde işlediğinde toplumda birliktelik pekişip güçlenmektedir (Güven,1999:163).

Sosyalleşme ve kişilik gelişimi birbirini tamamlayan iki durum olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyalleşmenin gerçekleşmesi, kişilik gelişiminin; kişilik gelişmesi ise sosyalleşmenin ön koşulu olmaktadır. Kişiliği gelişen, benlik kazanan bireylerin bulunduğu toplumda sosyalleşme daha doğru ve daha kolay olmakta, sosyalleşen bireylerin kişilik gelişimi ise sosyalleşme sürecinde oluşmaktadır.

2.4.6- Sosyal Grupların Sosyalleşmeye Etkisi:

Gençlerin, kendi başlarına ürkek ve kararsız oldukları, ancak topluluk içerisinde veya arkadaşları arasında daha özgün davrandıkları, kişilik yapılarını sergiledikleri ve kendilerinde güven hissettikleri (Karapınar,1997: 74) belirtilmektedir.

Çocuğun, insan ilişkilerini, insanların birbirinden farklı olduğunu, toplumdaki formal ve informal gruplar ile bu grupların işlevlerini, aile ile başlayan ve hükümet- devlet gibi geniş örgütlere kadar uzanan toplumsal kurum ve işlevleri öğrenmesi gerekmektedir. Çocuklar, sosyalleşme için bu tür örgütlerin varlığını ve çalışma alanlarını öğrenmeleri gerekmektedir. Çocuğun bu davranışları sadece aileden öğrenmesi çağımızın karmaşık toplumlarında mümkün olmamaktadır. Bu sebeple çocuğun toplumsallaşma işlevlerini ailenin yanı sıra okul ve değişik sosyal gruplardan da edinmesi gerekmektedir (Düzgün,2005:5). Çocuklar okuldan önce, belli gruplar içerisinde bulunurlar ve bir şeyler öğrenmeye başlarlar bu durumda sosyalleşme, bununla birlikte de karakterleri oluşmaya başlar. Okula başlayan çocuklar, çevresindeki birçok örgütlü gruplara katılır (Tezcan, 1993:40). Okul öncesi gruplar, okul, okul sonrası örgütlü gruplar hep birlikte çocuğun sosyalleşme sürecini düzenleyen ortamlar olarak görülmektedirler.

12-16 yaş (İlköğretim ikinci kademesi) dönemi, kişinin ailesinin etkisinden kurtulmaya ve kendi özerkliğini kazanmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde fert, kendi akranlarının, içinde bulunduğu toplumun ve gurubun genç kültürünün etkisi altına girer. Açıklamalardan anlaşılacağı gibi çocuk büyürken, yaşıt ve arkadaş grupları içerisinde sosyalleşir (Arkoç, 2001:253). Daha doğru bir ifade ile özellikle ilköğretim çağındaki çocuklar dahil oldukları gruplar aracılığı ile sosyalleşirler.

Balcı'ya göre (2000:2) bireyin örgütü etkilediği durumlarda birey için, "bireyselleşme" gerçekleşir, örgütün bireye baskısının bulunduğu durumlarda ise "sosyalleşme" gerçekleşir. Bu durumun okullardaki örneği; öğrenciler okul içinde kurdukları gruplarda, kendi fikirleri doğrultusunda grupları yönlendirirlerse kişilikleri gelişir, grubun kararlarına uyduklarında ise sosyalleşmeleri mümkün olur.

İnsanoğlunun sosyalleşmesi, birbirleriyle etkileşimi sonucunda gerçekleştiğinden (Uğur, 1998:31) insanların etkileşim gerçekleştirebilecekleri şekilde iletişim içinde

bulunmaları gerekmektedir. Bu sebeple insanların birlikte olup iletişim kurabilmeleri için amaçlı ve planlı sosyal grupların bulunması gerekmektedir. Bu gruplar insanların arasında etkileşimi, devamında iletişimi ve sonucunda da sosyalleşmeyi sağlamaktadır.

Kişinin, önünde model aldığı birisi olursa sosyalleşmesi o yönde ve kolay olur (Balcı, 2000:15). İnsanlar gruplara dahil olurken, çoğunlukla seçici davrandıkları için sevdikleri ve kendi istekleri doğrultusunda olan gruplara girerler. Bundan dolayı bu gruplar içerisinde kendilerine model olarak birilerini daima bulma şansları mevcuttur. Grubun özelliklerinden birisi de, grup üyelerinin birbirlerine bağlanmasıdır. Grup içindeki bağlanma üyelerin birbirlerinden hoşlanmalarını ve buna bağlı olarak da iletişimi artırdığı ifade edilmiştir. Hoşlandığımız kişileri kendimize benzer hissederiz ve onlarla birlikte olmaktan da hoşlanırsınız. Bunun doğal sonucu olarak da grup içindeki iletişim hızı artar (Arkoç,2001:265-266).

Grup ve grubun üyesi olan bireyin karşılıklı olarak beklentileri vardır. Bu beklentiler karşılandığı oranda birey grup içerisinde sosyalleşir (Arkoç,2001:269). Beklentileri karşılanan bireyler grup içerisinde kalmaya devam ederler. Birey, grup üyesi olmaya devam ettikçe grubun belirlemiş olduğu normlara da uyma davranışı gösterecektir. Bireylerin sosyalleşmeleri açısından normlara uymanın büyük önemi bulunmaktadır.

Sosyalleşme açısından bu kadar önemli olan grupların, Sosyal Bilgiler içerisindeki önemine ve ne derece yer aldığına bakmak gerekmektedir. Öncelikle Sosyal Bilgiler dersinin adından da anlaşılacağı üzere ders anlayışının **sosyal** (toplum ve toplulukla ilgili) olması gerekmektedir. Sosyal anlayışa sahip bir ders içeriğinde de sosyal gruplar mutlaka yer almalıdır. 2005 Sosyal Bilgiler eğitim programında yer alan etkinlik, performans ve proje gibi araştırma ödevleri bu işlevi tam anlamıyla yerine getirmektedir. Öğrenciler, araştırma ödevlerini hazırlarken, sınıf içi veya okul içi gruplar kurmaları gerekmektedir. Bu türden ödevlerin en önemli yanları çalışmaların çoğunun grup halinde yapılmasıdır. Kubaşık eğitim modelinden farklı olarak burada öğrencilerin yapacakları işleri grup üyeleri ile birlikte tasarımları ve çoğu zaman öğretmen, aile ve okul dışında kendi başlarına yapmalarıdır. Bu tür davranışlar zaman ilerledikçe ve etkinlikler arttıkça, grup arkadaşları arasında birbirlerine karşı güven ve sevgi ortamı doğuracaktır.

İlköğretim Sosyal Bilgiler dersindeki araştırma ödevleri, öğrencileri gruplar kurmaya ve birlikte çalışmaya yönlendirmektedir. Okullarda ders amaçlı kurulan bu tür gruplar, öğrencilerin ileriki hayatlarında dahil olacakları sosyal gruplara hazırlıklı olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca ödev yapmak için kurulan gruplarda öğrenciler kendi kurallarını ve çalışma sistemlerini oluşturup bu kurallara uyarak sosyalleşmelerine de bu anlamda katkı sağlamaktadırlar.

BÖLÜM 3: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma evreni ve örnekleme, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması konularında bilgi verilmiştir.

3.1- Araştırmanın Modeli

Araştırmada verileri toplarken önce konu ile ilgili literatür taranmıştır. Araştırma konusu çerçevesinde Sosyal Bilgiler dersi, sosyalleşme, öğrenci kişilik ve sosyal gelişimi, araştırma ödevleri konularına ilişkin kitap, tez, makale ve genelgeler taranarak istifade edilmiştir. Literatür taramasında elde edilen bilgiler ışığında veri toplama aracı olarak öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyini ölçmek amacı ile anket hazırlanmış ve Adapazarı il merkezi Serdivan bölgesinde bulunan Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu ile Mehmet Zorlu İlköğretim Okulu 5. ve 6. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Ayrıca Adapazarı il merkezinde görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ve 2006–2007 eğitim öğretim yılında 5. sınıfta Sosyal Bilgiler dersini okutan sınıf öğretmenleri ile doğrudan gözlemlerini almak üzere görüşmeler yapılmıştır.

Bir araştırmada veri toplama yöntemlerinin birden çok olması araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini artırmaktadır(Yıldırım, 2003:56). Bu çalışmanın güvenilirliği açısından, doküman incelemesi, anket, görüşme ve gözlem yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Bu çalışmaya başlarken öncelikle konu ile ilgili dokümanlar incelenmiştir. Gözlem ve görüşme yöntemlerinin yanında, araştırmanın geçerliliğini artırmak amacıyla anketlerden elde edilecek bilgilerin konuyla yakınlığı ve güvenilirliğini doğru bir şekilde tespit edebilmek için doküman incelemesi yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak öğrencilere anket uygulanmıştır. Öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri, biri eğitim öğretim yılının başında ve diğeri eğitim öğretim yılının birinci yarısının sonunda aynı sorulardan oluşan iki anket uygulanarak tespit edilmiştir. Örneklem, deney ve kontrol grupları olarak ikiye ayrılmıştır. “Deney grubuna kontrol grubunun aksine eğitim programının ön görmüş olduğu araştırma ödevleri dışında ilave ödevler de verilmiştir.” Bu gruplara aynı test yukarıda

belirtildiği şekilde iki kez uygulanmış ve bu iki test sonucunda gruplar arasında meydana gelen fark tespit edilmiştir.

Araştırmada, görüşme yönteminin kullanılmasının ise birçok sebebi bulunmaktadır. Görüşme önceden planlandığı ve bir amaç için yapıldığından dolayı ortaya çıkması muhtemel (dinleme eksikliği ve önyargılar gibi) hatalar oluşmaz (Yıldırım, 2003:92). Görüşmede, görüşme yapılan kişinin verdiği cevaplar davranışları ile kontrol edilebilir (Yıldırım, 2003:97). Görüşme yapılan kişinin davranışları anında gözlemlenip değerlendirildiği için konu hakkındaki görüşleri daha objektif olarak değerlendirilebilir. Ayrıca görüşme yöntemi diğer veri toplama yöntemlerine göre daha güvenilirdir (Yıldırım, 2003:98). Bütün bu sebeplerden dolayı görüşme yöntemi zaman ve imkanlar açısından zorluklar içermesine rağmen elde edilen verilerin güvenilirliğinin yüksek olması için kullanılmıştır.

Görüşme yapılırken öğretmenlerin fikirlerinin yanı sıra öğrencilerin davranışları üzerindeki gözlemlerini de öğrenmek ve değerlendirmek amaçlanmıştır. Özellikle 5. sınıfları okutan öğretmenler ile yapılan görüşmelerde, iki yıldır (2005-2006 ve 2006-2007 eğitim öğretim yılı) yeni programla eğitim verdikleri için, öğrenci davranışlarına dair gözlemleri paylaşılmış ve bu ve benzeri konular görüşme esnasında öğretmenlerle tartışılmıştır. Öğretmen görüşlerinde ortaya çıkan farklılıklar araştırma içinde ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

3.2- Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

3.2.1- Evren:

Araştırmanın genel evreni Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve resmi okullarda eğitim gören ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencileri ile ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersini okutan branş öğretmenleri ve 2006-2007 eğitim öğretim yılında 5. sınıfları okutan sınıf öğretmenleridir. Araştırmanın çalışma evreni ise Sakarya il merkezi Serdivan bölgesi ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencileri ile Sakarya il merkezinde görev yapan Sosyal Bilgiler branş öğretmenleri ile 2006-2007 eğitim öğretim yılında 5. sınıfları okutan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır.

Araştırma evreni olarak 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin sebebi; bu sınıfların yenilenen eğitim programı ile iki yıldır eğitim öğretim görüyor olmalarıdır.

Dolayısıyla araştırma ödevleri ile çalışma süreleri diğer sınıflara göre uzun olmaktadır. Ayrıca araştırma evreni olarak 6. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin seçilmesinin sebebi; 6. sınıfların araştırma ödevleri yapmalarından dolayı Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu öğrencileri gözlemlemeleri ve araştırma ödevlerini yapmayan öğrencilerle kıyaslama imkanlarının bulunmasındandır. Yine araştırma evreni olarak 5. sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin seçilmesinin sebebi; 5. sınıf öğretmenlerinin yenilenene eğitim programını ve bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki araştırma ödevlerini iki yıldır biliyor ve kullanıyor olmalarıdır.

3.2.2-Örneklem:

Bu çalışmada, örnekleme yöntemlerinden olasılıksal olmayan örneklem türlerinden **Karar(Judgement)** örnekleme yöntemi seçilmiştir. Böylece evreni temsil gücü yüksek, maliyeti düşük, ulaşılabilir ve verilerin toplanmasının kolay olduğu örneklem biriminin seçimi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini Sakarya il merkezinin değişik bölge ve ilköğretim okullarında görevli bulunan Sosyal Bilgiler ve 5. sınıf okutan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır.

Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki araştırma ödevlerinin öğrenciler tarafından ne oranda yapıldıkları ve araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin sosyalleşmelerinde ne oranda değişme ve gelişme olduğunu tespit etmek amacı ile Sakarya il merkezinde görevli öğretmenlerle yapılan görüşmenin okullara ve branşlara göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Görüşme yapılan öğretmenlerin okullara ve branşlara göre dağılımı

No	Okul Adı	Sosyal Bilgiler Öğretmeni Sayısı	%	5. Sınıf Okutan Sınıf Öğretmeni Sayısı	%
1	Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1	% 5	2	% 10
2	Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	2	% 10	2	% 10
3	Talat Ayhan İ.Ö.O.	1	% 5	2	% 10
4	Ahmet Akkoç İ.Ö.O.	3	% 15	4	% 20
5	Mithat Paşa İ.Ö.O.	1	% 5	---	----
6	Dr. Nuri Bayar İ.Ö.O.	----	----	2	% 10
7	Hakkı Demir İ.Ö.O.	---	----	2	% 10
8	Bahçeli Evler Gazi İ.Ö.O.	1	% 5	---	--
9	Sabiha Hanım İ.Ö.O.	3	% 15	2	% 10
10	Budaklar İ.Ö.O.	1	% 5	---	----
11	Sait Faik Abasıyanık İ.Ö.O.	1	% 5	---	---
12	Atatürk İ.Ö.O.	3	% 15	1	% 5
13	Şeker İ.Ö.O.	2	% 10	2	% 10
14	Ali Dilmen İ.Ö.O.	1	% 5	---	----
15	Orhan Gazi İ.Ö.O.	--	--	1	% 5
	Toplam	20	%100	20	% 100

Toplam 15 okulda görev yapan 20 sosyal Bilgiler ve 20 5. sınıf okutan sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 40 öğretmen ile Sosyal Bilgiler dersinde yer alan araştırma ödevlerinin öğrencilere yaptırılma durumları ve söz konusu araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmelerine katkılarının tespiti için görüşme yapılmıştır.

Yine araştırmanın örneklemini Sakarya İl Merkezi Serdivan bölgesinde bulunan Mehmet Zorlu İlköğretim okulu (Deney Grubunu oluşturan öğrenciler) ve Zübeyde Hanım İlköğretim okulu (Kontrol Grubunu oluşturan öğrenciler) 5. ve 6. sınıf öğrencileri oluşmaktadır.

Öğrencilere yönelik yapılan anketin okullara, sınıflara ve test numarasına göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilere yönelik yapılan anketin okullara ve sınıf düzeylerine göre dağılımı

Okul	Test No	6. sınıf	5. sınıf	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	129	24	153
	2. Test	130	24	154
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	89	76	165
	2. Test	88	76	164
Toplam		437	199	636

Anket 1. test ve 2. test olarak, Kontrol grubu ve deney grubu olarak uygulanmıştır. 1. testte kontrol grubu 153, deney grubu 165 toplam 318 öğrenciye; 2. testte kontrol grubu 154, deney grubu 164 toplam 318 öğrenciye; iki testin toplamında; 636 öğrenciye uygulanmıştır.

Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Kişisel Bilgileri:

Bu bölümde ankete katılan öğrencilerin, cinsiyetlerine göre, ailelerinin gelir durumuna göre, babalarının iş durumuna göre, annelerinin çalışıp çalışmadıklarına ve ne iş yaptıklarına göre dağılımlarına bakılmaktadır. Ayrıca ankete katılan öğrencilerin anne babalarının birlikte ve ayrı yaşama oranları, son olarak da öğrencilerin çalışma odaları ve ortamlarının bulunup bulunmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Okul	Cinsiyet	Sayı	%
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Erkek	154	50,2
	Kız	151	49,2
	Cevapsız	2	0,6
	Toplam	307	100
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Erkek	171	51,9
	Kız	158	48,1
	Toplam	329	100

Ankete katılan öğrencilerin, her iki anket grubunda da kız ve erkek dağılımının yakın oranda olduğu görülmektedir. Kontrol grubu kız %49,2, erkek %50,2; deney grubunda ise kız %48,1, erkek %51,9 oranında bulunmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin aile gelir durumları Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. Ankete katılan öğrencilerin aylık gelir durumuna göre dağılımı

Okul	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.						(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.					
	500-1000 arası	1000-1500 arası	1500-2000 arası	2000’den fazla	Boş	Toplam	500-1000 arası	1000-1500 arası	1500-2000 arası	2000’den fazla	Boş	Toplam
Sayı	198	54	26	5	24	307	212	73	24	9	11	329
%	64,5	17,6	8,5	1,6	7,8	100	64,4	22,1	7,2	2,7	3,3	100

Her iki grupta da gelir durumu yaklaşık değerlerde çıkmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin aylık aile gelirleri %64,5 500–1000 arası, %17,6 1000–1500 arası, %8,5 1500–2000 arası, %1,6 2000’den fazla olarak dağılmaktadır. Deney grubu öğrencilerinin aylık aile gelirleri ise %64,4 500–1000 arası, %22,1 1000–1500 arası, %7,2 1500–2000 arası, %2,7 2000’den fazla şeklinde dağılmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin çoğunluğunun alt gelir grubunda olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin babalarının çalıştıkları işlerin dağılımı Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Ankete katılan öğrencilerin babalarının iş durumuna göre dağılımı

Okul	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.						(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O					
	Memur	İşçi	Serbest	Diğ.	Boş	Toplam	Memur	İşçi	Serbest	Diğ.	Boş	Toplam
Sayı	70	96	117	18	6	307	49	137	110	29	4	329
%	22,8	31,3	38,1	5,9	2,0	100,0	14,9	41,6	33,4	8,8	1,2	100,0

Ankete katılan kontrol grubu öğrencilerinin babalarının yaptıkları işlere göre serbest meslek sahiplerinin %38,1 ile en yüksek oranda, işçilerin %31,3 oranı ile ikinci sırada, memurların %22,8 oranında ve diğer meslek dallarının ise %5,9 oranında olduğu ortaya çıkmaktadır. Deney Grubu öğrencilerinin babalarının yaptıkları işlere göre dağılımında ise, işçilerin %41,6 en yüksek oranda, Serbest meslek sahiplerinin %33,4 oranıyla ikinci sırada, memurların %14,9 oranında ve diğer meslek dallarının ise %8,8 oranında olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin annelerinin çalışma durumları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Ankete katılan öğrencilerin annelerinin çalışma durumuna göre dağılımı

Okul	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.				(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O			
	Ev hanımı	Çalışıyor	Boş	Toplam	Ev hanımı	Çalışıyor	Boş	Toplam
Sayı	293	13	1	307	298	29	2	329
%	95,4	4,2	0,3	100	90,6	8,8	0,6	100

Ankete katılan kontrol grubu öğrencilerinin annelerinin %95,4’ünün ev hanımı, %4,2sinin ise çalıştığı, Deney grubu öğrencilerinin %90,6’sının ev hanımı, %8,8’inin ise çalıştığı görülmektedir. Araştırma evrenini oluşturan öğrencilerin annelerinin %90’dan fazlasının ev hanımı olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin anne ve babalarının beraber veya ayrı yaşama durumları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Ankete katılan öğrencilerin baba ve annelerinin birlikte ve ayrı yaşama durumlarına göre dağılımı

Okul	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.				(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O			
	Birlikte	Ayrı	Boş	Toplam	Birlikte	Ayrı	Boş	Toplam
Sayı	282	18	7	307	310	17	2	329
%	91,9	5,9	2,02	100	94,2	5,2	0,6	100

Ankete katılan Kontrol grubu öğrencilerinden %91,9’unun anne ve babalarının birlikte, %5,9’unun ise ayrı yaşadığı, ancak % 2,02’lik bir kesimin bu soruya cevap vermediği görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerin de kontrol grubu sonuçlarına yakın olarak %94,2’sinin anne babasının birlikte, %5,2’sinin ise ayrı yaşadığı görülmektedir. Her iki gruptaki anne baba ayrılıklarının yakın değerinde olduğu açıkça görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin evlerinde çalışma odalarının olup olmadığı Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Ankete katılan öğrencilerin çalışma odalarının olup olmadığına göre dağılımı

Okul	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.				(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O			
	Evet	Hayır	Boş	Toplam	Evet	Hayır	Boş	Toplam
Sayı	219	85	3	307	267	61	1	329
%	71,3	27,7	1,0	100	81,2	18,5	0,3	100

Ankete katılan kontrol grubu öğrencilerinin %71,3'ünün kendisine ait çalışma odası bulunurken %27,7'sinin çalışma odasının olmadığı görülmektedir. Deney grubu öğrencilerinin %81,2'si çalışma odasına sahipken %18,5'inin ise bu imkândan mahrum olduğu anlaşılmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin evlerinde çalışma ortamlarının olup olmadıkları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Ankete katılan öğrencilerin çalışma ortamlarının olup olmadığına göre dağılımı

Okul	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.				(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O		
	Evet	Hayır	Boş	Toplam	Evet	Hayır	Toplam
Sayı	276	28	3	307	310	19	329
%	89,9	9,1	1,0	100	94,2	5,8	100

Ankete katılan kontrol grubu öğrencilerinin %89,9'unun evde çalışma ortamının bulunduğu %9,1'inin ise çalışma ortamının bulunmadığı görülmektedir. Deney grubu öğrencilerini ise %94,2'sinin çalışma ortamının bulunduğu %5,8'inin ise çalışma ortamının bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 8 ve Tablo 9 birlikte değerlendirildiğinde evlerinde çalışma odası olmayan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ders çalışma ortamlarının bulunduğu veya kendilerine ders çalışma ortamı sağlandığı iki tablo arasındaki farktan görülmektedir.

3.3- Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak doküman incelemesinin yanında öğretmenler ile görüşme ve öğrencilere yönelik anket uygulanmıştır.

Öğretmenler ile yapılan görüşmede, öğretmenlere yöneltilen sorular ve öğretmen cevaplarının genel dağılımı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerle yapılan görüşmede öğretmenlere yöneltilen sorular ve sorulara verilen cevapların genel dağılımı

<p>1. Soru- Sosyal Bilgiler dersinde, öğrencilerin araştırma yapmasını gerektirecek etkinlik, proje ve performans ödevleri veriyor musunuz?</p> <p>2. Soru- Bu tür ödevlerin öğrencilere yaptırılmasını gerekli ve faydalı buluyor musunuz?</p> <p>3. Soru- Öğrencileriniz araştırma ödevlerini genelde yapabiliyorlar mı yoksa bu tür ödevleri yapma oranı diğer ödev türlerine göre daha düşük mü?</p> <p>4. Soru- Araştırma ödevlerinin, öğrencilerin çevresindeki kişilerle iyi ilişkiler kurmalarına yardımcı olduğu yolundaki görüşe katılıyor musunuz?</p> <p>5. Soru- Araştırma ödevlerinin (etkinlik, proje ve performans ödevleri) öğrencileri sosyalleştirdiğine inanıyor musunuz? Söz konusu ödevleri yapan öğrencilerin sosyalleşmesinde bir değişiklik gözlüyor musunuz?</p> <p>6. Soru- Bu tür ödevleri yapan öğrencilerin ortak özellikleri nelerdir?</p> <p>7. Soru- Bu tür ödevleri yapan öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri, ödev yapmayan öğrencilere göre daha yüksek mi?</p> <p>8. Soru- Öğrencileriniz araştırma ödevlerini yaparken aile ve yakın çevresiyle mi sınırlı kalıyor, yoksa aile dışından rahatlıkla yardım alabiliyorlar mı?</p> <p>9. Soru- Araştırma ödevleri yapan öğrencilerde sınıf ve okul kurallarına uyma davranışlarında olumlu bir değişme oluyor mu?</p>										
Sosyal Bilgiler Öğretmenleri		1.S.	2.S.	3.S.	4.S.	5.S.	6.S.	7.S.	8.S.	9.S.
	Katılanlar	20	15	10	14	14		17		9
	Katılmayanlar	-	1	1	2	1		1		3
	Kararsız	-	1	2	2	2		1		4
	Duruma Göre Değişir	-	3	7	2	3		1		4
5. Sınıf Öğretmenleri	Katılanlar	20	18	11	16	15		13		10
	Katılmayanlar	-	1	3	1	1		1		3
	Kararsız	-	1	1	1	1		1		1
	Duruma Göre Değişir	-	-	5	2	3		5		6
Toplam		40	40	40	40	40		40		40

Yukarıdaki tabloda öğretmenler ile yapılan görüşmede, öğretmenlere yöneltilen 9 soru ve alınan cevaplar yer almaktadır. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar, belli bir anlam bütünlüğü içerisinde toplanarak tablolastırılmıştır. Görüşmede 6. ve 8. sorulara verilen cevaplar açık uçlu ve çok çeşitli bir açıklamayı gerektirdiği için tabloda yer verilmemiştir. Öğretmen cevaplarından elde edilen veriler, bölüm içinde ilgili yerlerde yorumlanarak öğrenci anketinden çıkan sonuçlarla karşılaştırılmıştır.

Araştırmada öğretmen görüşlerinin yanı sıra, araştırmanın temel amacına uygun olarak ele alınan problemin çözümü için araştırmaya katılan ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden anket yoluyla veriler elde edilmiştir. Öğrencilere uygulanan ankette yer alan sorular, yorumlama aşamasında bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümler, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda, öğrencilerin verdikleri cevaplara göre tablolar şeklinde hazırlanmış ve ardından her tabloyla ilgili açıklamalar ve yorumlar yapılmıştır. Öğrenci anketlerinden çıkan sonuçlar ile öğretmenlerin konu hakkındaki görüşleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalardan Sosyal Bilgiler dersindeki araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmelerine etkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Öğrencilere uygulanan anket soruları aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır;

1-Kişisel bilgiler: Bu bölümde öğrencilerin sınıf seviyeleri, anne-babanın işi, gelir durumu ve meslekleri ile beraber veya ayrı yaşama durumları, öğrencinin evindeki çalışma ortamı ve özellikle de kendisine ait bir odası olup olmadığı gibi durumlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

2- Araştırma ödevlerine yönelik sorular: Bu bölümdeki sorularla öncelikle öğrencilerin araştırma ödevlerini yapma durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında, öğrencilerin ödevlerini yaparken aile bireylerinden veya kütüphane vb. kurum- kuruluşlardan yararlanıp yararlanmadıkları ve değişik kaynak kişiler ile görüşüp görüşmedikleri öğrenilmeye çalışılmıştır.

3- Sosyal uyum soruları: Bu bölümdeki sorular ise öğrencilerin ne derece sosyal olduklarını, grup ve toplum içinde kendilerini ne kadar rahat hissettiklerini tespit etmek amacı ile sorulmuştur.

Anket soruları hazırlanırken kişisel bilgiler ve sosyal ölçekli sorular olarak iki başlık altında düzenlenmiş, ancak yukarıda belirtilen araştırma ödevlerine yönelik sorular ve sosyal uyum soruları ankette “Sosyal ölçekli sorular” bölümünde birlikte verilmiştir (Ek:1).

Araştırmada, ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerine, 2005- 2006 eğitim-öğretim yılının başında bir deney gurubu “*Mehmet Zorlu İlköğretim Okulu*” 165 öğrenci ve bir Kontrol grubu “*Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu*”nda 153 öğrenci olmak üzere toplam 318 öğrenciye sosyalleşmişlik düzeylerini tespit amaçlı anket uygulanmıştır (Ek:1).

Kontrol grubu öğrencileri, sadece bir yarıyıl için bir performans ve eğitim-öğretim yılının tamamı için bir proje ödevi yaparlarken, deney grubunda yer alan öğrencilere, programın önerisi doğrultusunda her ünite için birer proje ve performans ödevi verilmiştir (Ek:3, Ek:4). Deney grubu öğrencilerinin yaptıkları ödevler yapım aşamasında kontrol edilerek sonuçlar değerlendirilmiştir (Ek:5, Ek:6). 2005- 2006 eğitim-öğretim yılı birinci dönem sonunda yukarıda belirtilen guruplara uygulanan anket aynı şekilde tekrar uygulanmıştır (Ek:1). Uygulanan ikinci ankette birinci ankete ek olarak, öğrencilerin (araştırma ödevlerini yaptıklarında kendilerinde gözlenecek disiplin davranışlarında bir değişme olup olmadığını ortaya koymak için) 9 adet soru daha (38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47.sorular) eklenmiştir. Birinci ankete 318 öğrenci ikinci ankete 318 öğrenci, toplam 636 öğrenci katılmıştır.

Anketler büyük bir titizlikle, iki anket arasındaki değişimi objektif olarak görmek için, aynı öğrenci grubuna uygulanmıştır. Ancak, anketler aynı sınıflara uygulanmasına rağmen öğrencilerin sınıf ve okul değiştirme veya anketin uygulandığı gün okula gelip gelmemelerine bağlı olarak sonuçları etkilemeyecek kadar düşük oranda bir hata payı (yaklaşık % 0,5) ortaya çıkmış olabilir.

3.4- Verilerin Analizi

Araştırma için kullanılan anket formlarının tümü toplandıktan sonra, kodlamaya geçilmeden önce, teker teker kontrol edilmiştir. Bu kontrol sırasında öğrencilere uygulanan anketlerin tamamının 636 adet ve kurallara uygun olarak doldurulduğu tespit edilmiştir. Birinci bölümde yer alan bağımsız değişkenler ile ikinci bölümde bulunan sosyal ölçekli sorular kodlanarak bilgisayara aktarılmıştır.

Bilgisayarda SPSS–13 (Statistical Package for the Social Sciences; *sosyal bilimler için istatistiksel paket programı*) yardımıyla anketin uygulandığı deneklere ilişkin veriler frekans (Sayı) ve yüzde (%) dağılımları verilmiş, araştırma ödevlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine katkısını belirlemek için denek ve kontrol grupları kullanılmıştır. Bu iki grup arasında uygulanan program sonrası sosyalleşme açısından fark olup olmadığını belirlemek için iki testin karşılaştırması yapılmıştır.

BÖLÜM 4: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın örneklemeden anket ve görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

4.1- 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Araştırma Ödevlerini Yapma ve Aile Üyelerinden ya da Aile Dışından Yararlanma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar:

Bu bölümde, araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki araştırma ödevlerini yapıp yapmama ve araştırma ödevlerini yaparken aile üyeleri veya aile dışından kişi, kurum ve kuruluşlardan yararlanma durumları tespit edilmiştir.

Öğrenci anketlerinden elde edilen bulguların yanı sıra görüşme yapılan öğretmenlerin bu konudaki görüşleri de bu bölümde birlikte değerlendirilmiştir.

Bu bölüm öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeylerini ortaya koymaktadır. Birinci ve ikinci anket sonuçları karşılaştırılarak öğrencilerin araştırma ödevlerini yapmadan önce ve sonraki tutumları karşılaştırılmıştır.

4.1.1- Öğrencilerin Araştırma Ödevlerini Yapabilme Durumları:

Ankete katılan öğrencilerin araştırma ödevlerini yapabilme durumları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Ankete katılan öğrencilerin araştırma ödevlerini yapabilme oranları

Okul	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Her	83	53,9	105	64,0	188	59,1
Ara sıra	40	26,0	38	23,2	78	24,5
Hiç	31	20,1	21	12,8	52	16,4
Toplam	154	100,0	164	100,0		

Ankete katılan öğrencilere ikinci testte sorulan “Araştırma Ödevlerimi Rahatlıkla Yapabilirim” sorusuna kontrol grubu öğrencilerinden %53,9’u “her zaman” %26,0’ı

“ara sıra” %20,1’i ise “hiç” cevabını verirken, deney grubun öğrencilerinden %64,0’i “her zaman” %23,2’si “ara sıra” %12,8’i ise “hiç cevabını vermişlerdir.

Her iki grup öğrencilerinde de araştırma ödevini yapabilme oranı %50’nin üzerinde çıkmaktadır. Kontrol grubu öğrencileri, programda belirtildiği gibi yılda bir proje ve her yarıyıl dönemi için birer tane performans ödevi hazırlamışlardır. Ancak deney grubu öğrencileri, araştırma süreci içerisinde her ünite için proje ve performans ödevleri hazırlamışlardır (Ek:3, Ek:4). Deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre daha çok araştırma ödevi yapmalarına bağlı olarak iki grup arasında %10,1’lik bir fark oluşturmuştur.

Öğrencilerin araştırma ödevlerini yapabilme durumları öğretmenler ile değerlendirildiğinde; görüşlerine başvurulmuş öğretmenlerin 21/40’i, öğrencilerin araştırma ödevlerini daha istekli ve severek yaptıklarını belirtmişlerdir. Normalde ders çalışmayı seven bütün öğrencilerin yanı sıra, ders çalışmayı sevmeyen öğrencilerin büyük bir bölümünün de araştırma ödevlerini yapmaya istekli olduklarını belirtmişlerdir (Kişisel görüşmeler 2007). Aynı görüşme grubununun 17/40’si ise araştırma ödevlerini yapma durumunun öğrenci velilerine, verilen ödevin türüne, araştırma yapılacak kaynakların türüne vb. durumlara bağlı olarak değişiklik gösterdiğini açıklamaktadırlar. Araştırma ödevlerinde, ezbere dayalı bir şekilde ders çalışma sisteminin olmadığı ve yapılan araştırma ödevlerinin öğrenciler tarafından değişik şekil ve yöntemlerle sunuma hazırlandığından öğrencilerin daha çok ilgisini çektiği vurgulanmaktadır. Özellikle şekil ve tablo yaparak afişler hazırlamasının gerekli olduğu durumlarda, sanatsal zekâyâ sahip öğrencilerin daha istekli olarak ödev yaptıkları, görüşlerine başvurulmuş öğretmenlerin ortak görüşü olarak ortaya çıkmaktadır.

4.1.2- Öğrencilerin Ödev Yaparken Aile Bireylerinden Yararlanma Durumları:

Ankete katılan öğrencilere, ders çalışırken annelerinin yardım etme oranları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Ankete katılan öğrencilere ders çalışırken annelerinin yardım etme oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	34	97	22	153
		%	22,2	63,4	14,4	100,0
	2. test	Sayı	27	72	55	154
		%	17,5	46,8	35,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	25	116	24	165
		%	15,2	70,3	14,5	100,0
	2. test	Sayı	22	95	46	163
		%	13,5	58,3	28,2	100,0

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna, Ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %14,4 her zaman, %63,4 ara sıra, % 22,2 ise hiç şeklinde cevap vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %35,7 her zaman, %46,8ara sıra, %17,5 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %14,5 her zaman, %70,3 ara sıra, %15,2 ise hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %28,2 her zaman, %58,3 ara sıra ve %13,5 hiç şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablodaki dağılımlara bakıldığında öğrenciler, 1. testte annelerinin derslerine yardım etme durumlarını ağırlıklı olarak ara sıra şeklinde cevaplamışlar ve dönem içerisinde araştırma ödevleri yaptıkları için annelerinin yardım etme oranları da yükselmiştir. Kontrol grubu ve deney grubu arasında oluşan fark, deney grubunun dönem içinde birden fazla araştırma ödevi yapmasına bağlanabilir. Tablodan elde edilen sonuçlar, öğrencilerin araştırma ödevleri yapmaları, anneleri ile olan ilişkilerini (derslerine yardımcı olmayı artırdığından dolayı) artırdığı şeklindedir.

Ankete katılan öğrencilere, ders çalışırken babalarının yardım etme durumları Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Ankete katılan öğrencilere ders çalışırken babalarının yardım etme oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	32	96	23	151
		%	21,2	63,6	15,2	100,0
	2. test	Sayı	27	89	38	154
		%	17,5	57,8	24,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	35	107	23	165
		%	21,2	64,8	13,9	100,0
	2. test	Sayı	31	94	38	163
		%	19,0	57,7	23,3	100,0

“Derslerime babam yardımcı oluyor” sorusuna, Ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %15,2 her zaman, %63,6 ara sıra, % 21,2 ise hiç şeklinde cevap vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %24,7 her zaman, %57,8 ara sıra %17,5 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %13,9 her zaman, %64,8 ara sıra, %21,2 ise hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %23,3 her zaman, %52,1 ara sıra ve %24,5 hiç şeklinde cevap vermişlerdir.

Ankete katılan her iki grup öğrencileri de 1. testte babalarının derslerine yardımcı olma oranının düşük olduğunu söylemelerine rağmen dönem sonunda yapılan 2. testte bu oran artmaktadır. Tablo 13’den anlaşıldığı üzere öğrencilerin araştırma ödevi yapmaları babalarının, derslerine yardım etmelerine sebep olmakta ve bunun sonucunda da baba çocuk arasındaki ilişki artmaktadır. Baba ve çocuk arasında iletişimin ortaya çıkması birbirlerini daha yakından tanıma ve anlamalarına imkân sağlamaktadır.

Ankete katılan öğrencilere, ders çalışırken ağabey ve ablalarının yardım etme oranları tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Ankete katılan öğrencilere ders çalışırken ağabey veya ablalarının yardım etme oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Boş	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	29	53	33	37	152
		%	19,1	34,9	21,7	24,3	100,0
	2. test	Sayı	31	41	42	40	154
		%	20,1	26,6	27,3	26,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	27	61	27	50	165
		%	16,4	37,0	16,4	30,2	100,0
	2. test	Sayı	22	58	35	49	164
		%	13,4	35,4	21,3	29,9	100,0

“Derslerime ağabeyim ve ablam yardımcı oluyor” sorusuna, Ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %21,7 her zaman, %34,9 ara sıra, % 19,1 hiç, %24,3 ise soruyu boş bırakarak cevap vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %27,3 her zaman, %26,6 ara sıra, %20,1 hiç, %26,0 ise soruyu boş bırakarak cevap vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %16,4 her zaman, %37,0 ara sıra, %16,4 hiç, %24,3 ise soruyu boş bırakarak cevap vermişlerdir. 2. testte ise %21,3 her zaman, %35,4 ara sıra ve %13,4 hiç %29,9 ise soruyu boş bırakarak cevap vermişlerdir. Tabloda boş olarak görülen oran öğrencilerin ağabey ve ablalarının olmadığını göstermektedir.

Ankete katılan her iki grup öğrencileri de 1. test ve 2. test arasında “her zaman” cevabında meydana gelen fark öğrencilerin bu süre içinde yapmış oldukları araştırma ödevlerinde ağabey ve ablalarından yardım aldıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun sonucu olarak da ilköğretim öğrencilerinin araştırma ödevleri sayesinde ağabey ve ablaları ile olan iletişimleri de artmaktadır. Dolayısıyla bu ödevlerin öncelikle aile içinde bir “sosyalleşme” başlattığı söylenilebilir.

Yukarıdaki 3 tabloda (**Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14**) öğrencilerin ders çalışırken ailelerinden aldıkları yardım ortaya konulmaya çalışılmıştır. Aynı konuya paralel olarak, öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken aileye mi bağlı kaldıkları yoksa aile dışından kişi, kurum ve kuruluşlardan mı faydalandıklarını tespit etmek için öğretmenlerin görüşlerine başvurulduğunda; 5. sınıf okutan öğretmenlerin 9/20’u öğrencilerin aileleri ile birlikte ödev yaptıklarını, 5/20’i öğrencilerin dışarıya rahatlıkla açıldıklarını, 3/20’ü her iki durumun da şartlara ve öğrencinin durumuna göre

gerçekleştiğini, 3/20'ü ise öğrencilerin araştırmalarını internet aracılığıyla yaptıklarını belirtmektedir. 6. sınıf okutan Sosyal Bilgiler branş öğretmenlerinin aynı konudaki görüşleri ise; durumun 6. sınıflarda değiştiğini ve aile, aile dışı ve internet kullanımı eşit oranda her biri 6/20 şeklinde bir dağılım göstermektedir. (Tablo:2) Öğrencilerin sınıf ve yaş ilerlemesi sonucunda aileye bağımlı olma oranı düşmekte ve artık bu yaş dönemlerinde dış dünyaya açılma ve ihtiyaç duyma daha fazla olmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin gözlem ve görüşlerine göre, öğrencilerin internet kullanımında da büyük bir artış meydana gelmektedir.

4.1.3- Öğrencilerin Ödev Yaparken Aile Dışı Kaynaklardan Yararlanma Durumları:

Sosyal Bilgiler dersi içinde yer alan araştırma ödevlerini yaparken öğrencilerin, aile bireylerinin dışındaki kişilerden yardım alma oranları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15. Ankete katılan öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken aile bireyleri dışındaki kişilerden yararlanma oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	52	80	18	150
		%	34,7	53,3	12,0	100,0
	2. test	Sayı	36	97	21	154
		%	23,4	63,0	13,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	54	91	19	164
		%	32,9	55,5	11,6	100,0
	2. test	Sayı	41	84	39	164
		%	25,0	51,2	23,8	100,0

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %12,0 her zaman, %53,3 ara sıra, % 34,7 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %13,6 her zaman, %63,0 ara sıra, %23,4 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %11,6 her zaman, %55,5 ara sıra, %32,9 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %23,8 her zaman, %51,2 ara sıra ve %25,0 ise hiç cevabını vermişlerdir.

Her iki grup öğrencileri de birinci teste göre ikinci testte aile bireyleri dışındaki kişilerden yardım alma oranlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. 1. ve 2. test sonuçları arasındaki farktan anlaşıldığı gibi, araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin

ailesinin dışından insanlarla belirli bir düzeyde ilişkiye girdikleri ve iletişimlerinin bu oranda artarak sosyalleşmelerine katkı sağladığı görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin eğitim gördükleri okulun kütüphanesinden yararlanma durumları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Ankete katılan öğrencilerin okul kütüphanesinden yararlanma oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	49	78	25	152
		%	32,2	51,3	16,4	100,0
	2. test	Sayı	49	80	25	154
		%	31,8	51,9	16,2	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	58	97	10	165
		%	35,2	58,8	6,1	100,0
	2. test	Sayı	48	80	36	164
		%	29,3	48,8	22,0	100,0

“Ödevlerimi yaparken okulun kütüphanesinden yararlanırım” sorusuna, ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %16,4 her zaman, %51,3 ara sıra, % 32,2 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %16,2 her zaman, %51,9 ara sıra, %31,8 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %6,1 her zaman, %58,8 ara sıra, %35,2 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %22,0 her zaman, %48,8 ara sıra ve %29,3 ise hiç cevabını vermişlerdir.

Okul kütüphanesinden yararlanma durumu ilköğretim çağındaki öğrenciler için çok düşük düzeyde çıkmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin iki test arasında her hangi bir değişiklik olmadığı görülürken deney grubu öğrencilerinin okul kütüphanesinden yararlanma oranları 1. test ve 2. test arasında büyük bir değişme gerçekleşmiştir. Bu durumun sebebi, deney grubu öğrencilerinin iki test arası zamanda çok sayıda proje ve performans ödevi yapmalarının öğrencileri okul kütüphanesini kullanmaya zorladığına bağlanabilir.

Ankete katılan öğrencilerin ödev yaparken İl Halk Kütüphanesine gitme ve yararlanma durumları Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Ankete katılan öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden yararlanma oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	87	55	10	152
		%	57,2	36,2	6,6	100,0
	2. test	Sayı	70	63	21	154
		%	45,5	40,9	13,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	137	23	5	165
		%	83,0	13,9	3,0	100,0
	2. test	Sayı	91	37	36	164
		%	55,5	22,6	22,0	100,0

“Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %6,6 her zaman, %36,2 ara sıra, %57,2 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %13,6 her zaman, %40,9 ara sıra, %45,5 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %3,0 her zaman, %13,9 ara sıra, %83,0 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %22,0 her zaman, %22,6 ara sıra ve %55,5 ise hiç cevabını vermişlerdir.

Okul kütüphanesinden yararlanma durumunda olduğu gibi öğrencilerin İl Halk Kütüphanesinden yararlanma durumları da oldukça düşük olduğu görülmektedir. Ancak her iki grupta da öğrencilerin araştırma ödevleri yapmalarından dolayı kütüphaneye gitmek zorunluluğu doğduğundan iki test arasında belli oranda bir artış ortaya çıkmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin ödevlerini yaparken buldukları ildeki üniversite kütüphanesine gitme ve yararlanma durumları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Ankete katılan öğrencilerin üniversite kütüphanesinden yararlanma oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	138	8	3	149
		%	92,6	5,4	2,0	100,0
	2. test	Sayı	128	20	6	154
		%	83,1	13,0	3,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	149	13	1	163
		%	91,4	8,0	0,6	100,0
	2. test	Sayı	132	20	11	163
		%	81,0	12,3	6,7	100,0

“Ödevlerimi yaparken üniversite kütüphanesine giderim” sorusuna ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %2,0 her zaman, %5,4 ara sıra, %92,6 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %3,9 her zaman, %13,0 ara sıra, %83,1 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,6 her zaman, %8,0 ara sıra, %91,4 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %6,7 her zaman, %12,3 ara sıra ve %81,0 ise hiç cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerin üniversite kütüphanesinden yararlanma oranları oldukça düşük olmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin ödevlerini yaparken araştırma için değişik kurumlara giderek araştırma yapma durumları Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Ankete katılan öğrencilerin ödev yaparken değişik kurumlardan yararlanma oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	86	48	18	152
		%	56,6	31,6	11,8	100,0
	2. test	Sayı	83	51	19	153
		%	54,2	33,3	12,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	120	38	7	165
		%	72,7	23,0	4,2	100,0
	2. test	Sayı	76	47	41	164
		%	46,3	28,7	25,0	100,0

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %11,8 her zaman, %31,6 ara sıra, %56,6 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %12,4 her zaman, %33,3 ara sıra, %54,2 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %4,2 her zaman, %23,0 ara sıra, %72,2 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %25,0 her zaman, %28,7 ara sıra ve %46,3 ise hiç cevabını vermişlerdir.

Anket sonuçlarından anlaşıldığına göre, ilköğretim öğrencilerinin çevresinde bulunan kurumlara giderek buralardan ödevleri ile ilgili yardım alma oranları oldukça düşüktür. Ancak deney grubu öğrencileri iki test arası zamanda yapmış oldukları araştırma ödevlerinin hazırlanmasında çevresinde bulunan değişik kurum ve kuruluşlardan yardım almak zorunda kalmışlar ve bu kurumlara gitme oranları artmıştır.

Ankette öğrencilerin gittikleri kurumları yazmaları istenmiş ve yardım alınan kurumlar arasında en fazla muhtarlıklar, belediyeler, turizm müdürlüğü, nüfus müdürlüğü, meteoroloji müdürlüğü gibi kurumlar yer almıştır. Bu türden kurumlara öğrencilerin sık gitmelerinin sebepleri ise gördükleri derslerin konularıyla alakalı olduğundandır.

Konuyla ilgili öğretmenler ile görüşüldüğünde, öğretmenlerin büyük bir bölümünün araştırma ödevi verirken konuları özellikle seçerek yukarıda belirtilen kurumlara giderek araştırma yapacakları türden ödevler verdikleri ortaya çıkmaktadır. Bu davranıştan kasıt öğrencilerin çevresindeki kurumları tanıyıp onların görevleri hakkında bilgi edinmeleridir(Kişisel görüşmeler 2007). Ayrıca öğrencilerin kurum ve kuruluşlara giderek buralardaki yetkili kişiler ile görüşmeleri, bilgi alışverişinde bulunmaları öğrencilerin kendilerine güven duymalarını sağlayarak sosyalleşmelerine yardımcı olmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin ödevlerini yaparken araştırma yapmak için yetkili kişilere giderek bilgi edinme durumları Tablo 20’de gösterilmiştir.

Tablo 20. Ankete katılan öğrencilerin ödev yaparken yetkili kişilerden yardım alma oranları

Okul	Test		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	73	60	19	152
		%	48,0	39,5	12,5	100,0
	2. test	Sayı	69	62	22	153
		%	45,1	40,5	14,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	112	47	6	165
		%	67,9	28,5	3,6	100,0
	2. test	Sayı	62	52	50	164
		%	37,8	31,7	30,5	100,0

“Her hangi bir konuda yetkili birisinden yardım isterim” sorusuna ankete katılan kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %12,5 her zaman, %39,5 ara sıra, %48,0 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise aynı soruya: %14,4 her zaman, %40,5 ara sıra, %45,1 ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencileri 1. testte: %3,6 her zaman, %28,5 ara sıra, %67,9 hiç cevabını vermişlerdir. 2. testte ise %30,5 her zaman, %31,7 ara sıra ve %37,8 ise hiç cevabını vermişlerdir.

Her iki grup öğrencileri de 1. teste göre 2. testte yetkili kişilerden yardım alma durumlarının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ancak deney grubu öğrencilerinin verdiği cevaplarda iki test arasında oluşan farkın sebebi, bu grup öğrencilerinin iki test arası zamanda araştırma ödevleri ile daha çok çalıştırılmalarından dolayı yetkili kişiler ile görüşme mecburiyetinin ortaya çıkmasındandır.

4.2-Araştırma Ödevlerinin, Aile Durumlarının ve Sosyal Faaliyetlerin Sosyalleşmeye Katkısı

4.2.1- Araştırma Ödevlerini Yapan Öğrencilerin Sosyalleşme Durumları:

Bu bölümde “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna öğrencilerin “Her zaman” ve “Hiç” cevapları, ankette öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeylerini tespit etmek amacıyla sorulan sorular ile karşılaştırılması yapılarak, araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin ne oranda sosyalleştikleri ortaya konulmuştur. Bu bölümde araştırma ödevlerini “ara sıra” yapan öğrenciler değerlendirmeye alınmamıştır. Bu cevaplar Tablo 11’de bulunmaktadır. Ancak araştırma ödevlerini rahatlıkla yapan öğrenci sayısı, Kontrol grubu içinde 83 öğrenci %53,9, Deney grubu içinde 105

öğrenci %64,0 olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırma ödevlerini hiç yapamayan öğrenci, Kontrol grubu içinde 31 öğrenci %20,1, Deney grubu içinde 21 öğrenci %12,8 olarak ortaya çıkmıştır. (Tablo:11) Deney grubu öğrencilerinin araştırma ödevlerini yapabilme oranlarının kontrol grubu öğrencilerinden çok olmasının nedeni, deney grubu öğrencilerinin dönem içerisinde birden çok araştırma ödevi ile çalıştırılmalarıdır.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, diğer insanlarla kolayca tanışıp ilişki kurma durumlarının ne oranda olduğu tablo 21’de karşılaştırılmıştır.

Tablo 21. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	49	21	13	83
			%	59,0	25,3	15,7	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	69	29	9	105
			%	63,8	27,6	8,6	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	3	17	11	31
			%	9,7	54,8	35,5	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	8	4	9	21
			%	38,1	19,0	42,9	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna %59,0’ı her zaman, %25,3’ü ara sıra, %15,7’si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %63,8’i her zaman, %27,6’sı ara sıra, %8,6’sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna %9,7’si her zaman, %54,8’i ara sıra, %35,5’i ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı

duruma deney grubu öğrencilerinin %38,1'i her zaman, %19,0'ı ara sıra, %42,9'u ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini söyleyen öğrencilerin, diğer insanlarla kolayca tanışıp ilişki kurdukları görülmektedir. Araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin ise diğer insanlarla tanışıp ilişki kurma oranları düşük olmaktadır.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, arkadaş edinebilme durumlarının ne oranda gerçekleştiği tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Çabuk arkadaş edinebilirim				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	55	20	8	83
			%	66,3	24,4	9,6	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	77	18	10	105
			%	73,3%	17,1%	9,5%	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	8	15	8	31
			%	25,8	48,4	25,8	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	8	3	10	21
			%	38,1	14,3	47,6	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna %66,3'ü her zaman, %24,4'ü ara sıra, %9,6'sı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %73,3'ü her zaman, %17,1'i ara sıra, %9,5'i ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna %25,5'i her zaman, %48,4'ü ara sıra, %25,8'i ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu

öğrencilerinin %38,1'i her zaman, %14,3'ü ara sıra, %47,6'sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevini rahatlıkla yapabilen öğrencilerin çoğunluğunun arkadaş edinmede problem yaşamadıkları, buna karşılık araştırma ödevi yapmayan öğrencilerin arkadaş edinmede problem yaşadıkları görülmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadıklarını söyleyen öğrencilerin, içinde bulunduğu toplulukla kaynaşma durumları tablo 23'te verilmiştir.

Tablo 23. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	47	25	11	83
			%	56,6	30,1	13,3	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	74	25	6	105
			%	70,5	23,8	5,7	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	5	14	12	31
			%	16,1	45,2	38,7	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	6	3	12	21
			%	28,6	14,3	57,1	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna %56,6'sı her zaman, %30,1'i ara sıra, %13,3'ü ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %70,5'i her zaman, %23,8'i ara sıra, %5,7'si ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna %16,1'i her zaman, %45,2'si ara sıra, %38,7'si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı

duruma deney grubu öğrencilerinin %28,6'sı her zaman, %14,3'ü ara sıra, %57,1'i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin içinde buldukları topluluklar kaynaşmalarında bir sorun yaşamadıkları görülürken, araştırma ödevlerini yapmakta zorlanan öğrencilerin içinde buldukları toplulukla kaynaşmaları da zorlaşmaktadır.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, aile büyükleri yanlarında olmadığı zamanlarda komşularına giderek komşu büyükleri ile iletişim kurabilme durumları tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	18	31	34	83
			%	21,7	37,3	41,0	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	48	30	27	105
			%	45,7	28,6	25,7	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	0	19	12	31
			%	0,0	61,3	38,7	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	5	9	7	21
			%	23,8	42,9	33,3	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna %21,7'si her zaman, %37,3'ü ara sıra, %41,0'ı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %45,7'si her zaman, %28,6'sı ara sıra, %25,7'si ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna %0,0'ı her zaman, %61,3'ü ara sıra, %38,7'si ise hiç cevabını

vermişlerdir. Aynı soruya deney grubu öğrencilerinin %23,8'i her zaman, %42,9'u ara sıra, %33,3'ü ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevini yapabilen öğrencilerin çoğunluğu komşularıyla iletişim kurabildikleri halde araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin komşularıyla iletişimde sorun yaşadıkları görülmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, her hangi bir konuda yetkili birisi ile rahatlıkla konuşabilme ve yardım isteme durumları tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	36	36	11	83
			%	43,4	43,4	13,3	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	64	28	13	105
			%	61,0	26,7	12,4	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	7	14	10	31
			%	22,6	45,2	32,3	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	6	3	12	21
			%	28,6	14,3	57,1	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna %43,4'ü her zaman, %43,4'ü ara sıra, %13,3'ü ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %61,0'ı her zaman, %26,7'si ara sıra, %12,4'ü ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna %22,6'sı her zaman, %45,2'si ara sıra, %32,3'ü ise hiç cevabını vermişlerdir.

Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %28,6'sı her zaman, %14,3'ü ara sıra, %57,1'i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabilen öğrencilerin daha rahat hareket ettikleri ve yetkili kişiler ile konuşmaktan çekinmedikleri görülürken, araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin rahat hareket edemedikleri ve yetkili kişiler ile konuşmada çekingen oldukları anlaşılmaktadır.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, utangaçlık durumları ve insanlarla bir arada olmaktan nasıl etkilendikleri tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	10	24	49	83
			%	12,0	28,9	59,0	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	17	18	70	105
			%	16,2	17,1	66,7	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	10	5	16	31
			%	32,3	16,1	51,6	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	5	7	9	21
			%	23,8	33,3	42,9	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna %12,0'ı her zaman, %28,9'u ara sıra, %59,0'ı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %16,2'si her zaman, %17,1'i ara sıra, %66,7'si ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna %32,3'ü her zaman, %16,1'i ara sıra, %51,6'sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %23,8'i her zaman, %33,3'ü ara sıra, %42,9'u ise hiç cevabını vermişlerdir.

Ek: 9'da bulunan "Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım" sorusuna verilen cevapların tablosunda, kontrol grubu öğrencileri 1. testte: %49,7 2. testte %50,0 oranında, deney grubu öğrencileri 1. testte: (44,8) 2. testte: (56,7) oranında utangaç olmadıklarını belirtmişlerdir. İki test arasında az da olsa araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre daha az utangaç oldukları ve insanlarla bir arada olmaktan kaçınmadıkları görülmektedir. Öğrenciler araştırma ödevleri yaparken çevresiyle iletişime girdiğinden utangaçlık durumlarında azalma meydana gelmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, sınıf karşısında konuşma yapabilme ve konuşmakta zorlanma durumları tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. Öğrencilerin "Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim" sorusuna verdikleri "Her zaman" ve "Hiç" cevaplarının – "Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir" sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	14	29	40	83
			%	16,9	34,9	48,2	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	12	22	71	105
			%	11,4	21,0	67,6	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	15	10	6	31
			%	48,4	32,3	19,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.		Sayı	11	4	6	21	
		%	52,4	19,0	28,6	100,0	

"Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim" sorusuna "her zaman" cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, "Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir" sorusuna %16,9'u her zaman, %34,9'u ara sıra, %48,2'si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %11,4'ü her zaman, %21,0'ı ara sıra, %67,6'sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna %48,4’ü her zaman, %32,3’ü ara sıra, %19,4’ü ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %52,4’ü her zaman, %19,0’ı ara sıra, %28,6’sı ise hiç cevabını vermişlerdir

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrenciler sınıf karşısında konuşma yapmaktan çekinmedikleri halde yapamayan öğrencilerin sınıf karşısında konuşma yapmaktan çekindikleri ortaya çıkmaktadır. Kontrol grubu ile deney grubu arasında fark oluşmasının sebebi ise deney grubu öğrencilerinin araştırma süreci içerisinde kontrol grubundan daha fazla araştırma ödevi ile çalıştırılmalarına bağlanabilir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, kalabalık bir arkadaş grubu karşısında rahatlıkla konuşma yapabilme durumları tablo 28’de verilmiştir.

Tablo 28. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	45	31	7	83
			%	54,2	37,3	8,4	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	64	24	17	105
			%	61,0	22,9	16,2	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	13	9	9	31
			%	41,9	29,0	29,0	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	7	6	8	21
			%	33,3	28,6	38,1	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna %54,2’si her zaman, %37,3’ü ara sıra, %8,4’ü ise hiç cevabını

vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %61,0'ı her zaman, %22,9'u ara sıra, %16,2'si ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna %41,9'u her zaman, %29,0'ı ara sıra, %29,0'ı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %33,3'ü her zaman, %28,6'sı ara sıra, %38,1'i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin arkadaşları karşısında daha rahat olmalarına ve onların karşısında konuşabilmelerine rağmen araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin arkadaş grupları karşısında konuşmaya çekindikleri ortaya çıkmaktadır.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, çekingen olduğundan dolayı ders anında cevabını bildiği halde sorulan sorulara cevap verememe durumları tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	14	34	34	83
			%	17,1	41,5	41,5	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	14	30	61	105
			%	13,3	28,6	58,1	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	16	8	7	31
			%	51,6	25,8	22,6	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	10	10	1	21
			%	47,6	47,6	4,8	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna %17,1’i her zaman, %41,5’i ara sıra, %41,5’i ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %13,3’ü her zaman, %28,6’sı ara sıra, %58,1’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna %51,6’sı her zaman, %25,8’i ara sıra, %22,6’sı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %47,6’sı her zaman, %47,6’sı ara sıra, %4,8’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevini yapabilen öğrencilerin bildikleri konular hakkında sınıfta konuşmaktan veya bir soruya cevap vermekten çekinmedikleri, bunun aksine araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin sorulan sorulara, cevabını bilseler dahi çekingenliklerinden dolayı cevap vermedikleri görülmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, çekingenlik ve öğretmen tepkisinden emin olmadığından dolayı ders anında sorulan soruların cevabını bildiği halde cevap vermeme durumları Tablo 30’da gösterilmiştir.

Tablo 30. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	12	31	39	83
			%	14,6	37,8	47,6	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	7	34	64	105
			%	6,7	32,4	61,0	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	17	9	5	31
			%	54,8	29,0	16,1	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	7	8	6	21
			%	33,3	38,1	28,6	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna %14,6’sı her zaman, %37,8’i ara sıra, %47,6’sı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %6,7’si her zaman, %32,4’ü ara sıra, %61,0’ı ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna %54,8’i her zaman, %29,0’ı ara sıra, %16,1’i ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %33,3’ü her zaman, %38,1’i ara sıra, %28,6’sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin bildikleri sorulara, öğretmenden çekinmeden cevap verdikleri, ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin cevabını bilseler dahi öğretmenden çekindiklerinden dolayı sorulara cevap vermedikleri anlaşılmaktadır.

Konuyla ilgili olarak öğretmen görüşlerine başvurulduğunda; araştırma ödevlerini yapan öğrencilerde özgüven geliştiği, kendilerine daha çok güvendikleri belirtilmiştir. Araştırma ödevlerini yaparken öğrencilerin, çevresi ile direkt ilişkiler kurması, aile dışından kişi, kurum ve kuruluşlarla görüşmesi onların kendine güvenlerini ve cesaretlerini artırdığı görüşü bütün öğretmenlerin ortak düşüncesidir. Ayrıca öğrenciler hazırlamış oldukları ödevlerini sınıfın karşısında sunduklarından konuşmalarında ve kendilerini ifade etme becerilerinde bir gelişme ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerde bu tür davranışların gelişmesi, daha rahat olmalarını ve daha kolay sosyalleşmelerini sağlamaktadır (Kişisel görüşmeler 2007).

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, bir iş yaparken başarısızlık durumunda cesaretlerinin kırılma durumları tablo 31’de gösterilmiştir.

Tablo 31. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Cesaretim kolayca kırılır				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	10	30	43	83
			%	12,0	36,1	51,8	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	18	17	70	105
			%	17,1	16,2	66,7	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	9	13	9	31
			%	29,0	41,9	29,0	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	9	6	6	21
			%	42,9	28,6	28,6	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna %12,0’ı her zaman, %36,1’i ara sıra, %51,8’i ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %17,1’i her zaman, %16,2’si ara sıra, %66,7’si ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna %29,0’ı her zaman, %41,9’u ara sıra, %29,0’ı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %42,9’u her zaman, %28,6’sı ara sıra, %28,6’sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler karşısında cesaretlerinin kırılmadığı ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin cesaretlerinin daha çabuk kırıldığı görülmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, çekingenlik durumları tablo 32’de verilmiştir.

Tablo 32. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının–“Genelde çekingenimdir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Genelde çekingenimdir				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	21	33	29	83
			%	25,3	39,8	34,9	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	2	43	60	105
			%	1,9	41,9	57,1	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	6	12	13	31
			%	19,4	38,7	41,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.		Sayı	7	6	8	21	
		%	33,3	28,6	38,1	100,0	

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Genelde çekingenimdir” sorusuna %25,3’ü her zaman, %39,8’i ara sıra, %34,9’u ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %1,9’u her zaman, %41,9’u ara sıra, %57,1’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Genelde çekingenimdir” sorusuna %19,4’ü her zaman,

%38,7'si ara sıra, %41,9'u ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %33,3'ü her zaman, %28,6'sı ara sıra, %38,1'i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabilen öğrencilerin çekingen olmadıkları ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin daha çok çekingen oldukları görülmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, kalabalık içerisinde buldukları anlarda kendilerini yalnız hissetme durumları tablo 33'te gösterilmiştir.

Tablo 33. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	15	45	23	83
			%	18,1	54,2	27,7	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	4	49	52	105
			%	3,8	46,7	49,5	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	8	13	10	31
			%	25,8	41,9	32,3	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.		Sayı	5	12	4	21	
		%	23,8	57,1	19,0	100,0	

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur” sorusuna %18,1'i zaman, %54,2'si ara sıra, %27,7'si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %3,8'i her zaman, %46,7'si ara sıra, %49,5'i ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar

olur” sorusuna %25,8’i her zaman, %41,9’u ara sıra, %32,3’ü ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %23,8’i her zaman, %57,1’i ara sıra, %19,0’ı ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabilen öğrenciler kendilerini toplum içerisinde aktif olarak gördükleri ve yalnızlık hissetmedikleri, ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin kalabalık içinde bile kendilerini yalnız hissetme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, okul ve okul dışındaki gruplarda isteyerek görev alma durumları tablo 34’te gösterilmiştir.

Tablo 34. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Okul ve okul dışındaki gruplarda severek rol alırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Okul ve okul dışındaki gruplarda severek rol alırım				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	46	24	13	83
			%	55,4	28,9	15,7	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	71	21	13	105
			%	67,6	20,0	12,4	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	2	16	13	31
			%	6,5	51,6	41,9	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	3	8	10	21
			%	14,3	38,1	47,6	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Okul ve okul dışındaki gruplarda rol alırım” sorusuna %55,4’ü her zaman, %28,9’u ara sıra, %15,7’si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %67,6’sı her zaman, %20,0’ı ara sıra, %12,4’ü ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Okul ve okul dışındaki gruplarda rol alırım” sorusuna %6,5’i

her zaman, %51,6'sı ara sıra, %41,9'u ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %14,3'ü her zaman, %38,1'i ara sıra, %47,6'sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin okul ve okul dışı sosyal gruplarda severek rol aldıkları, ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin bu tür gruplarda rol almadıkları görülmüştür.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, buldukları grup içinde yapılacak işlerde alınan kararlara katkıda bulunma etme durumları tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	54	19	10	83
			%	65,1	22,9	12,0	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	69	29	7	105
			%	65,7	27,6	6,7	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	2	15	14	31
			%	6,5	48,4	45,2	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	1	8	12	21		
	%	4,8	38,1	57,1	100,0		

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım” sorusuna %65,1'i her zaman, %22,9'u ara sıra, %12,0'ı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %65,7'si her zaman,%27,6'sı ara sıra, %6,7'si ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi

ortaya koyarım” sorusuna %6,5’i her zaman, %48,4’ü ara sıra, %45,2’si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %4,8’i her zaman, %38,1’i ara sıra, %77,1’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin içinde buldukları sosyal gruplarda yapılacak işler için alınan kararlarda fikirlerini açıklayabildikleri ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin, bu durumlarda düşüncelerini belirtmekten çekindikleri görülmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, içinde buldukları grubun aldığı kararlara uyma duruları tablo 36’da gösterilmiştir.

Tablo 36. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	61	17	5	83
			%	73,5	20,5	6,0	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	86	8	11	105
			%	81,9	7,6	10,5	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	9	10	12	31
			%	29,0	32,3	38,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	3	8	10	21		
	%	14,3	38,1	47,6	100,0		

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna **“her zaman”** cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım” sorusuna %73,5’i her zaman, %20,5’i ara sıra, %6,0’ı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %81,9’u her zaman, %7,6’sı ara sıra, %10,5’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna **“hiç”** cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım” sorusuna %29,0’ı her zaman, %32,3’ü ara sıra, %38,7’si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney

grubu öğrencilerinin %14,3'ü her zaman, %38,1'i ara sıra, %47,6'sı ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun içinde bulunduğu grubun aldığı kararlara uymakta zorluk çekmedikleri, buna karşılık araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin büyük kısmının ise içinde buldukları grubun aldığı kararlara uymada bir sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. Kontrol grubu ve deney grubu arasında oluşan fark, deney grubunun dönem içinde daha fazla araştırma ödevi ile çalıştırılması ve araştırma ödevleri için değişik gruplar ile çalışmalarına bağlanabilir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, okulda belirlenen kurallara uyma ve kurallara uymada yaşadıkları zorluklar Tablo 37'de gösterilmiştir.

Tablo 37. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının –“Okul kurallarına uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Okul kurallarına uymak bana zor gelir				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	16	15	52	83
			%	19,3	18,1	62,7	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	17	13	75	105
			%	16,2	12,4	71,4	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	16	8	7	31
			%	51,6	25,8	22,6	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	10	3	8	21
			%	47,6	14,3	38,1	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Okul kurallarına uymak bana zor gelir” sorusuna %19,3'ü her zaman, %18,1'i ara sıra, %62,7'si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %16,2'si her zaman, %12,4'ü ara sıra, %71,4'ü ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Okul kurallarına uymak bana zor gelir” sorusuna %51,6’sı her zaman, %25,8’i ara sıra, %22,6’sı ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %47,6’sı her zaman, %14,3’ü ara sıra, %38,1’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin okulda konulmuş olan kurallara uymakta zorluk çekmedikleri, ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin okul kurallarına uymakta ciddi sorunlar yaşadığı anlaşılmaktadır.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, evde ve aile ortamında konulmuş olan kurallara uymada yaşadıkları zorluklar tablo 38’de verilmiştir.

Tablo 38. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	7	22	54	83
			%	8,4	26,5	65,1	100
	Her zaman	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	11	12	82	105
			%	10,5	11,4	78,1	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	14	11	6	31
			%	45,2	35,5	19,4	100,0
Hiç	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	10	9	2	21	
		%	47,6	42,9	9,5	100,0	

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna %8,4’ü her zaman, %26,5’i ara sıra, %65,1’i ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %10,5’i her zaman, %11,4’ü ara sıra, %78,1’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna %45,2’si her zaman, %35,5’i ara sıra, %19,4’ü ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %47,6’sı her zaman, %42,9’u ara sıra, %9,5’i ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin ailesinin koymuş olduğu kurallara rahatlıkla uyabildikleri, ancak araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin bu kurallara uymakta zorluk çektikleri görülmektedir. Ailesinin koymuş olduğu kurallara uyan öğrencilerin ailesi ile problem yaşamayacakları, aksi durumda ise çatışmaların kaçınılmaz olduğu bilinmektedir.

Araştırma ödevlerini rahatlıkla yapabildiğini ve hiç yapamadığını söyleyen öğrencilerin, hayatlarındaki kurallara karşı tutumları tablo 39’da verilmiştir.

Tablo 39. Öğrencilerin “Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Hayatta hiç kural olmamasını isterim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Hayatta hiç kural olmamasını isterim				
				Her zaman	Ara sıra	Hiç	Toplam
Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	16	17	50	83
			%	19,3	20,5	60,2	100
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	15	10	80	105
			%	14,3	9,5	76,2	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	12	10	8	30
			%	40,0	33,3	26,7	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	13	5	3	21
			%	61,9	23,8	14,3	100,0

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Hayatta hiç kural olmamasını isterim” sorusuna %19,3’ü her zaman, %20,5’i ara sıra, %60,2’si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %14,3’ü her zaman, %9,5si ara sıra, %76,2’si ise hiç cevabını vermişlerdir.

“Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencilerinin, “Hayatta hiç kural olmamasını isterim” sorusuna %40,0’ı her zaman, %33,3’ü ara sıra, %26,7’si ise hiç cevabını vermişlerdir. Aynı duruma deney grubu öğrencilerinin %61,9’u her zaman, %23,8’i ara sıra, %14,3’ü ise hiç cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yapabilen öğrencilerin, hayattaki kurallara karşı tutumları olumlu olurken, araştırma ödevlerini yapamayan öğrencilerin hayatta hiç kural olmamasını istedikleri anlaşılmaktadır.

Araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin sosyalleşmelerine katkısı ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurulduğunda, görüşme yapılan öğretmenlerin 29/40’u araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin sosyalleşmelerinde olumlu bir gelişme olduğunu düşünmektedirler. Yine aynı grup öğretmenlerin 30/40’u ise araştırma ödevi yapan öğrencilerin çevresi ile iyi ilişkiler geliştirdiği görüşündedirler. Araştırma ödevi yapan öğrenciler araştırma yapma süreçlerinde değişik kurum kuruluş ve kişilerle görüşüp bilgi toplamaya çalıştıklarından iletişimlerinde bir gelişme ortaya çıkmakta, buna bağlı olarak da sosyalleşmeleri gerçekleşmektedir.

4.2.2- Ödevlerinde Aile Bireylerinden Katkı Alan Öğrencilerin Sosyalleşmesi:

Bu bölümde, öğrencilerin ödevlerini yaparken ailelerinden gördükleri yardımlar ve bu yardımların öğrencilerin sosyalleşmelerine katkısı değerlendirilmektedir. Öğrencilere uygulanan ankette, aile bireylerinin öğrencilerin ödevlerine yardım etme durumlarını tespit etmeyi amaçlayan soruların “her zaman” ve “hiç” şeklindeki cevapları, sosyalleşmişlik düzeylerini tespit amaçlı sorulan soruların cevaplarıyla karşılaştırılmıştır. Ayrıca öğrencilere, annelerinin ve babalarının yardım etme durumları 1. test ve 2. testte ne oranda gerçekleştikleri de karşılaştırma yapılarak değerlendirilmektedir.

Derslerine annesi her zaman yardımcı olan ve hiç yardımcı olmayan öğrencilerin, herhangi bir konuda yetkili birisi ile konuşabilme durumu tablo 40’ta gösterilmiştir.

Tablo 40. Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum						
		Test No			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
Derslerime annem yardımcı oluyor	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	1	21	12	34
				%	2,9	61,8	35,3	100,0
		Her zaman	Sayı	2	5	15	22	
			%	9,1	22,7	68,2	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	7	15	5	27
				%	25,9	55,6	15,8	100,0
	Her zaman	Sayı	10	22	23	55		
		%	18,2	40,0	41,8	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	8	7	10	25
				%	32,0	28,0	40,0	100,0
		Her zaman	Sayı	3	12	9	24	
			%	12,5	50,0	37,5	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	6	10	14	30	
			%	20,0	33,3	46,7	100,0	
Her zaman	Sayı	5	8	33	46			
	%	10,9	17,4	71,7	100,0			

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1. testte: %2,9 hiç, %61,8 ara sıra ve %35,3 her zaman şeklinde, 2. testte: %25,9 hiç, %55,6 ara sıra, %15,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %32,0 hiç, %28,0 ara sıra, %40,0 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %20,0 hiç, %33,3 ara sıra, %46,7 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1. testte: %9,1 hiç, %22,7 ara sıra, %68,2 her zaman şeklinde, 2. testte: %18,2 hiç, %40,0 ara sıra, %41,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %12,5 hiç, %50,0 ara sıra, %37,5 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %10,9 hiç, %17,4 ara sıra, %71,7 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yaparken annelerinden yardım alan öğrencilerin her hangi bir konuda yetkili kişilerle daha rahat konuştukları ve kendilerini ifade edebildikleri görülmektedir. 1. test ve 2. test arasında öğrencilerin annelerinden yardım alma oranları arttığı gibi buna bağlı olarak, yetkili kişiler ile konuşabilme oranları da artmaktadır. Annelerinden yardım almayan öğrencilerin ise yetkili kişilerle konuşabilme oranları her iki testte de düşük çıkmaktadır.

Derslerine annesi her zaman yardımcı olan ve hiç yardımcı olmayan öğrencilerin, sınıf karşısında konuşma yaparken karşılaştıkları durum tablo 41’de verilmiştir.

Tablo 41. Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının -“Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman			
Derslerime annem yardımcı oluyor	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	15	13	5	33
				%	45,5	39,4	15,2	100,0
		Her zaman	Sayı	13	4	5	22	
			%	59,1	18,2	22,7	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	17	6	4	27
				%	63,0	22,2	14,8	100,0
	Her zaman	Sayı	18	15	22	55		
		%	32,7	27,3	40,0	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	12	5	8	25
				%	48,0	20,0	32,0	100,0
		Her zaman	Sayı	12	7	5	24	
			%	50,0	29,2	20,8	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	13	4	5	22	
			%	59,1	18,2	22,7	100,0	
Her zaman	Sayı	34	31	21	95			
	%	73,9	10,9	15,2	100,0			

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna 1. testte: %45,5 hiç, %39,4 ara sıra ve %15,2 her zaman şeklinde, 2. testte: %63,0 hiç, %22,2 ara sıra, %14,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri

1. testte: %48,0 hiç, %20,0 ara sıra, %32,0 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %59,1 hiç, %18,2 ara sıra, %22,7 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna 1. testte: %59,1 hiç, %18,2 ara sıra ve %22,7 her zaman şeklinde, 2. testte: %32,7 hiç, %27,3 ara sıra, %40,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1.testte: %50,0 hiç, %29,2 ara sıra ve %20,8 her zaman şeklinde, 2. testte: %73,9 hiç, %10,9 ara sıra, %15,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Araştırma ödevlerini yaparken annesinden yardım alan öğrenciler sınıfta konuşma yaparken daha rahat olurlarken araştırma ödevi yaparken annelerinden yardım almayan öğrencilerin sınıfta konuşma yapmaya zorlandıkları ortaya çıkmaktadır. Kontrol grubu ve deney grubu arasında ortaya çıkan fark ise deney grubunun 1. test ve 2. test arası zamanda birden çok araştırma ödevi ile çalıştırılmalarına bağlanabilir.

Derslerine annesi her zaman yardımcı olan ve hiç yardımcı olmayan öğrencilerin, sınıf karşısında konuşmaları gerektiğinde veya sorulan sorulara cevap verirken öğretmen tepkisine bağlı olarak değişen durumları tablo 42’de verilmiştir.

Tablo 42. Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Okul	Test No	Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)					
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	14	15	3	32
			%	43,8	46,9	9,4	100,0
	Her zaman	Sayı	9	7	5	21	
		%	42,9	33,3	23,8	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	18	3	6	27
			%	66,7	11,1	22,2	100,0
		Her zaman	Sayı	14	20	21	55
			%	25,5	36,4	38,2	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	13	5	7	25
			%	52,0	20,0	28,0	100,0
	Her zaman	Sayı	11	10	3	24	
		%	45,8	41,7	12,5	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	11	6	5	22
			%	50,0	27,3	22,7	100,0
		Her zaman	Sayı	25	17	4	46
			%	54,3	37,0	8,7	100,0

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna 1. testte: %43,8 hiç, %46,9 ara sıra ve %9,4 her zaman şeklinde, 2. testte: %66,7 hiç, %11,1 ara sıra, %22,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %52,0 hiç, %20,0 ara sıra, %38,2 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %50,0 hiç, %37,0 ara sıra, %8,7 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna 1. testte: %42,9 hiç, %33,3 ara sıra ve %23,8 her zaman şeklinde, 2. testte: %25,5 hiç, %36,4 ara sıra, %38,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri

1. testte: %45,8 hiç, %41,7 ara sıra ve %12,5 her zaman şeklinde, 2. testte: %54,3 hiç, %37,0 ara sıra, %8,7 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Derslerine annesi her zaman yardımcı olan ve hiç yardımcı olmayan öğrencilerin, bir iş yaparken karşılaştıkları zorluklar karşısında gösterdikleri cesaret tablo 43'te gösterilmiştir.

Tablo 43. Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının -“Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	Cesaretim kolayca kırılır					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman			
Derslerime annem yardımcı oluyor	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	20	7	7	34
				%	58,8	20,6	20,6	100,0
		Her zaman	Sayı	13	7	2	22	
			%	59,1	31,8	9,1	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	12	12	3	27
				%	44,4	44,4	11,1	100,0
	Her zaman	Sayı	25	18	22	55		
		%	45,5	32,7	21,8	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	14	10	1	25
				%	56,0	40,0	4,0	100,0
		Her zaman	Sayı	9	8	5	22	
			%	40,9	36,4	22,7	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	8	6	8	22	
			%	36,4	27,3	36,4	100,0	
Her zaman	Sayı	33	5	8	46			
	%	71,7	10,9	17,4	100,0			

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna 1. testte: %58,8 hiç, %20,6 ara sıra ve %20,6 her zaman şeklinde, 2. testte: %44,4 hiç, %44,4 ara sıra, %11,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %56,0 hiç, %40,0 ara sıra, %4,0 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %36,4 hiç, %27,3 ara sıra, %36,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna 1. testte: %59,1 hiç, %31,8 ara sıra ve %9,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %45,5 hiç, %32,7 ara sıra, %21,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1.testte:

%40,9 hiç, %36,4 ara sıra ve %22,7 her zaman şeklinde, 2. testte: %71,7 hiç, %10,9 ara sıra, %17,4 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Derslerine annesi yardımcı olan öğrencilerin karşılaştıkları zorluklar karşısında daha çok cesaretli oldukları ancak, annelerinden yardım göremeyen öğrencilerin cesaretlerinin daha çok kırılan olduğu görülmektedir. Deney grubu ve kontrol grubu arasında oluşan fark ise deney grubu öğrencilerinin testler arası zamanda birden fazla araştırma ödevi ile çalıştırılmalarına bağlanabilir.

Derslerine annesi her zaman yardımcı olan ve hiç yardımcı olmayan öğrencilerin, grup içinde alınacak kararlarda fikirlerini açıklama durumları tablo 44’te verilmiştir.

Tablo 44. Öğrencilerin “Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının -“Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

		Okul	Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım				
				Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
Derslerime annem yardımcı oluyor	Her zaman	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	16	14	25	55
			%	29,1	25,5	45,5	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	6	11	26	46
			%	13,0	23,9	63,0	100,0
	Hiç	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım i.Ö.O.	Sayı	6	11	10	27
			%	22,2	40,7	37,0	100,0
		(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	3	10	9	22
			%	13,6	45,5	40,9	100,0

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım” sorusuna %29,1 hiç, %25,5 ara sıra ve %45,5 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri %13,0 hiç, %23,9 ara sıra ve %63,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

“Derslerime annem yardımcı oluyor” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya

koyarım” sorusuna %22,2 hiç, %40,7 ara sıra ve %37,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri %13,6 hiç, %45,5 ara sıra, %40,9 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Derslerine annesi yardımcı olan öğrencilerin grup içerisinde yapılacak işlerde fikirlerini açıklamakta daha istekli oldukları, ancak annelerinden yardım görmeyen öğrencilerin ise daha az istekli oldukları ortaya çıkmaktadır.

Derslerine babası her zaman yardımcı olan ve hiç yardımcı olmayan öğrencilerin, karşılaştıkları zorluklar karşısında gösterdikleri cesaret tablo 45’de verilmiştir.

Tablo 45. Öğrencilerin “Derslerime babam yardımcı oluyor” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının- “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	Cesaretim kolayca kırılır					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman			
Derslerime babam yardımcı oluyor	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	18	7	6	31
				%	58,1	22,6	19,4	100,0
		Her zaman	Sayı	15	6	2	23	
			%	65,2	26,1	8,7	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	11	12	4	27
				%	40,7	44,4	14,8	100,0
	Her zaman	Sayı	19	10	9	38		
		%	50,0	26,3	23,7	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	19	15	1	35
				%	54,3	42,9	2,9	100,0
		Her zaman	Sayı	12	7	2	21	
			%	57,1	33,3	9,5	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	13	8	10	31	
			%	41,9	25,8	32,3	100,0	
Her zaman	Sayı	25	8	5	38			
	%	65,8	21,1	13,2	100,0			

“Derslerime babam yardımcı oluyor” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna 1. testte: %58,1 hiç, %22,6 ara sıra ve %19,4 her zaman şeklinde, 2. testte: %40,7 hiç, %44,4 ara sıra, %14,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %54,3 hiç, %42,9 ara sıra, %2,9 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %41,9 hiç, %25,8 ara sıra, %32,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Derslerime babam yardımcı oluyor” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna 1. testte: %62,2 hiç, %26,1 ara sıra ve %8,7 her zaman şeklinde, 2. testte: %50,0 hiç, %26,3 ara sıra, %23,7 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1.testte: %57,1 hiç, %33,3 ara sıra ve %9,5 her zaman şeklinde, 2. testte: %65,8 hiç, %21,1 ara sıra, %13,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Derslerine babası yardımcı olan öğrencilerin her iki grupta da daha cesaretli oldukları görülmektedir. Ancak kontrol grubu ve deney grubu arasında ortaya çıkan fark, deney grubunun iki test arası zamanda birden çok araştırma ödevi ile çalıştırılmalarına bağlanabilir. Sonuç olarak aile bireylerinin öğrencilere derslerinde yardımcı olması, öğrencilerin kendilerine güven duymalarına ve kendilerini daha iyi ifade edebilmelerine olanak sağlamaktadır.

4.2.3- Araştırma Ödevlerini Aile Dışından Yardım Alarak Yapan Öğrencilerin Sosyalleşme Durumları:

Bu bölümde, öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken aile dışındaki kişi, kurum, kuruluş ve kaynaklara ne kadar ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca aile dışındaki insanlarla iletişime giren öğrencilerin sosyalleşmelerinde meydana gelecek olan değişimler, 1. test ve 2. test arasındaki fark ile ortaya konulmuştur. Öğrencilere uygulanan ankette, aile bireylerinin dışından kişi, kurum ve kuruluşlardan yardım alma durumlarını tespit etmeyi amaçlayan soruların “her zaman” ve “hiç” şeklindeki cevaplarının, sosyalleşmişlik düzeylerini, tespit amaçlı soruların cevaplarıyla karşılaştırmaları yapılmıştır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, diğer insanlarla tanışıp ilişki kurma durumları tablo 46’da gösterilmiştir.

Tablo 46. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım					
				Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam	
Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	5	20	26	51
				%	9,8	39,2	51,0	100,0
		Her zaman	Sayı	0	4	14	18	
			%	0,0	22,2	77,8	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	11	18	7	36
				%	30,6	50,0	19,4	100,0
	Her zaman	Sayı	4	6	11	21		
		%	19,0	28,6	52,4	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	1	23	30	54
				%	1,9	42,6	55,6	100,0
		Her zaman	Sayı	1	7	11	19	
			%	5,3	36,8	57,9	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	5	10	26	41	
			%	12,2	24,4	63,4	100,0	
Her zaman	Sayı	6	11	22	39			
	%	15,4	28,2	56,4	100,0			

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna 1. testte: %9,8 hiç, %39,2 ara sıra ve %51,0 her zaman şeklinde, 2. testte: %30,6 hiç, %50,0 ara sıra, %19,4 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %1,9 hiç, %42,6 ara sıra, %55,6 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %12,2 hiç, %24,4 ara sıra, %63,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna 1. testte: %0,0 hiç, %22,2 ara sıra ve %77,8 her zaman şeklinde, 2. testte: %19,0 hiç, %28,6 ara sıra, %52,4 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %5,3 hiç, %36,8 ara sıra,

%57,9 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %15,4 hiç, %28,2 ara sıra, %56,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yaparken aile bireyleri dışından kişilerden yardım alan ve almayan öğrencilerin her ikisinde de 1. test ve 2. test arasında, diğer insanlarla tanışıp ilişki kurma durumunda artış görülmektedir. Öğrencilerin araştırma ödevleri yapmaları insanlarla tanışıp ilişki kurmalarını olumlu yönde etkilemiştir. Ancak ödevlerini yaparken aile dışından kişilerden yardım alma ile insanlarla tanışma ve ilişki kurma arasında bir bağlantı ortaya çıkmamıştır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, arkadaş edinebilme durumları tablo 47’de gösterilmiştir.

Tablo 47. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Okul	Test No	Çabuk arkadaş edinebilirim					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman			
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	5	11	36	52	
			%	9,6	21,2	69,2	100,0	
		Her zaman	Sayı	0	2	16	18	
			%	0,0	11,1	88,8	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	7	11	18	36	
			%	19,4	30,6	50,0	100,0	
		Her zaman	Sayı	3	4	14	21	
			%	14,3	19,0	66,7	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	0	22	32	54	
			%	0,0	40,7	59,3	100,0	
		Her zaman	Sayı	0	5	14	19	
			%	0,0	26,3	73,7	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	9	8	24	41	
			%	22,0	19,5	58,5	100,0	
		Her zaman	Sayı	4	6	29	39	
			%	10,3	15,4	74,4	100,0	

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna 1. testte: %9,6 hiç, %21,2 ara sıra ve %69,2 her zaman şeklinde, 2. testte: %19,4 hiç,

%30,6 ara sıra, %50,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %40,7 ara sıra, %59,3 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %22,0 hiç, %19,0 ara sıra, %58,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna 1.testte: %0,0 hiç, %11,1 ara sıra ve %88,8 her zaman şeklinde, 2. testte: %14,3 hiç, %19,0 ara sıra, %66,7 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %26,3 ara sıra, %73,7 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %10,3 hiç, %15,4 ara sıra, %74,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yaparken aile dışı kişilerden yardım alan öğrencilerin arkadaş edinmede zorlanmadıkları ve çabuk arkadaş edinebildikleri, ancak ödevlerini yaparken aile dışı insanlardan yardım almayan öğrencilerin arkadaş edinirken daha çok sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmaktadır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, içinde buldukları toplum ve gruplarla kaynaşma durumları tablo 48’de gösterilmiştir.

Tablo 48. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım					
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	5	23	23	51
				%	9,8	45,1	45,1	100,0
		Her zaman	Sayı	4	3	11	18	
			%	22,2	16,7	61,1	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	7	18	11	36
			%	19,4	50,0	30,6	100,0	
	Her zaman	Sayı	4	6	11	21		
		%	19,0	28,6	52,4	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	4	24	26	54
			%	7,4	44,4	48,1	100,0	
		Her zaman	Sayı	0	13	6	19	
			%	0,0	68,4	31,6	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	7	11	23	41	
		%	17,1	26,8	56,1	100,0		
Her zaman	Sayı	1	9	29	39			
	%	2,6	23,1	74,4	100,0			

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna **“hiç”** cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1. testte: %9,8 hiç, %45,1 ara sıra ve %45,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %19,4 hiç, %50,0 ara sıra, %30,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %68,4 ara sıra, %31,6 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %17,1 hiç, %26,8 ara sıra, %56,1 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna **“her zaman”** cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1.testte: %22,2 hiç, %16,7 ara sıra ve %61,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %19,0 hiç, %28,6 ara sıra, %52,4 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %68,4 ara sıra, %31,6 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %2,6 hiç, %23,1 ara sıra, %74,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken aile dışındaki kişilerden yardım almaları onların içinde buldukları toplulukla kaynaşmalarını sağlamaktadır. Araştırma ödevi yapmayan ve aile dışındaki kişilerden yardım almayan öğrencilerde ise içinde bulunduğu toplulukla kaynaşma oranı daha düşük olmaktadır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, ailesi olmadığı halde komşularına giderek komşu büyükleri ile konuşabilme durumları tablo 49’da gösterilmiştir.

Tablo 49. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Okul	Test No	Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Sayı	%	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	28	20	4	52	
			%	53,8	38,5	7,7	100,0	
	Her zaman	Sayı	14	2	1	17		
		%	82,4	11,8	5,9	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	14	20	2	36	
			%	38,9	55,6	5,6	100,0	
	Her zaman	Sayı	8	4	9	21		
		%	38,1	19,0	42,9	100,0		
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	28	23	3	54	
			%	51,9	42,6	5,6	100,0	
	Her zaman	Sayı	10	5	4	19		
		%	52,6	26,3	21,1	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	15	14	12	41	
			%	36,6	34,1	29,3	100,0	
	Her zaman	Sayı	8	7	24	39		
		%	20,5	17,9	61,5	100,0		

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna 1. testte: %53,8 hiç, %38,5 ara sıra ve %7,7 her zaman şeklinde, 2. testte: %38,9 hiç, %55,6 ara sıra, %5,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %51,9 hiç, %42,6 ara

sıra, %5,6 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %36,6 hiç, %34,1 ara sıra, %29,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim” sorusuna 1.testte: %82,4 hiç, %11,8 ara sıra ve %5,9 her zaman şeklinde, 2. testte: %38,1 hiç, %19,0 ara sıra, %42,9 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %52,6 hiç, %26,3 ara sıra, %21,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %20,5 hiç, %17,9 ara sıra, %61,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Derslerinde ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrencilerin yanlarında aileleri olmadan komşularına daha rahatlıkla giderek onlarla iletişim kurdukları, sohbet edebildikleri anlaşılırken, aile dışından kişilerden yardım almayan öğrencilerin komşularıyla ilişkilerinde büyük oranda sıkıntı yaşadıkları ve komşu büyükleriyle rahatlıkla konuşamadıkları ortaya çıkmaktadır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, her hangi bir konuda yetkili birisi ile rahatlıkla konuşabilme durumları tablo 50’de gösterilmiştir.

Tablo 50. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum					Toplam
				Hiç	Ara sıra	Her zaman		
Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	9	25	18	52
				%	17,3	48,1	34,6	100,0
		Her zaman	Sayı	0	4	14	18	
			%	0,0	22,2	77,8	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	11	17	8	36
				%	30,6	47,2	22,2	100,0
	Her zaman	Sayı	0	9	12	21		
		%	0,0	42,9	57,1	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	17	23	14	54
				%	31,5	42,6	25,9	100,0
		Her zaman	Sayı	3	9	7	19	
			%	15,8	47,4	36,8	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	11	11	19	41	
			%	26,8	26,8	46,3	100,0	
Her zaman	Sayı	6	7	26	39			
	%	15,4	17,9	66,7	100,0			

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna **“hiç”** cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1. testte: %17,3 hiç, %48,1 ara sıra ve %34,6 her zaman şeklinde, 2. testte: %30,6 hiç, %47,2 ara sıra, %22,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %31,5 hiç, %42,6 ara sıra, %57,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %26,8 hiç, %26,8 ara sıra, %46,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna **“her zaman”** cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1.testte: %0,0 hiç, %22,2 ara sıra ve %77,8 her zaman şeklinde, 2. testte: %0,0 hiç, %42,9 ara sıra, %57,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %15,8 hiç, %47,4 ara

sıra, %36,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %15,4 hiç, %17,9 ara sıra, %67,6 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Derslerinde ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrenciler, herhangi bir konuda yetkili bir kişi ile konuşmaları gerekirken daha rahat oldukları ancak yardım almayan öğrencilerin ise yetkili kişiler ile konuşmada sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmaktadır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, utangaçlık ve insanlarla aynı ortamlarda bulunma durumları tablo 51’de gösterilmiştir.

Tablo 51. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım						
		Test No			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	25	21	6	52
				%	48,1	40,4	11,5	100,0
		Her zaman	Sayı	12	4	1	17	
			%	70,6	23,5	5,9	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	20	8	8	36
				%	55,6	22,2	22,2	100,0
	Her zaman	Sayı	11	7	3	21		
		%	52,4	33,3	14,3	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	25	23	6	54
				%	46,3	42,6	11,1	100,0
		Her zaman	Sayı	6	11	2	19	
			%	31,6	57,9	10,5	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	19	11	11	41	
			%	46,3	26,8	26,8	100,0	
Her zaman	Sayı	29	2	8	39			
	%	74,4	5,1	20,5	100,0			

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna 1. testte: %48,1 hiç, %40,4 ara sıra ve %11,5 her zaman şeklinde, 2. testte: %55,6 hiç, %22,2 ara sıra, %22,2 her zaman şeklinde cevap

vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %46,3 hiç, %42,6 ara sıra, %11,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %46,3 hiç, %26,8 ara sıra, %26,8 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım” sorusuna 1.testte: %70,6 hiç, %23,5 ara sıra ve %5,9 her zaman şeklinde, 2. testte: %52,4 hiç, %33,3 ara sıra, %14,3 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %31,6 hiç, %57,9 ara sıra, %10,5 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %74,4 hiç, %5,1 ara sıra, %20,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödev yaparken ailesinin dışındaki kişilerden yardım alan öğrencilerin yardım almayan öğrencilere göre daha az utangaçlık ve insanlarla bir arada olmaktan kaçınma davranışı gösterdikleri görülmektedir. Ayrıca 1. test ve 2. test arası zamanda özellikle deney gurubu öğrencileri araştırma ödevleri ile çalıştırıldıkları için utangaçlık durumlarının azaldığı görülmektedir.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, sınıf karşısında konuşma yapabilme durumları tablo 52’de gösterilmiştir.

Tablo 52. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Okul	Test No	Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman			
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	30	17	5	52	
			%	57,7	32,7	9,6	100,0	
		Her zaman	Sayı	9	7	2	18	
			%	50,0	38,9	11,1	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	14	11	11	36	
			%	38,9	30,6	30,6	100,0	
		Her zaman	Sayı	11	6	4	21	
			%	52,4	28,6	19,0	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	26	19	9	54	
			%	48,1	35,2	16,7	100,0	
		Her zaman	Sayı	6	9	4	19	
			%	31,6	47,4	21,1	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	17	12	12	41	
			%	41,5	29,3	29,3	100,0	
		Her zaman	Sayı	27	7	5	39	
			%	69,2	17,9	12,8	100,0	

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna 1. testte: %57,7 hiç, %32,7 ara sıra ve %9,6 her zaman şeklinde, 2. testte: %38,9 hiç, %30,6 ara sıra, %30,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %48,1 hiç, %35,2 ara sıra, %16,7 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %41,5 hiç, %29,3 ara sıra, %29,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna 1.testte: %50,0 hiç, %38,9 ara sıra ve %11,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %52,4 hiç, %28,6 ara sıra, %19,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %31,6 hiç, %47,4 ara sıra, %21,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %69,2 hiç, %17,9 ara sıra, %12,8 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Her iki grup öğrencilerinin de 1. testte sınıf karşısında konuşma yapmakta zorlandıkları görülürken, 2. testte öğrencilerin sınıfta konuşma yapmaya zorlanmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. İki test arasında öğrencilerin sınıfta konuşma yapma tutumlarındaki değişme, öğrencilerin yaptıkları araştırma ödevi sayısı ile ilgili olmalıdır. Öğrenciler araştırma ödevlerinin son aşamasında çalışmalarını sınıf karşısında sunduklarından başta sınıf karşısında konuşmaktan zorlanırken bu davranışı tekrarladıklarından rahatlıkla konuşabilmektedirler.

Konu hakkında öğretmen görüşlerine başvurulduğunda; öğretmenlerin çoğunluğu ödevlerini sınıf karşısında sunan öğrencilerin kendilerine daha çok güvendikleri ve kendilerini daha iyi ifade etmeye başladıkları görüşündedirler (Kişisel görüşmeler 2007).

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, kalabalık arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilme durumları tablo 53’te gösterilmiştir.

Tablo 53. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim							
	Okul	Test No			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	10	18	23	51
				%	19,6	35,3	45,1	100,0
		Her zaman	Sayı	2	8	8	18	
			%	11,1	44,4	44,4	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	9	13	14	36
				%	25,0	36,1	38,9	100,0
	Her zaman	Sayı	0	7	14	21		
		%	0,0	33,3	66,7	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	16	23	15	54
				%	29,6	42,6	27,8	100,0
		Her zaman	Sayı	2	7	10	19	
			%	10,5	36,8	52,6	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	14	8	19	41	
			%	34,1	19,5	46,3	100,0	
Her zaman	Sayı	6	9	24	39			
	%	15,4	23,1	61,5	100,0			

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “**hiç**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna 1. testte: %19,6 hiç, %35,3 ara sıra ve %45,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %25,0 hiç, %36,1 ara sıra, %38,9 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %29,6 hiç, %42,6 ara sıra, %27,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %34,1 hiç, %19,5 ara sıra, %46,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim” sorusuna 1.testte: %11,1 hiç, %44,4 ara sıra ve %44,4 her zaman şeklinde, 2. testte: %0,0 hiç, %33,3 ara sıra, %66,7 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %10,5 hiç, %36,8 ara sıra, %52,6 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %15,4 hiç, %23,1 ara sıra, %61,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yaparken ailenin dışından kişilerden yardım olan öğrenciler, özellikle araştırma ödevlerini yaptıktan sonra cevapladıkları testlere göre, kalabalık arkadaş grupları karşısında daha rahat konuşma yapabildiklerini söylemişlerdir. Ailelerinin dışından kişilerden yardım almayan öğrenciler ise diğer gruba göre arkadaş grupları içinde konuşma yapmakta zorlanmaktadırlar.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, cevabını bildiği halde sorulan sorulara çekingenlikten dolayı cevap verip vermeme durumları tablo 54’de gösterilmiştir.

Tablo 54. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)							
	Okul	Test No			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	21	21	7	49	
			%	42,9	42,9	14,3	100,0	
	Her zaman	Sayı	9	6	3	18		
		%	50,0	33,3	16,7	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	11	17	8	36	
			%	30,6	47,2	22,2	100,0	
	Her zaman	Sayı	8	8	5	21		
		%	38,1	38,1	23,8	100,0		
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	31	19	4	54	
			%	57,4	35,2	7,4	100,0	
	Her zaman	Sayı	8	8	3	19		
		%	42,1	42,1	15,8	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	17	16	8	41	
			%	41,5	39,0	19,5	100,0	
	Her zaman	Sayı	22	8	9	39		
		%	56,4	20,5	23,1	100,0		

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna 1. testte: %42,9 hiç, %42,9 ara sıra ve %14,3 her zaman şeklinde, 2. testte: %30,6 hiç, %47,2 ara sıra, %22,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %57,4 hiç, %35,2 ara sıra, %7,4 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %41,5 hiç, %39,0 ara sıra, %19,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna 1.testte: %50,0 hiç, %33,3 ara sıra ve %16,7 her zaman şeklinde, 2. testte: %38,1 hiç, %38,1 ara sıra, %23,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı

sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %42,1 hiç, %42,1 ara sıra, %15,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %56,4 hiç, %20,5 ara sıra, %23,1 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Kontrol grubu öğrencilerinden, araştırma ödevlerini yaparken ailenin dışından kişilerden yardım alan ve yardım almayan öğrencilerin, sınıfta bildikleri bir soruya cevap verirken arkadaşlarından çekindikleri, ancak deney grubu öğrencilerinin ise ödevlerini yaparken ailenin dışındaki kişilerden yardım alan öğrencilerin sınıfta sorulan sorulara cevap verirken çekinmedikleri, yardım almayan öğrencilerin ise çekindikleri görülmektedir. Deney grubu ve kontrol grubu arasında bu denli farklı sonuçların çıkmasının sebebi, deney grubu öğrencilerinin iki test arası zamanda birden fazla araştırma ödevi ile çalıştırılması ve yaptıkları araştırma ödevlerini sınıf karşısında sunmalarıyla ilgili olmalıdır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, cevabını bildiği bir soruya, öğretmenin tepkisinden korkup çekindiğinden dolayı cevap verip verememe durumları tablo 55’de gösterilmiştir.

Tablo 55. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)							
	Okul	Test No			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	20	26	2	48	
			%	41,7	54,2	4,2	100,0	
	Her zaman	Sayı	8	6	3	17		
		%	47,1	35,3	17,6	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	14	12	10	36	
			%	38,9	33,3	27,8	100,0	
	Her zaman	Sayı	10	7	4	21		
		%	47,6	33,3	19,0	100,0		
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	28	21	5	54	
			%	51,9	38,9	9,3	100,0	
	Her zaman	Sayı	6	10	3	19		
		%	31,6	52,6	15,8	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	16	19	6	41	
			%	39,0	46,3	14,6	100,0	
	Her zaman	Sayı	21	11	7	39		
		%	53,8	28,2	17,9	100,0		

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna 1. testte: %41,7 hiç, %54,2 ara sıra ve %4,2 her zaman şeklinde, 2. testte: %38,9 hiç, %33,3 ara sıra, %27,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %51,9 hiç, %38,9 ara sıra, %9,3 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %39,0 hiç, %46,3 ara sıra, %14,6 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)” sorusuna 1.testte: %47,1 hiç, %35,3 ara sıra ve %17,6 her zaman şeklinde,

2. testte: %47,6 hiç, %33,3 ara sıra, %19,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %31,6 hiç, %52,6 ara sıra, %15,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %53,8 hiç, %28,2 ara sıra, %17,9 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Araştırma ödevleri yapan ve ödevlerini yaparken ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrencilerin sınıfta cevabını bildikleri bir soruya cevap verirken öğretmenlerinin tepkisinden korkup çekinmedikleri, ancak yardım almayan öğrencilerin öğretmenin tepkisi oldukça fazla dikkate aldıkları görülmektedir.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, alınganlık gösterme durumları tablo 56'da gösterilmiştir.

Tablo 56. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Okul	Test No	Çok çabuk alınganlık gösteririm						Toplam
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Sayı	%	Sayı	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	22	20	10	52	
			%	42,3	38,5	19,2	100,0	
	Her zaman	Sayı	5	5	8	18		
		%	27,8	27,8	44,4	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	10	19	7	36	
			%	27,8	52,8	19,4	100,0	
	Her zaman	Sayı	10	5	6	21		
		%	47,6	23,8	28,6	100,0		
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	16	31	7	54	
			%	29,6	57,4	13,0	100,0	
	Her zaman	Sayı	4	13	2	19		
		%	21,1	68,4	10,5	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	15	15	11	41	
			%	36,6	36,6	26,8	100,0	
	Her zaman	Sayı	23	8	8	39		
		%	59,0	20,5	20,5	100,0		

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna

1. testte: %42,3 hiç, %38,5 ara sıra ve %19,2 her zaman şeklinde, 2. testte: %27,8 hiç, %52,8 ara sıra, %19,4 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %29,6 hiç, %57,4 ara sıra, %13,0 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %36,6 hiç, %36,6 ara sıra, %26,8 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna 1.testte: %27,8 hiç, %27,8 ara sıra ve %44,4 her zaman şeklinde, 2. testte: %47,6 hiç, %23,8 ara sıra, %28,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %21,1 hiç, %68,4 ara sıra, %10,5 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %59,0 hiç, %20,5 ara sıra, %20,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerinde ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrenciler, uygulanan 1. testte yardım almayan öğrencilere göre daha utangaç olduklarını söylemelerine rağmen dönem içerisinde araştırma ödevleri ile çalıştıktan sonra 2. testte, aile dışından yardım almayan öğrencilere göre daha az utangaç olduklarını ifade etmektedirler. Buradan, öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken değişik insanlarla iletişime girmeleri, onlardan yardım almaları ve ödevlerini sınıf karşısında sunmaları onların insan ilişkilerinde daha rahat olmalarına sebep olduğu sonucu çıkarılmalıdır. Araştırma ödevlerini yapan ve ödev yapma sürecinde aile dışına çıkan öğrencilerin sosyalleşmelerinde hızlı bir ilerleme meydana gelmektedir.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, karşılaştıkları zorluklar karşısında cesaretlerinin kırılma durumları tablo 57’de gösterilmiştir.

Tablo 57. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının– “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Okul	Test No	Cesaretim kolayca kırılır					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Sayı	%	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	24	19	8	51	
			%	47,1	37,3	15,7	100,0	
		Her zaman	Sayı	9	3	6	18	
			%	50,0	16,7	33,3	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	14	14	8	36	
			%	38,9	38,9	22,2	100,0	
		Her zaman	Sayı	10	10	1	21	
			%	47,6	47,6	4,8	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	24	28	2	54	
			%	44,4	51,9	3,7	100,0	
		Her zaman	Sayı	8	7	4	19	
			%	42,1	36,8	21,1	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	23	7	11	41	
			%	56,1	17,1	26,8	100,0	
		Her zaman	Sayı	27	5	7	39	
			%	69,2	12,8	17,9	100,0	

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna 1. testte: %47,1 hiç, %37,3 ara sıra ve %15,7 her zaman şeklinde, 2. testte: %38,9 hiç, %38,9 ara sıra, %22,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %44,4 hiç, %51,9 ara sıra, %3,7 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %56,1 hiç, %17,1 ara sıra, %26,8 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna 1.testte: %50,0 hiç, %16,7 ara sıra ve %33,3 her zaman şeklinde, 2. testte: %47,6 hiç, %47,6 ara sıra, %4,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %42,1 hiç, %36,8 ara sıra, %21,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %66,2 hiç, %12,8 ara sıra, %17,9 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrencilerin, yardım almayan öğrencilere göre karşılaştıkları zorluklar karşısında daha cesaretli oldukları görülmektedir. Sorulan soruya yardım almayan öğrenciler daha çok kararsız (ara sıra) cevap vermektedirler.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, çekingen olma durumları tablo 58’de gösterilmiştir.

Tablo 58. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Genelde çekingenimdir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Okul	Test No	Genelde çekingenimdir					Toplam
			Hiç	Sayı	Ara sıra	Her zaman	%	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	18	23	9	50	
			%	36,0	46,0	18,0	100,0	
		Her zaman	Sayı	6	7	5	18	
			%	33,3	38,9	27,8	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	9	18	9	36	
			%	25,0	50,0	25,0	100,0	
		Her zaman	Sayı	10	5	6	21	
			%	47,6	23,8	28,6	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	21	26	6	53	
			%	39,6	49,1	11,3	100,0	
		Her zaman	Sayı	5	13	1	19	
			%	26,3	68,4	5,3	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	18	18	5	41	
			%	43,9	43,9	12,2	100,0	
		Her zaman	Sayı	22	15	2	39	
			%	56,4	38,5	5,1	100,0	

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Genelde çekingenimdir” sorusuna 1. testte: %36,0 hiç, %46,0 ara sıra ve %18,0 her zaman şeklinde, 2. testte: %25,0 hiç, %50,0 ara sıra, %25,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu

öğrencileri 1. testte: %39,6 hiç, %49,1 ara sıra, %11,3 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %43,9 hiç, %43,9 ara sıra, %12,2 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Genelde çekingenimdir” sorusuna 1.testte: %33,3 hiç, %38,9 ara sıra ve %27,8 her zaman şeklinde, 2. testte: %47,6 hiç, %23,8 ara sıra, %28,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %26,3 hiç, %68,4 ara sıra, %5,3 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %56,4 hiç, %38,1 ara sıra, %5,1 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrenciler, yardım almayan öğrencilere göre 1. testte daha çekingen olduklarını söylemelerine rağmen ikinci teste, ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrencilerin yardım almayan öğrencilere göre daha az çekingen oldukları ortaya çıkmaktadır. Her iki test arası zamanda öğrencilerin araştırma ödevleri yapmaları ve bu ödevleri yaparken değişik kişi ve kurumlarla görüşüp bilgi alışverişinde bulunmaları onların önceden yaşamış oldukları çekingenlik durumunu azaltmıştır.

Ödevlerini yaparken ailesinin dışındaki kişilerden her zaman yardım aldığını ve hiç yardım almadığını söyleyen öğrencilerin, kalabalık içinde bulunduğu anlarda dahi kendisini yalnız hissetme durumları tablo 59’da gösterilmiştir.

Tablo 59. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	Okul	Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur						
		Test No			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	8	32	12	52	
			%	15,4	61,5	23,1	100,0	
	Her zaman	Sayı	5	7	6	18		
		%	27,8	38,9	33,3	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	10	14	12	36	
			%	27,8	38,4	33,3	100,0	
	Her zaman	Sayı	6	7	8	21		
		%	28,6	33,3	38,1	100,0		
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	19	33	2	54	
			%	35,2	61,1	3,7	100,0	
	Her zaman	Sayı	4	11	4	19		
		%	21,1	57,9	21,1	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	15	22	4	41	
			%	36,6	53,7	9,8	100,0	
	Her zaman	Sayı	24	14	1	39		
		%	61,5	35,9	2,6	100,0		

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna **“hiç”** cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur” sorusuna 1. testte: %15,4 hiç, %61,5 ara sıra ve %23,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %27,8 hiç, %38,9 ara sıra, %33,3 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %35,2 hiç, %61,1 ara sıra, %3,7 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %36,6 hiç, %53,7 ara sıra, %9,8 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım” sorusuna **“her zaman”** cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur” sorusuna 1.testte: %27,8 hiç, %38,9 ara sıra ve %33,3 her zaman şeklinde, 2. testte: %28,6 hiç, %33,3 ara sıra, %38,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %21,1

hiç, %57,9 ara sıra, %21,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %61,5 hiç, %35,9 ara sıra, %2,6 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Öğrencilerin ödevlerini yaparken ailesinin dışından kişilerden yardım almaları ile toplumda kendilerini yalnız hissetmeleri arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır.

Ödev yaparken İl Halk Kütüphanesine her zaman giden ve hiç gitmeyen öğrencilerin içinde buldukları toplulukla kaynaşma durumları tablo 60’de verilmiştir.

Tablo 60. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım					
				Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam	
Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	13	35	38	86
			%	15,1	40,7	44,2	100,0	
		Her zaman	Sayı	0	5	5	10	
			%	0,0	50,0	50,0	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	20	28	22	70
			%	28,6	40,0	31,4	100,0	
	Her zaman	Sayı	3	7	11	21		
		%	14,3	33,3	52,4	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	7	84	46	137
			%	5,1	61,3	33,6	100,0	
		Her zaman	Sayı	0	0	5	5	
			%	0,0	0,0	100,0	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	17	32	42	91	
		%	18,7	35,2	46,2	100,0		
Her zaman	Sayı	1	4	31	36			
	%	2,8	11,1	86,1	100,0			

“Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1. testte: %15,1 hiç, %40,7 ara sıra ve %44,2 her zaman şeklinde, 2. testte: %28,6 hiç, %40,0 ara sıra, %31,4 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %5,1 hiç, %61,3 ara sıra, %33,6 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %18,7 hiç, %35,2 ara sıra, %46,2 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1.testte: %0,0 hiç, %50,0 ara sıra ve %50,0 her zaman şeklinde, 2. testte: %14,3 hiç, %33,3 ara sıra, %52,4 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %0,0 ara sıra, %100,0 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %2,8 hiç, %11,1 ara sıra, %86,1 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yaparken İl Halk Kütüphanesine giden öğrenciler, içinde buldukları toplulukla rahatlıkla kaynaşabildikleri halde, kütüphaneye gitmeyen öğrenciler yaşadıkları toplumla kaynaşma sorunu yaşamaktadırlar.

Ödev yaparken İl Halk Kütüphanesine her zaman giden ve hiç gitmeyen öğrencilerin yetkili kişiler ile her hangi bir konuda konuşa bilme durumları tablo 61’de verilmiştir.

Tablo 61. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Okul	Test No	Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum					
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	13	41	33	87
			%	14,9	47,1	37,9	100,0
	Her zaman	Sayı	0	4	6	10	
		%	0,0	40,0	60,0	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	17	33	20	70
			%	24,3	47,1	28,6	100,0
	Her zaman	Sayı	1	11	9	21	
		%	4,8	52,4	38,1	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	45	57	35	137
			%	32,8	41,6	25,5	100,0
	Her zaman	Sayı	0	1	4	5	
		%	0,0	20,0	80,0	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	24	33	34	91
			%	26,4	36,3	37,4	100,0
	Her zaman	Sayı	7	5	24	36	
		%	19,4	13,9	66,7	100,0	

“Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1. testte: %14,9 hiç, %47,1 ara sıra ve %37,9 her zaman şeklinde, 2. testte: %24,3 hiç, %47,1 ara sıra, %28,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %32,8 hiç, %41,6 ara sıra, %25,5 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %26,4 hiç, %36,3 ara sıra, %37,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1.testte: %0,0 hiç, %40,0 ara sıra ve %60,0 her zaman şeklinde, 2. testte: %4,8 hiç, %52,4 ara sıra, %38,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %20,0 ara sıra, %80,0 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %19,4 hiç, %13,9 ara sıra, %66,7 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yapmak için İl Halk Kütüphanesine giden öğrencilerin, yetkili kişilerle rahatlıkla konuşarak kendilerini ifade edebilmelerine karşılık, kütüphaneye gitmeyen öğrencilerde yetkili kişilerle konuşabilme oranı daha düşük çıkmaktadır.

Ödev yaparken İl Halk Kütüphanesine her zaman giden ve hiç gitmeyen öğrencilerin insanlardan ihtiyaçları karşısında yardım isteme durumları tablo 62’de verilmiştir.

Tablo 62. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Başkalarından yardım istemek bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim	Okul	Test No	Başkalarından yardım istemek bana zor gelir					Toplam
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Sayı	%	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	40	33	13	86	
			%	46,5	38,4	15,1	100,0	
		Her zaman	Sayı	8	1	1	10	
			%	80,0	10,0	10,0	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	25	33	12	70	
			%	35,7	47,1	17,1	100,0	
		Her zaman	Sayı	8	8	5	21	
			%	38,1	38,1	23,8	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	60	62	15	137	
			%	43,8	45,3	10,9	100,0	
		Her zaman	Sayı	4	0	1	5	
			%	80,0	0,0	20,0	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	50	29	12	91	
			%	54,9	31,9	13,2	100,0	
		Her zaman	Sayı	34	2	0	36	
			%	94,4	5,6	0,0	100,0	

“Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Başkalarından yardım istemek bana zor gelir” sorusuna 1. testte: %46,5 hiç, %38,4 ara sıra ve %15,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %35,7 hiç, %47,1 ara sıra, %17,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %43,8 hiç, %45,3 ara sıra, %10,9 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %54,9 hiç, %31,9 ara sıra, %13,2 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Başkalarından yardım istemek bana zor gelir” sorusuna 1.testte: %80,0 hiç, %10,0 ara sıra ve %10,0 her zaman şeklinde, 2. testte: %38,1 hiç, %38,1 ara sıra, %23,8 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %80,0 hiç, %0,0 ara sıra, %20,0 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %94,4 hiç, %5,6 ara sıra, %0,0 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödev yaparken İl Halk Kütüphanesine giden öğrenciler, başka insanlardan yardım istemekte zorlanmazken kütüphaneye gitmeyen öğrencilerin yardım isterken zorlandıkları görülmektedir.

Ödev yaparken değişik kurumlara her zaman giden ve hiç gitmeyen öğrencilerin diğer insanlarla tanışıp kolayca ilişki kurabilme durumları tablo 63'te verilmiştir.

Tablo 63. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim	Okul	Test No	Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	6	29	50	85
			%	7,1	34,1	58,8	100,0
	Her zaman	Sayı	0	7	11	18	
		%	0,0	38,9	61,1	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	16	35	32	83
			%	19,3	42,2	38,6	100,0
	Her zaman	Sayı	2	5	12	19	
		%	10,5	26,3	63,2	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	10	57	52	119
			%	8,4	47,9	43,7	100,0
	Her zaman	Sayı	0	4	3	7	
		%	0,0	57,1	42,9	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	11	27	38	76
			%	14,5	35,5	50,0	100,0
	Her zaman	Sayı	2	11	28	41	
		%	4,9	26,8	68,3	100,0	

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna 1. testte: %7,1 hiç, %34,1 ara sıra ve %58,8 her zaman şeklinde, 2. testte: %19,3 hiç, %42,2 ara sıra, %38,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %8,4 hiç, %47,9 ara sıra, %43,7 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %14,5 hiç, %35,5 ara sıra, %50,0 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna 1.testte: %0,0 hiç, %38,9 ara sıra ve %61,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %10,5 hiç, %26,3 ara sıra, %63,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı

sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %57,1 ara sıra, %42,9 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %4,9 hiç, %26,8 ara sıra, %68,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yapmak için çevresinde bulunan değişik kurumlara giderek ödevleri için bilgi toplayan öğrencilerin her iki grup ve her iki testte, diğer insanlarla kolayca tanışıp ilişki kurma oranları yüksek çıkmaktadır. Ancak ödev yapmak için çevresindeki kurumlara gitmeyen öğrencilerin aynı şekilde diğer insanlarla tanışıp ilişki kurma oranlarının düşük olduğu görülmektedir.

Ödev yaparken değişik kurumlara her zaman giden ve hiç gitmeyen öğrencilerin içinde buldukları topluluk ve grupla kaynaşma durumları tablo 64’te verilmiştir.

Tablo 64. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim	İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım							
	Okul	Test No			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	11	38	36	85	
			%	12,9	44,7	42,4	100,0	
	Her zaman	Sayı	1	6	11	18		
		%	5,6	33,3	61,1	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	14	34	35	83	
			%	16,9	41,0	42,2	100,0	
	Her zaman	Sayı	3	4	12	19		
		%	15,8	21,1	63,2	100,0		
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	8	63	49	120	
			%	6,7	52,5	40,8	100,0	
	Her zaman	Sayı	0	6	1	7		
		%	0,0	85,7	14,3	100,0		
	2. Test	Hiç	Sayı	16	28	32	76	
			%	21,1	36,8	42,1	100,0	
	Her zaman	Sayı	1	5	35	41		
		%	2,4	12,2	85,4	100,0		

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1. testte: %12,9 hiç, %44,7 ara sıra ve %42,4 her zaman şeklinde, 2. testte:

%16,9 hiç, %41,0 ara sıra, %42,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %6,7 hiç, %52,5 ara sıra, %40,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %21,1 hiç, %36,8 ara sıra, %42,1 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1.testte: %5,6 hiç, %33,3 ara sıra ve %61,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %15,8 hiç, %21,1 ara sıra, %63,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %0,0 hiç, %85,7 ara sıra, %14,3 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %2,4 hiç, %12,2 ara sıra, %85,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yapmak için çevresindeki değişik kurumlara giden öğrencilerin içinde yaşadığı toplumla kaynaşma ve ilişkiye girme konusunda sıkıntı yaşamadıkları ancak kurumlara gitmeyen öğrencilerin aynı konuda zorluk çektiği anlaşılmaktadır.

Ödev yaparken değişik kurumlara her zaman giden ve hiç gitmeyen öğrencilerin her hangi bir konuda yetkili birisi ile konuşabilme durumları tablo 65’de verilmiştir.

Tablo 65. Öğrencilerin “Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum					
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	12	41	33	86
			%	14,0	47,7	38,4	100,0	
		Her zaman	Sayı	0	9	9	18	
			%	0,0	50,0	50,0	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	14	44	25	83
			%	16,9	53,0	30,1	100,0	
	Her zaman	Sayı	1	8	10	19		
		%	5,3	42,1	52,6	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	38	51	31	120
			%	31,7	42,5	25,8	100,0	
		Her zaman	Sayı	2	4	1	7	
			%	28,6	57,1	14,3	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	21	32	23	76	
		%	27,6	42,1	30,3	100,0		
Her zaman	Sayı	6	6	29	41			
	%	14,6	14,6	70,7	100,0			

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1. testte: %14,0 hiç, %47,7 ara sıra ve %38,4 her zaman şeklinde, 2. testte: %16,9 hiç, %53,0 ara sıra, %30,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %31,7 hiç, %42,5 ara sıra, %25,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %27,6 hiç, %42,1 ara sıra, %30,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna 1.testte: %0,0 hiç, %50,0 ara sıra ve %50,0 her zaman şeklinde, 2. testte: %5,3 hiç, %42,1 ara sıra, %52,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %28,6 hiç, %57,1 ara sıra, %14,3 ise her

zaman şeklinde, 2. testte: %14,6 hiç, %14,6 ara sıra, %70,7 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Ödevlerini yapmak için çevresindeki kurumlara bilgi toplamak için giden öğrencilerin çoğunluğunun herhangi bir konuda yetkili bir kişi ile konuşabildikleri, ancak gitmeyen öğrencilerin yetkili kişiler ile konuşmada zorlandıkları görülmektedir.

4.2.4- Anne - Babanın Birlikte veya Ayrı Yaşamaları ve Sosyalleşme Durumları:

Bu bölümde araştırmaya konu olan öğrencilerin anne ve babalarının birlikte ve ayrı yaşama durumları ile sosyalleşmişlik düzeylerini tespit amaçlı sorular karşılaştırılarak anne baba birlikteliğinin öğrencilerin sosyalleşmeleri üzerindeki etkisi ve ilişkisi ortaya koyulmuştur.

Anne ve babası birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin, diğer insanlarla kolayca tanışıp ilişki kurabilme durumları arasındaki ilişki tablo 66’da gösterilmiştir.

Tablo 66. Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul		Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	38	103	140	281
		%	13,5	36,7	49,8	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	0	8	10	18
		%	0,0	44,4	55,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	31	124	154	309
		%	10,0	40,1	49,8	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	2	4	11	17
		%	11,8	23,5	64,7	100,0

Anne ve babası birlikte yaşayan kontrol gurubundan toplam 281 öğrencinin, “Diğer insanlarla tanışır kolayca ilişki kurarım” sorusuna %13,5’i hiç, %36,7’si ara sıra ve %49,9’u her zaman şeklinde cevap vermiştir. Kontrol grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 18 öğrencisi aynı soruya, %0,0 hiç, %44,4 ara sıra ve %55,6 her zaman şeklinde cevap vermiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan deney gurubundan toplam 309 öğrencinin, “Diğer insanlarla tanışır kolayca ilişki kurarım” sorusuna %10,0’i hiç, %40,1’i ara sıra ve %49,8’i her zaman şeklinde cevap vermiştir. Deney grubunun anne

ve babası ayrı olan toplam 17 öğrencisi aynı soruya, %11,8 hiç, %23,5 ara sıra ve %64,7 her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Ankete katılan öğrencilerden anne ve babası birlikte yaşayan öğrencilere göre anne ve babası ayrı yaşayan öğrencilerin diğer insanlarla daha kolay bir şekilde tanışıp ilişki kurdukları ortaya çıkmıştır. Bu sonucun iki nedeni olabilir. Birinci neden, ankete katılan öğrencilerin küçük bir kısmının anne ve babasının ayrı yaşamasıdır. Bu durumda çıkan sonucu anlamlı kabul etmek gerekir. İkinci neden ise, bu öğrencilerin ebeveyninden bulamadıkları ilgiyi çevrede aramalarıdır. Ancak asıl neden ikincisi ise, bu sonucun başka araştırmalarla da desteklenmeye muhtaç olduğunun belirtilmesi gerekir

Anne ve babası birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin, içinde buldukları toplulukla kaynaşabilme durumları arasındaki ilişki tablo 67’de gösterilmiştir.

Tablo 67. Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul		İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	44	104	134	282
		%	15,6	36,9	47,5	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	0	9	9	18
		%	0,0	50,0	50,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	29	140	141	310
		%	9,4	45,2	45,5	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	0	3	14	17
		%	0,0	17,6	82,4	100,0

Anne ve babası birlikte yaşayan kontrol grubundan toplam 282 öğrencinin, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna %15,6’sı hiç, %36,9’u ara sıra ve %47,5’i her zaman şeklinde cevap vermiştir. Kontrol grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 18 öğrencisi aynı soruya, %0,0 hiç, %50,0 ara sıra ve %50,0 her zaman şeklinde cevap vermiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan deney grubundan toplam 310 öğrencinin, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna %9,4’ü hiç, %45,2’si ara sıra ve %45,5’i her zaman şeklinde cevap vermiştir. Deney grubunun

anne ve babası ayrı olan toplam 17 öğrencisi aynı soruya, %0,0 hiç, %17,6 ara sıra ve %82,4 her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Ankete katılan öğrencilerden anne ve babası birlikte yaşayan öğrencilere göre anne ve babası ayrı yaşayan öğrencilerin, içinde buldukları toplulukla daha rahat bir şekilde kaynaştıkları görülmektedir. Bu durum, gruplar içerisindeki öğrencilerden anne ve babası ayrı olanların sayıca az olmasından kaynaklanabileceği gibi, anne ve babası ayrı olan öğrencilerin evde yaşadıkları olumsuzluklardan dolayı çevreleriyle daha rahat iletişim kurabilmelerinden de kaynaklanabilir.

Anne ve babası birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin, sınıfta konuşma yapabilme durumları arasındaki ilişki tablo 68’de gösterilmiştir.

Tablo 68. Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul		Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	116	105	60	281
		%	41,3	37,4	21,4	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	10	8	0	18
		%	55,6	44,4	0,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	155	100	55	310
		%	50,0	32,3	17,7	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	7	6	4	17
		%	41,2	35,3	23,5	100,0

Anne ve babası birlikte yaşayan kontrol gurubundan toplam 281 öğrencinin, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna %41,3’ü hiç, %37,4’ü ara sıra ve %21,4’ü her zaman şeklinde cevap vermiştir. Kontrol grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 18 öğrencisi aynı soruya, %55,6 hiç, %44,4 ara sıra ve %0,0 her zaman şeklinde cevap vermiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan deney gurubundan toplam 310 öğrencinin, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna %50,0’ı hiç, %32,3’ü ara sıra ve %17,7’si her zaman şeklinde cevap vermiştir. Deney grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 17 öğrencisi aynı soruya, %41,2 hiç, %35,3 ara sıra ve %23,5 her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Anne ve babalarının birlikte yaşamaları ile sınıfta konuşma yapabilme durumları arasında ankete katılan öğrencilerin verdikleri cevaplardan anlamlı bir sonuç

çıkmamıştır. Bu durumun sebebi, ankete katılan gruplar içinde anne ve babası ayrı olan öğrencilerin sayısının oldukça az olmasıdır.

Anne ve babası birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin, grup içerisinde fikirlerini açıklayabilme durumları arasındaki ilişki tablo 69’da gösterilmiştir.

Tablo 69. Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul		Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	126	93	59	278
		%	45,3	33,5	21,2	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	8	7	3	18
		%	44,4	38,9	16,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	187	90	33	310
		%	60,3	29,0	10,6	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	5	7	5	17
		%	29,4	41,2	29,4	100,0

Anne ve babası birlikte yaşayan kontrol gurubundan toplam 278 öğrencinin, “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna %45,3’ü hiç, %33,5’i ara sıra ve %21,2’si her zaman şeklinde cevap vermiştir. Kontrol grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 18 öğrencisi aynı soruya, %44,4 hiç, %38,9 ara sıra ve %16,7 her zaman şeklinde cevap vermiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan deney gurubundan toplam 310 öğrencinin, “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna %60,3’ü hiç, %29,0’ı ara sıra ve %10,6’sı her zaman şeklinde cevap vermiştir. Deney grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 17 öğrencisi aynı soruya, %29,4 hiç, %41,2 ara sıra ve %29,4 her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Ankete katılan öğrencilerden anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin, anne babası ayrı yaşayan öğrencilere göre, tartışma esnasında fikirlerini ortaya koymaktan çekinmedikleri ortaya çıkmaktadır.

Anne ve babası birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin, alınganlık durumları arasındaki ilişki tablo 70’de gösterilmiştir.

Tablo 70. Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul		Çok çabuk alınganlık gösteririm				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	95	123	64	282
		%	33,7	43,6	22,7	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	9	6	3	18
		%	50,0	33,3	16,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	111	149	49	309
		%	35,9	48,2	15,9	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	5	8	4	17
		%	29,4	47,1	23,5	100,0

Anne ve babası birlikte yaşayan kontrol grubundan toplam 282 öğrencinin, “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna %33,7’si hiç, %43,6’sı ara sıra ve %22,7’si her zaman şeklinde cevap vermiştir. Kontrol grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 18 öğrencisi aynı soruya, %50,0 hiç, %33,3 ara sıra ve %16,7 her zaman şeklinde cevap vermiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan deney grubundan toplam 309 öğrencinin, “Çok çabuk alınganlık gösteririm” sorusuna %35,9’u hiç, %48,2’si ara sıra ve %15,9’u her zaman şeklinde cevap vermiştir. Deney grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 17 öğrencisi aynı soruya, %29,4 hiç, %47,1 ara sıra ve %23,5 her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Ankete katılan kontrol grubu öğrencilerinin cevaplarına bakıldığında, anne babası ayrı olan çocuklar, anne babası birlikte olan çocuklara göre daha az alıngan olmaktadır. Deney grubu öğrencilerinde ise durum bunun tersi olarak ortaya çıkmakta ve anne babası birlikte yaşayan çocuklar anne babası ayrı yaşayan çocuklara göre daha az alıngan olmaktadır.

Anne ve babası birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin, okul kurallarına uyma davranışları arasındaki ilişki tablo 71’de gösterilmiştir.

Tablo 71. Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Okul kurallarına uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul		Okul kurallarına uymak bana zor gelir				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	79	35	36	150
		%	52,7	23,3	24,0	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	3	0	1	4
		%	75,0	0,0	25,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	104	24	25	153
		%	68,0	15,7	16,3	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	4	1	5	10
		%	40,0	10,0	50,0	100,0

Anne ve babası birlikte yaşayan kontrol grubundan toplam 150 öğrencinin, “Okul kurallarına uymak bana zor gelir” sorusuna %52,7’si hiç, %23,3’ü ara sıra ve %24,0’ı her zaman şeklinde cevap vermiştir. Kontrol grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 4 öğrencisi aynı soruya, %75,0 hiç, %0,0 ara sıra ve %25,0 her zaman şeklinde cevap vermiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan deney grubundan toplam 153 öğrencinin, “Okul kurallarına uymak bana zor gelir” sorusuna %68,0’ı hiç, %15,7’si ara sıra ve %16,3’ü her zaman şeklinde cevap vermiştir. Deney grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 10 öğrencisi aynı soruya, %40,0 hiç, %10,0 ara sıra ve %50,0 her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Ankete katılan öğrencilerin anne babalarının birlikte ve ayrı yaşamaları ile okul kurallarına uyma durumları arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamaktadır. Her zaman ve hiç cevapları arasında tutarsızlık bulunmaktadır. Bu durumun sebebi, gruplardaki anne ve babası ayrı olan öğrencilerin sayısının düşük olmasıdır.

Anne ve babası birlikte veya ayrı yaşayan öğrencilerin, evde ailesinin koyduğu kurallara uyabilmeleri arasındaki ilişki tablo 72’de gösterilmiştir.

Tablo 72. Anne-babaları birlikte ve ayrı yaşayan öğrencilerin “Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul		Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	80	44	26	150
		%	53,3	29,3	17,3	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	3	1	0	4
		%	75,0	25,0	0,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Anne baba birlikte	Sayı	101	29	23	153
		%	66,0	19,0	15,0	100,0
	Anne baba ayrı	Sayı	5	2	3	10
		%	50,0	20,0	30,0	100,0

Anne ve babası birlikte yaşayan kontrol gurubundan toplam 150 öğrencinin, “Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna %53,3’ü hiç, %29,3’ü ara sıra ve %17,3’ü her zaman şeklinde cevap vermiştir. Kontrol grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 4 öğrencisi aynı soruya, %75,0 hiç, %25,0 ara sıra ve %0,0 her zaman şeklinde cevap vermiştir. Anne ve babası birlikte yaşayan deney gurubundan toplam 153 öğrencinin, “Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir” sorusuna %66,0’ı hiç, %19,0’ı ara sıra ve %15,0’ı her zaman şeklinde cevap vermiştir. Deney grubunun anne ve babası ayrı olan toplam 10 öğrencisi aynı soruya, %50,0 hiç, %20,0 ara sıra ve %30,0 her zaman şeklinde cevap vermiştir.

Ankete katılan öğrencilerin evde ailesinin koyduğu kurallara uymaları ile anne babalarının birlikte ve ayrı yaşamaları arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu durumun sebebi, diğerleri gibi anne ve babası ayrı olan öğrenci sayısının düşük olmasıdır

4.2.5- Aile Gelir Durumları ile Sosyalleşme Arasındaki İlişki:

Bu bölümde, öğrenci velilerinin aylık gelirleri ile öğrencilerin sosyalleşme düzeylerini ölçmek amaçlı sorular karşılaştırılarak, gelir durumunun sosyalleşme üzerindeki etkisi ortaya konulmuştur.

Öğrenci velilerinin aylık gelir durumları ile öğrencilerin çabuk arkadaş edinebilme durumları arasındaki ilişki tablo 73’te gösterilmiştir.

Tablo 73. Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul	YTL	Çabuk arkadaş edinebilirim				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	16	63	119	198
		%	8,1	31,8	60,1	100,0
	1000–1500	Sayı	5	13	36	54
		%	9,3	24,1	66,7	100,0
	1500–2000	Sayı	3	7	16	26
		%	11,5	26,9	61,5	100,0
	2000’den fazla	Sayı	0	1	4	5
		%	0,0	20,0	80,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	21	64	127	212
		%	9,9	30,2	59,9	100,0
	1000–1500	Sayı	4	17	52	73
		%	5,5	23,3	71,2	100,0
	1500–2000	Sayı	3	8	13	24
		%	12,5	33,3	54,2	100,0
	2000’den fazla	Sayı	0	1	8	9
		%	0,0	11,1	88,9	100,0

Kontrol grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000** YTL arasında olanların, “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna %8,1’i hiç, %31,8’si ara sıra ve %60,1’i her zaman şeklinde; **1000–1500** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %9,3 hiç, %24,1 ara sıra ve %66,7 her zaman şeklinde; **1500–2000** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %11,5 hiç, %26,9 ara sıra ve %61,5 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %0,0 hiç, %20,0 ara sıra ve %80,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Deney grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000** YTL arasında olanların, “Çabuk arkadaş edinebilirim” sorusuna %9,9’u hiç, %30,2’si ara sıra ve %59,9’u her zaman şeklinde; **1000–1500** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %5,5 hiç, %23,3 ara sıra ve %71,2 her zaman şeklinde; **1500–2000** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %12,5 hiç, %33,3 ara sıra ve %54,2 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %0,0 hiç, %11,1 ara sıra ve %88,9 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Aylık gelirleri yüksek olan öğrencilerin, aylık gelirleri düşük olan öğrencilere göre daha kolay arkadaş edindikleri verdikleri cevaplardan anlaşılmaktadır.

Öğrenci velilerinin aylık gelir durumları ile öğrencilerin içinde buldukları toplumla kaynaşabilmeleri arasındaki ilişki tablo 74’te gösterilmiştir.

Tablo 74. Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul	YTL	İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım					
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	31	84	83	198	
		%	15,7	42,4	41,9	100,0	
	1000–1500	Sayı	7	21	26	54	
		%	13,0	38,9	48,1	100,0	
	1500–2000	Sayı	3	6	17	26	
		%	11,5	23,1	65,4	100,0	
	2000’den fazla	Sayı	0	0	5	5	
		%	0,0	0,0	100,0	100,0	
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	20	95	97	212
			%	9,4	44,8	45,8	100,0
1000–1500		Sayı	4	30	39	73	
		%	5,5	41,1	53,4	100,0	
1500–2000		Sayı	1	13	10	24	
		%	4,2	54,2	41,7	100,0	
2000’den fazla		Sayı	2	1	6	9	
		%	22,2	11,1	66,7	100,0	

Kontrol grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000 YTL** arasında olanların, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna %15,7’i hiç, %42,4’si ara sıra ve %41,9’i her zaman şeklinde; **1000–1500 YTL** arası olan öğrenciler, aynı soruya %13,0 hiç, %38,9 ara sıra ve %48,1 her zaman şeklinde; **1500–2000 YTL** arası olan öğrenciler, aynı soruya %11,5 hiç, %23,1 ara sıra ve %61,4 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %0,0 hiç, %0,0 ara sıra ve %100,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Deney grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000 YTL** arasında olanların, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna %9,4’u hiç, %44,8’si ara sıra ve %45,8’u her zaman şeklinde; **1000–1500 YTL** arası olan öğrenciler, aynı soruya %5,5 hiç, %41,1 ara sıra ve %53,4 her zaman şeklinde; **1500–2000 YTL** arası olan öğrenciler, aynı soruya %4,2 hiç, %54,2 ara sıra ve %41,7 her zaman şeklinde;

2000 YTL’den fazla olan öğrenciler ise aynı soruya %22,2 hiç, %11,1 ara sıra ve %66,7 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin, ailelerinin aylık gelirleri artıkça içinde buldukları toplulukla kaynaşmalarının daha kolay gerçekleştiği görülmektedir.

Öğrenci velilerinin aylık gelir durumları ile öğrencilerin herhangi bir konuda yetkili bir kişi ile konuşabilmeleri arasındaki ilişki tablo 75’te gösterilmiştir.

Tablo 75. Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul	YTL	Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	29	96	72	197
		%	14,7	48,7	36,5	100,0
	1000–1500	Sayı	8	24	22	54
		%	14,8	44,4	40,7	100,0
	1500–2000	Sayı	3	9	14	26
		%	11,5	34,6	53,8	100,0
	2000’den fazla	Sayı	0	4	1	5
		%	0,0	80,0	20,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	53	82	77	212
		%	25,0	38,7	36,3	100,0
	1000–1500	Sayı	17	29	27	73
		%	23,3	39,7	37,0	100,0
	1500–2000	Sayı	4	7	13	24
		%	16,7	29,2	54,2	100,0
	2000’den fazla	Sayı	1	2	6	9
		%	11,1	22,2	66,7	100,0

Kontrol grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000 YTL** arasında olanların, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna %14,7’i hiç, %48,7’si ara sıra ve %36,5’i her zaman şeklinde; **1000–1500 YTL** arası olan öğrenciler, aynı soruya %14,8 hiç, %44,4 ara sıra ve %40,7 her zaman şeklinde; **1500–2000 YTL** arası olan öğrenciler, aynı soruya %11,5 hiç, %34,6 ara sıra ve %53,8 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %0,0 hiç, %80,0 ara sıra ve %20,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Deney grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000** YTL arasında olanların, “Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum” sorusuna %25,0’u hiç, %38,7’si ara sıra ve %36,3’ü her zaman şeklinde; **1000–1500** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %23,3 hiç, %39,7 ara sıra ve %37,0 her zaman şeklinde; **1500–2000** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %16,7 hiç, %29,2 ara sıra ve %54,2 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %11,1 hiç, %22,2 ara sıra ve %66,7 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri arttıkça, her hangi bir konuda yetkili kişilerle konuşabilmeleri o oranda artmaktadır. Yüksek gelirlili ailelerin çocuklarının kendilerine daha çok güvendikleri ve daha rahat oldukları söylenebilir.

Öğrenci velilerinin aylık gelir durumları ile öğrencilerin sınıfta konuşmaları veya sorulan sorulara cevap vermeleri gerektiğinde öğretmenden çekinme ve korkma durumları arasındaki ilişki tablo 76’da gösterilmiştir.

Tablo 76. Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul	YTL	Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	71	87	34	192
		%	37,0	45,3	17,2	100,0
	1000–1500	Sayı	25	17	11	53
		%	47,2	32,1	20,8	100,0
	1500–2000	Sayı	7	14	5	26
		%	26,9	53,8	19,2	100,0
	2000’den fazla	Sayı	1	3	1	5
		%	20,0	60,0	20,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	94	98	19	211
		%	44,5	46,4	9,0	100,0
	1000–1500	Sayı	43	23	7	73
		%	58,9	31,5	9,6	100,0
	1500–2000	Sayı	14	4	6	24
		%	58,3	16,7	25,0	100,0
	2000’den fazla	Sayı	7	2	0	9
		%	77,8	22,2	0,0	100,0

Kontrol grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000** YTL arasında olanların, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur” sorusuna %37,0’i hiç, %45,3’si ara sıra ve %17,2’i her zaman şeklinde; **1000–1500** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %47,2 hiç, %32,1 ara sıra ve %20,0 her zaman şeklinde; **1500–2000** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %26,9 hiç, %53,8 ara sıra ve %19,2 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %20,0 hiç, %60,0 ara sıra ve %20,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Deney grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000** YTL arasında olanların, “Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur” sorusuna %44,5’u hiç, %46,4’si ara sıra ve %9,0’u her zaman şeklinde; **1000–1500** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %58,9 hiç, %31,5 ara sıra ve %9,6 her zaman şeklinde; **1500–2000** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %58,3 hiç, %16,7 ara sıra ve %25,0 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %77,8 hiç, %22,2 ara sıra ve %0,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin verdikleri cevaplardan, ailelerinin gelir durumu ile sınıfta öğretmen tepkisinden çekinme ve korkma sebebiyle sorulan sorulara cevap verememe arasında kontrol gurubu olan Zübeyde Hanım İ.Ö.O.’da anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Buna karşılık deney grubu olan Mehmet Zorlu İ.Ö.O. öğrencilerinin öğretmenden çekinme durumlarının gelir seviyesine göre şekillendiği, gelir düzeyi arttıkça ürkekliğin kaybolduğu görülmektedir. Zübeyde Hanım İ.Ö.O. öğrencilerinin cevaplarındaki anlamsızlık ise, içinde yaşadıkları sosyal çevrenin çeşitliliğiyle ilgili olmalıdır.

Öğrenci velilerinin aylık gelir durumları ile öğrencilerin cesaretli olmaları arasındaki ilişki tablo 77’de gösterilmiştir.

Tablo 77. Öğrenci velilerinin aylık gelir dağılımları ile öğrencilerin “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna verdikleri cevapların karşılaştırılması

Okul	YTL	Cesaretim kolayca kırılır				
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	95	76	26	197
		%	48,2	38,6	13,2	100,0
	1000–1500	Sayı	25	18	11	54
		%	46,3	33,3	20,4	100,0
	1500–2000	Sayı	10	13	3	26
		%	38,5	50,0	11,5	100,0
	2000’den fazla	Sayı	2	1	2	5
		%	40,0	20,0	40,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	500–1000	Sayı	110	73	28	211
		%	52,1	34,6	13,3	100,0
	1000–1500	Sayı	43	20	9	72
		%	59,7	27,8	12,5	100,0
	1500–2000	Sayı	13	5	6	24
		%	54,2	20,8	25,0	100,0
	2000’den fazla	Sayı	7	0	2	9
		%	77,8	0,0	22,2	100,0

Kontrol grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000** YTL arasında olanların, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna %48,2’i hiç, %38,6’si ara sıra ve %13,2’i her zaman şeklinde; **1000–1500** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %46,3 hiç, %33,3 ara sıra ve %20,4 her zaman şeklinde; **1500–2000** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %38,5 hiç, %50,0 ara sıra ve %11,5 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %40,0 hiç, %20,0 ara sıra ve %40,0 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Deney grubu öğrencilerinden ailesinin aylık geliri **500–1000** YTL arasında olanların, “Cesaretim kolayca kırılır” sorusuna %52,1’u hiç, %34,6’si ara sıra ve %13,3’u her zaman şeklinde; **1000–1500** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %59,7 hiç, %27,8 ara sıra ve %12,5 her zaman şeklinde; **1500–2000** YTL arası olan öğrenciler, aynı soruya %54,2 hiç, %20,8 ara sıra ve %25,0 her zaman şeklinde; **2000 YTL’den fazla** olan öğrenciler ise aynı soruya %77,8 hiç, %0,0 ara sıra ve %22,2 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin verdikleri cevaplardan, ailelerinin gelir durumu ile öğrencilerin cesaretli olmaları arasında yine kontrol grubu öğrencilerinde, öğrenci

profilinden kaynaklansa gerek, anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır. Buna karşılık, deney grubu öğrencilerinin gelir düzeyi arttıkça cesaret kırılmasının azaldığı görülmektedir.

4.2.6- Sosyal Grup ve Faaliyetlerde Bulanan Öğrencilerin Sosyalleşmişlik Düzeyleri:

Bu bölümde, ilköğretim öğrencilerinin okul ve okul dışı sosyal etkinliklerde görev almalarının onların sosyal gelişimine yapmış olduğu katkı ortaya konulmuştur. “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna öğrencilerin verdikleri “her zaman” ve “hiç” cevaplarının, öğrencilerin sosyalliklerini ölçmek amaçlı sorulan soruların cevaplarıyla karşılaştırılarak, sonuç ve genellemelere ulaşılmıştır.

Okul veya okul dışında her hangi bir sosyal etkinlikte her zaman etkin bir görev aldığını ve hiç görev almadığını söyleyen öğrencilerin diğer insanlarla kolayca tanışıp ilişki kurabilme durumları tablo 78’de gösterilmiştir.

Tablo 78. Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının - “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım	Okul	Test No	Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım					
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	5	32	29	66	
			%	7,6	48,5	43,9	100,0	
		Her zaman	Sayı	0	10	24	34	
			%	0,0	29,4	70,6	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	14	22	21	57	
			%	24,6	38,6	36,8	100,0	
		Her zaman	Sayı	7	18	21	46	
			%	15,2	39,1	45,7	100,0	
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	5	31	32	68	
			%	7,4	45,6	47,1	100,0	
		Her zaman	Sayı	1	8	8	17	
			%	5,9	47,1	47,1	100,0	
	2. Test	Hiç	Sayı	5	15	14	34	
			%	14,7	44,1	41,2	100,0	
		Her zaman	Sayı	13	17	51	81	
			%	16,0	21,0	63,0	100,0	

“Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna 1. testte: %7,6 hiç, %48,5 ara sıra ve %43,9 her zaman şeklinde, 2. testte: %24,6 hiç, %38,6 ara sıra, %38,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %7,4 hiç, %45,6 ara sıra, %47,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %14,7 hiç, %44,1 ara sıra, %41,2 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım” sorusuna 1.testte: %0,0 hiç, %29,4 ara sıra ve %70,6 her zaman şeklinde, 2. testte: %15,2 hiç, %39,1 ara sıra, %45,7 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %5,9 hiç, %47,1 ara sıra, %47,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %16,0 hiç, %21,0 ara sıra, %63,0 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Okulda veya okul dışında herhangi bir sosyal etkinlikte etkin görev alan öğrencilerin, etrafındaki diğer insanlarla kolayca tanışıp ilişki kurdukları, ancak sosyal faaliyetlerde etkin görev almayan öğrencilerin bu oranda diğer insanlarla tanışmalarında ve ilişki kurmalarında sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmaktadır.

Okul veya okul dışında her hangi bir sosyal etkinlikte her zaman etkin bir görev aldığını ve hiç görev almadığını söyleyen öğrencilerin içinde buldukları toplum ve grupla kaynaşabilme durumları tablo 79’da gösterilmiştir.

Tablo 79. Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım					
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	9	30	26	65
			%	13,8	46,2	40,0	100,0	
		Her zaman	Sayı	4	5	25	34	
			%	11,8	14,7	73,5	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	14	21	22	57
			%	24,6	36,8	38,6	100,0	
	Her zaman	Sayı	6	14	26	46		
		%	13,0	30,4	56,5	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	4	44	20	68
			%	5,9	64,7	29,4	100,0	
		Her zaman	Sayı	1	9	7	17	
			%	5,9	52,9	41,2	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	9	16	9	34	
		%	26,5	47,1	26,5	100,0		
Her zaman	Sayı	8	14	59	81			
	%	9,9	17,3	72,8	100,0			

“Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1. testte: %13,8 hiç, %46,2 ara sıra ve %40,0 her zaman şeklinde, 2. testte: %24,6 hiç, %36,8 ara sıra, %38,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %5,9 hiç, %64,7 ara sıra, %29,4 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %26,5 hiç, %47,1 ara sıra, %26,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım” sorusuna 1.testte: %11,8 hiç, %14,7 ara sıra ve %73,5 her zaman şeklinde, 2. testte: %13,0 hiç, %30,4 ara sıra, %56,5 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %5,9 hiç, %52,9 ara sıra, %41,2 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %9,9 hiç, %17,3 ara sıra, %72,8 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Okulda veya okulun dışındaki sosyal etkinliklerde etkin görev alan öğrencilerin içinde yaşadığı toplulukla rahatlıkla kaynaştığı, ancak sosyal etkinliklerde bulunmayanların ise içinde yaşadıkları toplumla kaynaşmalarında o oranda sorun yaşadıkları görülmektedir.

Okul veya okul dışında her hangi bir sosyal etkinlikte her zaman etkin bir görev aldığını ve hiç görev almadığını söyleyen öğrencilerin sınıf karşısında konuşma yapabilme durumları tablo 80’de gösterilmiştir.

Tablo 80. Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

	Okul	Test No	Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir					
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım	(Kontrol Grubu) Zübeyde Hamm İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	27	31	8	66
				%	40,9	47,0	12,1	100,0
		Her zaman	Sayı	22	7	5	34	
			%	64,7	20,6	14,7	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	14	27	16	57
				%	24,6	47,4	28,1	100,0
	Her zaman	Sayı	25	12	9	46		
		%	54,3	26,1	19,6	100,0		
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	25	30	13	68
				%	36,8	44,1	19,1	100,0
		Her zaman	Sayı	12	3	2	17	
			%	70,6	17,6	11,8	100,0	
2. Test		Hiç	Sayı	9	16	9	34	
			%	26,5	47,1	26,5	100,0	
Her zaman	Sayı	59	12	10	81			
	%	72,8	14,8	12,3	100,0			

“Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna 1. testte: %40,9 hiç, %47,0 ara sıra ve %12,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %24,6 hiç, %47,4 ara sıra, %28,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %36,8 hiç, %44,1 ara sıra, %19,1 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %26,5 hiç, %47,1 ara sıra, %26,5 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim” sorusuna “her zaman” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir” sorusuna 1.testte: %64,7 hiç, %20,6 ara sıra ve %14,7 her zaman şeklinde, 2. testte: %54,3 hiç, %26,1 ara sıra, %19,6 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %70,6 hiç, %17,6 ara sıra, %11,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %72,8 hiç, %14,8 ara sıra, %12,3 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Okulda veya okulun dışında herhangi bir sosyal etkinlikte etkin olarak görev alan öğrencilerin sınıfta konuşma yapmaktan kaçınmadıkları ve rahatlıkla konuştukları görülmektedir. Ancak sosyal etkinliklerde görev almayan öğrencilerin sınıf karışında konuşabilmede sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Okul veya okul dışında her hangi bir sosyal etkinlikte her zaman etkin bir görev aldığını ve hiç görev almadığını söyleyen öğrencilerin içinde bulunduğu grupta fikrini açıklayabilme durumları tablo 81’de gösterilmiştir.

Tablo 81. Öğrencilerin “Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna verdikleri “Her zaman” ve “Hiç” cevaplarının – “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna verdikleri cevaplarla karşılaştırılması

Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım	Okul	Test No	Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim					
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam		
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	29	25	10	64	
			%	45,3	39,1	15,6	100,0	
		Her zaman	Sayı	21	8	4	33	
			%	63,6	24,2	12,1	100,0	
		2. Test	Hiç	Sayı	23	18	16	57
				%	40,4	31,6	28,1	100,0
	Her zaman		Sayı	25	10	11	46	
			%	54,3	21,7	23,9	100,0	
	(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. Test	Hiç	Sayı	32	25	11	68
				%	47,1	36,8	16,2	100,0
			Her zaman	Sayı	13	2	2	17
				%	76,5	11,8	11,8	100,0
2. Test		Hiç	Sayı	15	14	5	34	
			%	44,1	41,2	14,7	100,0	
		Her zaman	Sayı	65	10	6	81	
			%	80,2	12,3	7,4	100,0	

“Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna “hiç” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna 1. testte: %45,3 hiç, %39,1 ara sıra ve %15,6 her zaman şeklinde, 2. testte: %40,4 hiç, %31,6 ara sıra, %28,1 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %47,1 hiç, %36,8

ara sıra, %16,2 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %44,1 hiç, %41,2 ara sıra, %14,7 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

“Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım” sorusuna “**her zaman**” cevabını veren kontrol grubu öğrencileri, “Bir grup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim” sorusuna 1.testte: %63,6 hiç, %24,2 ara sıra ve %12,1 her zaman şeklinde, 2. testte: %54,3 hiç, %21,7 ara sıra, %23,9 her zaman şeklinde cevap vermişlerdir. Aynı sorulara deney grubu öğrencileri 1. testte: %76,5 hiç, %11,8 ara sıra, %11,8 ise her zaman şeklinde, 2. testte: %80,2 hiç, %12,3 ara sıra, %7,4 ise her zaman cevabını vermişlerdir.

Okulda veya okul dışında sosyal faaliyetlerde etkin görev alan öğrencilerin grup içindeki tartışmalarda fikirlerini ortaya koymaktan çekinmedikleri ancak sosyal faaliyetlerde görev almayan öğrencilerin o oranda fikirlerini açıklamaktan çekindikleri görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, İlköğretim öğrencilerinin, Sosyal Bilgiler dersindeki araştırma (etkinlik, performans ve proje) ödevlerini yapmaları sonucunda, sosyalleşmelerinde meydana gelecek gelişmeler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kısımda ilköğretim 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden anket yoluyla, 5. sınıf okutan sınıf öğretmenleri ve 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersini okutan öğretmenlerden görüşme yoluyla elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmuştur. Yine, bu alanda araştırma yapanlara katkı sağlayacağı düşünülen bazı öneriler geliştirilmiştir.

1-Sonuçlar:

Araştırma evrenini oluşturan kontrol grubu ve deney grubu arasında özellikle dönem sonunda uygulanan 2. testte öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri açısından, belirgin bir fark ortaya çıkmıştır. Bu farklılığın en önemli sebebi, kontrol grubu öğrencilerinin dönem içinde bir performans ödevi ve yıl içinde bir proje ödevi ile çalıştırılmış olması, buna karşılık deney grubu öğrencilerine araştırmanın yapıldığı dönem içerisinde, her ünite için ayrı ayrı performans ve proje ödevleri yaptırılmasıdır. Bunun yanında sonuçlardan elde edilen bazı bulgular da bu farklılığın sebebi olarak gösterilebilir:

- 1- Deney grubunu oluşturan öğrenciler, okulun bulunduğu yerleşim yerinden gelen öğrencilerden oluşmaktayken, kontrol grubu öğrencilerinin bir bölümü, il dışından göç sonucu gelerek okul çevresine yerleşen ailelerin çocuklarından oluşmaktadır.
- 2- Deney grubu öğrencilerinin %2,7'sinin ailelerinin aylık geliri 2000 YTL'den fazla iken bu oran kontrol grubunda % 1,6 olmaktadır.
- 3- Deney grubunda annesi çalışan öğrenci oranı %8,8 iken bu oran kontrol grubu öğrencilerinde %4,2 olmaktadır.
- 4- Deney grubu öğrencilerinin %94,2'sinin anne babası birlikte yaşamaktayken, kontrol grubu öğrencilerinin %91,9'unun anne babası birlikte yaşamaktadır.
- 5-Deney grubu öğrencilerinin %81,2'si evde çalışma odasına sahipken, kontrol grubu öğrencilerinin %71,3'ünün çalışma odası bulunmaktadır.

6- Deney grubu öğrencilerinin %94,2'sine evde çalışma ortamı sağlanmasına rağmen, kontrol grubu öğrencilerinin %89,9'una çalışma ortamı sağlanmaktadır.

Araştırmadan sonuçları ortaya konurken yukarıda belirtilen gruplar arasındaki farklılıklar göz önünde tutulmuştur.

Bu çalışma net olarak göstermiştir ki, araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeylerinde gözle görülür bir artış yaşanmıştır. Öğrencilerin araştırma ödevlerini yapması sadece çevreleri ile ilişkisinde bir yoğunlaşmaya neden olamamakta, aynı zamanda aile içindeki ilişkilerin de artmasına katkı sağlamaktadır. Yine bu ödevleri yapan öğrencilerin, topluluk içinde kendilerini daha rahat ifade etme becerilerinde hatırı sayılır bir gelişme gözlenmiştir.

Öğrencilerin araştırma ödevlerini yapmaları sonucunda, anne, baba, ağabey ve ablalarının, derslerinde yardımcı olma oranları artmıştır (ortalama olarak %10). Öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken aile bireylerinden yardım almaları, öncelikle aile içerisindeki iletişimin yaygınlaşmasına ve bunun sonucunda da sosyalleşmenin gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır. Aile bireylerinden derslerinde yardım gören öğrencilerde, güven duygusu gelişmekte ve kişilik kazanımları artmaktadır. Buna bağlı olarak öğrenciler, çevresi ile daha rahat iletişim kurabilmekte ve yetkili kişilerle rahatlıkla konuşabilmektedirler. Yine bu öğrencilerin, sınıfta ve içinde buldukları gruplarda çekinmeden ve korkmadan kendilerinden emin bir şekilde fikirlerini açıkladıkları görülmüştür.

Öğrencilerin araştırma ödevlerini yapmaları, aile dışından değişik kişilerle görüşme oranlarını artırmaktadır (%11 oranında). Araştırma ödevleri için ailesinin dışından kişilerden yardım alan öğrencilerin öncelikle arkadaş edinmede ve içinde bulunduğu toplumla kaynaşmada daha aktif oldukları görülmektedir. Bu öğrencilerin, yetkili kişilerle, komşu büyükleriyle veya buldukları sınıf ve sosyal grup içerisinde konuşurken daha cesaretli oldukları, utangaçlıklarının ve çekingenliklerinin azaldığı ve kendilerini daha rahat ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrenciler araştırma ödevlerini yapmakla, çevresindeki değişik kurumlardan daha fazla yararlanmaktadır (İlk ve son test arasındaki fark %21). Öğrencilerin ödev yapmak için değişik kurumlara gitmeleri, insanlarla kolayca tanışıp ilişki kurmalarına

yardımlı etmektedir. Yine bu öğrencilerin, herhangi bir konuda yetkili kişilerle konuşmaları gerektiği durumlarda daha rahat ve samimi oldukları görülmektedir.

Öğrenciler araştırma ödevlerini yapmak için okul kütüphanesini %16, İl Halk Kütüphanesini ise % 18 daha fazla kullanmışlardır. Öğrencilerin kütüphaneleri daha fazla kullanmaları, daha çok kitapla tanışmalarına ve araştırma meraklarının artmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte kütüphaneleri kullanan öğrencilerde, yetkili kişilerle konuşma ve insanlardan yardım isteme konularında bir rahatlama gözlenmiştir.

Araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin okul veya okul dışındaki sosyal grup ve faaliyetlerde görev almaları, araştırma ödevi yapmadıkları zamanlara göre %39 artmıştır. Araştırma ödevlerini yapan öğrenciler, öncelikle ödev grupları kurmaktadır. Öğrenciler araştırma sırasında değişik kurum ve grupları tanımakta ve burada çalışan insanlarla iletişime girmektedirler. Bu durum öğrencilerin sosyal faaliyetlerde görev almalarını artırmaktadır. Bu türden sosyal grup ve faaliyetlerde görev alan öğrencilerin, insanlarla rahatlıkla tanışıp ilişki kurdukları ve toplumla daha rahat kaynaştıkları görülmektedir. Ayrıca bu öğrenciler, sınıfta ve içinde buldukları gruplarda kendilerini daha rahat ifade etmektedirler.

Belirtilen bu sonuçların yanı sıra araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin, kişiliklerinin ve özgüvenlerinin geliştiği, kendini ifade etme becerilerinin gözle görülür bir şekilde arttığı görülmektedir. Bu durumların beraberinde öğrencilerin sosyalleşme süreçleri hızlanmaktadır. Araştırma ödevlerini yapan öğrencilerin toplum içinde uyum sorunu yaşamadığı, toplumu kabullendikleri ve kendilerini de topluma kabul ettirdikleri görülmektedir.

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin, araştırma ödevlerini yapma aşamasında internet kullanma oranları daha çok artmaktadır.

Anne ve babası ayrı yaşayan öğrencilerin, çevresindeki insanlarla daha çabuk tanıştıkları ve toplumla daha rahat kaynaştıkları görülmektedir. Bu sonuç beklentilerin aksine bir sonuçtur. Hem deney hem de kontrol gruplarındaki öğrenciler içinde anne ve babası ayrı olanların sayısının oldukça düşük olması sonucun böyle çıkmasının sebebi olabilir. Öte yandan bu öğrencilerin ailede bulamadıkları ilgiyi dışarıda aramaları gibi

bir eğilimleri de olabilir. Anne babası birlikte yaşayan öğrencilerin ise daha cesaretli ve kendilerine güven duydukları, buna bağlı olarak da sınıf ve gruplar içinde fikirlerini açıklamaktan çekinmedikleri görülmektedir. Anne babası ayrı olan çocukların evde göremedikleri iletişim ortamını dışarıda aradıkları, buna karşılık evde iletişim ortamı ve ebeveynlerinden destek gören öğrencilerin kendilerine güven duydukları görülmektedir.

Anne babanın birlikte ve ayrı yaşaması ile sınıfta konuşma yapabilme, okul kurallarına uyma ve evdeki kurallara uyma arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, daha çabuk arkadaş edindikleri, toplumla kaynaşmada zorluk çekmedikleri ve yetkili kişilerle konuşmaları gerekirken daha rahat ve cesaretli oldukları görülmektedir.

Öğrenci velilerinin gelir düzeyleri ile sorulan sorulara öğretmen tepkisinden çekindiğinden dolayı cevap vermeme ve cesaretli olma durumları arasında da anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır.

Sonuç olarak, araştırma ödevlerini yapması öğrencilerin sosyalleşmesinde, birbirini etkileyen bir sürecin yaşanmasına neden olmaktadır. Bu sürecin özellikle ailede başladığını görmekteyiz. Sosyalleşme süreci, aileden sonra okul ve yakın çevrede gerçekleşmektedir. Bunu sağlamak için ise, öğrencinin çevresiyle iletişimini artıracak nitelikteki araştırma ödevlerinin etkisi ortaya çıkmaktadır.

2- Öneriler:

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, ilköğretim öğrencilerinin okulda sosyalleşme süreçlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri için şu öneriler geliştirilmiştir:

1- İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilere her yarıyıl dönemi için en az bir proje ödevi yaptırılmalıdır.

2- İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi kapsamındaki her ünite için bir performans ödevi yaptırılmalıdır.

3- İlköğretim Sosyal Bilgiler üniteleri işlenirken, her konu için etkinlik ödevi yaptırılmalıdır.

Araştırma Ödevlerine Yönelik Öneriler:

1- Yaptırılacak etkinlik, proje ve performans ödevleri, öğrencileri okul ve ders kitaplarının dışında, kütüphane ve değişik kurumlara gitmeyi, çevresindeki yetkili ve sıradan kişiler ile görüşüp bilgi toplamalarını gerektirecek şekilde olmalıdır. Ayrıca ödevlerin, öğrencilerin seviyelerine uygun olması gerekmektedir. Yani ödevin her aşamasında öğrenci aktif bulunmalı, alacağı yardımlar sadece bilgi toplamak amaçlı olmalıdır. Öğrencinin araştırma ödevini bir başkasının yapması, öğrencinin sosyal gelişimine katkı sağlamayacağı gibi, zarar da verir.

2- Öğrencilerin araştırma ödevlerini yaparken özellikle internet kaynaklı çalışmalarını sınırlandırılmalıdır. İnternet çıktılarının öğrenci tarafından okunması ve gerektiği durumlarda kendi el yazıları ile yazılması daha doğru bir yöntem olacaktır.

3-Öğrenciler, yaptıkları araştırma ödevlerini, sınıf ortamında ve gerektiği durumlarda okul geneline de sunmalıdırlar. Bunun sonucunda öğrenciler yaptıkları işlerin önemini daha iyi kavrarlar. Ayrıca yaptıkları ödevin sonucunda elde edilmesi gereken bilgi ve kazanımlar, sunum sırasında gelebilecek geribildirimlerle hem araştırmayı yapan öğrenciler hem de dinleyenler için kalıcılık sağlayacaktır. Yapılan ödevlerin sunulmasının diğer bir önemi de, öğrencilerin sunum sırasında konuşabilme ve kendini ifade edebilme becerilerini geliştireceğinden benlik kazanma ve sosyalleşmelerine katkı sağlayacaktır.

Araştırmacılar İçin Öneriler:

1- Sosyal Bilgiler dersindeki araştırma ödevlerinin, öğrencilerin sosyalleşmesine katkısı, 2 yarıyıl ya da daha uzun bir süreyi kapsayacak şekilde yeniden şekillendirilebilir. Araştırmaya başlarken öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri ölçülüp, süreç içerisinde araştırma ödevleri ile çalıştırılmalı. Tekrar öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri ölçülerek, iki sonuç karşılaştırılabilir.

2- Bu konuda ilköğretim 4.5.6.7 ve 8. sınıfları kapsayacak şekilde daha geniş kapsamlı bir araştırma yapılabilir.

3- Bu konuda araştırma evreni daha geniş tutularak, değişik eğitim bölgelerinde ve çok sayıda okuldan örneklem grubuyla daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilir.

4- Yine değişik veri toplama araçları kullanılarak, mesela öğrenci davranışlarını gözlemleyerek veya velilerin görüşlerini alarak ya da rehber öğretmenlerin gözlem ve görüşlerini alarak, yeniden yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AKINOĞLU, Orhan (2002), **Eğitim ve Sosyalleşme Açısından İnternet Kullanımı (İstanbul Örneği)**, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKSÜT, Mehmet ve Zekerya Batur (2006), **İnternet Perspektifinde Ergenlerin Sosyalleşme ve İletişim Kurma Süreci**,
<http://ab.org.tr/ab07/bildiri/134.doc>, 25/03/2007
- ARKOÇ, Sibel A. (2001), **Sosyal Psikoloji**, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- ASLANTÜRK, Zeki ve Tayfun AMMAN (1999), **Sosyoloji (Kavramlar, Kurumlar, Süreçler, Teoriler)**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- AYDIN, Mehmet Zeki (2005), **Çocuğa İyi Bir Benlik Kazandırılmalıdır**, (Gözyaşı, Konya 2005, sayı:45, s.22-23’de yayımlanmıştır)
<http://public.cumhuriyet.edu.tr/~maydin/Mza/turkce/2005-44.htm>, 19/03/2007.
- BALCI, Ali (2000), **Örgütsel Sosyalleşme (Kuramlar Strateji ve Taktikler)**, Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- BİLGİN, Nuri (1995), **Sosyal Psikolojiye Giriş**, İzmir kitaplığı basım dağıtım, İzmir.
- CAN, Gürhan (2002), **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Pegem A yayıncılık, Ankara.
- CÜCELOĞLU, Doğan (2002), **İletişim Donanımları**, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- ÇALIŞKAN, Hüseyin (2000), **İlköğretim Okulları 1. Kademesi 4. ve 5. sınıflar Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Eğitim ve Öğretim Yöntemleri**, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- DAVASLIGİL, Ümit (????), **Yaratıcılık**,
<http://ustunveozel.sitemynet.com/yaraticilik.doc>, 26/03/2007.

- DOĞAN, Nuri (1994), **Ders Kitapları ve Sosyalleşme (1876–1918)**, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- DÖKMEN, Üstün (1994), **İletişim Çatışmaları ve Empati**, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- DÜZGÜN, Ramazan (2005), **İlköğretim 1. Kademesi Sosyal Bilgiler Öğretiminde İşbirliğine Dayalı Öğrenme Metodu kullanımı**, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EĞİTİM, Seda (2004), **Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğretim Yaklaşımının Başarıya ve Tutuma Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ERDEN, Münire (1???), **Sosyal Bilgiler Öğretimi**, Alkım Yayınevi, İstanbul.
- ERDOĞAN, İrfan (1995), **Çağdaş Eğitim Sistemleri**, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- ERKAL, Mustafa E. (1996), **Sosyoloji (Toplumbilimi)**, 7. Baskı, Der Yayınları, İstanbul.
- ERTUĞRUL, Halit (2005) **Ailede ve Okulda Çocuk Eğitimi**, Nesil Matbaacılık, İstanbul.
- FREADMAN, J.L., D.O. Sears ve J.M. Carlsmith (1998), **Sosyal Psikoloji**, 3.baskı, Çev., Ali Dönmez, İmge Kitabevi, 3.baskı, Ankara.
- GÜNBATTI, Mehmet Emin (2003), **Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi ve Sosyalleşme**, Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- GÜVEN, Sami (1999), **Toplumbilim**, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- İŞÇİ, Metin (2000), **Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme**, Der Yayınları, İstanbul.
- KAĞITCIBAŞI, Çiğdem (1998), **İnsan ve İnsanlar**, 7. Baskı, Evrim Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.

- KARABULUT, Ali (1997), **Ortaöğretim Gençliğinin Topsulaşmasından Doğan Problemler**, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- KARAMAN, Özcan (2002), **Polis Memuru Adaylarının Mesleki Sosyalleşme Sorunu (İngiltere ve Türkiye Örneği)**, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARAPINAR, Alpaslan (1997), **Okuyan Ergenlerin Sosyalleşme Problemleri**, Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- KARASAR, Niyazi (1994), **Araştırmalarda Rapor Hazırlama**, 7. Baskı, 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., Ankara.
- KASATURA, İlkay (1998), **Kişilik ve Özgüven**, Evrim Yayınevi, İstanbul.
- KOMİSYON (2005), **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (4-5. Sınıflar)**, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- KRECH, David ve S. Richard Crutchfield (1980), **Sosyal Psikoloji**, Çev., Erol Güngör, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- MEB, **İlköğretim Kurumlar Yönetmeliği (35. Madde)**, Resmi Gazete: 27.08.2003/25212- TD: Eylül2003/2552 (son değişiklik: Resmi Gazete: 02.05.2006/ 26156- TD: Mayıs 2006/2584).
- ÖZGÜVEN, İbrahim Ethem (2002), **Bireyi Tanıma Teknikleri**, Pdrem Yayınları, Ankara.
- ÖZKUL, Osman (????), **Kültür Ve Kültürlenme**,
www.soc.sakarya.edu.tr/ozk.pdf 20/03/2007.
- ÖZSOY, Yahya, Mehmet Özyürek ve Süleyman Eripek (2001), **Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar “Özel Eğitime Giriş”**, 11. Baskı, Karatepe Yayınları, Ankara.

ÖZTÜRK, H. Emin (1999), **Çocuğun Sosyalleşmesinde Televizyonun Etkisi**,
Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

ÖZTÜRK, Yusuf (????), **Sağlık Eğitimi**,

http://tip.erciyes.edu.tr/Ders_Notlari/Dahili_Tip/Halk_Sagligi/Yusuf_Ozturk/Sagl%C4%B1k%20egitimi.doc 19/03/2007.

ÖZYURT, Selahattin ve Nesrin Girgin (2000), **Gelişim Süreçleri “İnsan Nasıl Öğrenir”**, Değişim Yayınları, Adapazarı.

SÖNMEZ, Veysel (2005), **Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu**,
5. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.

SÖNMEZ, Veysel (1999), **Sosyal Bilgilerin Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu**, Milli
Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

SÖZER, Ersan (1998), **Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgilerin Öğretimi**,
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları, no:50, Eskişehir.

ŞİMŞEK, Ahmet (2000), **İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Hikaye anlatım Yönteminin (Storytelling) Kullanımı**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TEZCAN, Mahmut (1993), **Sosyolojiye Giriş Temel Kavramlar**, Teksir-Dizgi-Ofset
Tesisleri, Ankara.

UĞUR, Hasan (1998), **Anasınıfı Eğitiminin Sosyalleşmedeki Rolü ve Öğrencileri Sosyalleştirme Açısından Özel ve Devlet Anasınıflarının Karşılaştırılması**,
Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

VARIŞ, Fatma (1994), **Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”**, 5.
Baskı, Alkım yayıncılık, 5. Baskı. Ankara.

YILDIRIM, Ali ve Hasan Şimşek (2003), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

Ek 1: ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMİŞLİK DÜZEYLERİNİ ÖLÇMEYE YÖNELİK ÖĞRENCİ ANKETİ

ANKET SORULARI

Sevgili öğrenciler,

Bu anketin yapılma amacı, *Sosyal Bilgiler* dersinde bulunan etkinlik, performans ödevleri ve projelerin öğrencilerin sosyal gelişimine ne oranda katkıda bulunduğunu tespit etmektir. Anketi cevaplarırken isim ve soy isim bilgilerinizi yazmanıza gerek yoktur. Elde edilen bilgiler kesinlikle sizlerin aleyhinde kullanılmayacaktır.

TEŞEKKÜRLER

Öztürk BAYRAKCI

A) GENEL BİLGİLER

1- Sınıfınız :	5. sınıf ☐	6. sınıf ☐		
2- Cinsiyetiniz:	Erkek ☐	Kız ☐		
3-Ailenizin Gelir durumu :	500-1000 ☐	1000 -1500 ☐	1500-2000 ☐	2000'den fazla ☐
4- Babanızın İşi :	Memur ☐	İşçi ☐	Serbest ☐	Diğer :.....
5- Annenizin işi :	Ev hanımı ☐	Çalışıyor ☐	(iş):	
6- Anne babanız birlikte mi yaşıyor :	Evet ☐	Hayır ☐		
7- Evde çalışma odanız var mı :	Evet ☐	Hayır ☐		
8-Evde çalışma ortamınız var mı:	Evet ☐	Hayır ☐		

B)SOSYAL ÖLÇEKLİ SORULAR

Sevgili öğrenciler, bu gruptaki soruları cevaplarırken kendi durumunuza en uygun olan cümlelerin karşısına *her zaman*, cümlede belirtilen durum sizde bazen görülüyorsa *ara sıra*, cümledeki durum size hiç uymuyorsa *hiç* seçeneğini işaretleyiniz

	Her zaman	Ara sıra	Hiç
1- Derslerime annem yardımcı oluyor			
2- Derslerime babam yardımcı oluyor			
3- Derslerime ağabeyim ve ablam yardımcı oluyor			
4- Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım			
5- Ödevlerimi yaparken okulun kütüphanesinden yararlanırım			
6- Ödevlerimi yaparken il halk kütüphanesine giderim			
7- Ödevlerimi yaparken Üniversite kütüphanesine giderim			
8- Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim (bugüne kadar ödev için gittiğiniz kurumların adlarını yazın)			

	Her zaman	Ara sıra	Hiç
9- Her hangi bir konuda yetkili birisinden yardım isterim (bu güne kadar yardım istediğiniz yetkili kişilerin adını yazın)			
10- Ders çalışmak için sınıf arkadaşlarımdan evine rahatlıkla gidebilirim			
11- Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım			
12- Çabuk arkadaş edinebilirim			
13- İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım			
14- Tören veya benzeri bir yerde bulunan önemli bir kişi ile görüşmek için çaba gösteririm			
15- Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım (aldığınız görevlere örnek verin)			
16- Boş zamanlarımda kendimden yaşlı ve bilgili kişilerle konuşurum (bu güne kadar konuştuğunuz yaşlı ve bilgili kişilerin adlarını yazın)			
17- Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim			
18- Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum			
19- Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım			
20- Diğer çocuklarla veya insanlarla konuşurken heyecanlanırım			
21- Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir			
22- Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim			
23- Aile ve akrabalarımdan bulunduğu kalabalık bir ortamda konuşma yapabilirim			
24- Cevabını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)			
25- Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)			
26 - Bir gurup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim			
27- Başkalarından yardım istemek bana zor gelir			
28- Bazı durumlarda karşımdakinden sözlü olarak bir şey istemek yerine yazılı olarak istemeyi tercih ederim			
29- İyi tanımadığım ancak çok hayranlık duyduğum birisi ile karşılaştığımda ondan çekinmem			
30- Yeni tanıştığım birisiyle konuşmaya başlamada güçlük çekerim			
31- Kalabalık içerisinde herkesin dans ettiği bir ortamda dans edebilirim			
32- Kalabalık önünde herkes beni izlerken tek başıma dans edebilirim			
33- Çok çabuk alınganlık gösteririm			
34- Cesaretim kolayca kırılır			

	Her zaman	Ara sıra	Hiç
35- Genelde çekingenimdir			
36- Çekingen olduğumdan şikâyetçiyim			
37- Konuşmak istemediğim birisi ile karşılaşmamak için yolumu değiştiririm			
38- Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur			
39- Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim			
40- Araştırma ödevlerini ailemin yardımıyla ve evde bulunan kitaplardan yaparım			
41- Araştırma ödevlerimi yaparken ailemin dışındaki kişiler ve kuruluşlarla görüşürüm			
42- Okul ve okul dışındaki gruplarda (sosyal kulüp, oyun grubu, özel bir amaç için çalışan yardım kuruluşu gibi) severek rol alırım			
43- Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım			
44- Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım			
45- Okul kurallarına uymak bana zor gelir			
46- Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir			
47- Hayatta hiç kural olamamasını isterim			

Ek 2: “SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE UYGULANAN ARAŞTIRMA (ETKİNLİK, PROJE VE PERFORMANS) ÖDEVLERİNİN ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMESİNE KATKISININ TESPİTİ” ÇALIŞMASINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Adınız Soyadınız:

...../...../2007

Görevli olduğunuz Okul:

Branşınız:

Okuttuğunuz sınıf:

Başlama:

Bitiş :

- 1- Sosyal Bilgiler dersinde, öğrencilerin araştırma yapmasını gerektirecek etkinlik, proje ve performans ödevleri veriyor musunuz?
- 2- Bu tür ödevlerin öğrencilere yaptırılmasını gerekli ve faydalı buluyor musunuz?
- 3- Öğrencileriniz araştırma ödevlerini genelde yapabiliyorlar mı yoksa bu tür ödevleri yapma oranı diğer ödev türlerine göre daha düşük mü?
- 4- Araştırma ödevlerinin, öğrencilerin çevresindeki kişilerle iyi ilişkiler kurmalarına yardımcı olduğu yolundaki görüşe katılıyor musunuz?
- 5- Araştırma ödevlerinin (etkinlik, proje ve performans ödevleri) öğrencileri sosyalleştirdiğine inanıyor musunuz? Söz konusu ödevleri yapan öğrencilerin sosyalleşmesinde bir değişiklik gözlüyor musunuz?
- 6- Bu tür ödevleri yapan öğrencilerin ortak özellikleri nelerdir?
- 7- Bu tür ödevleri yapan öğrencilerin sosyalleşmişlik düzeyleri, ödev yapmayan öğrencilere göre daha yüksek mi?
- 8- Öğrencileriniz araştırma ödevlerini yaparken aile ve yakın çevresiyle mi sınırlı kalıyor, yoksa aile dışından rahatlıkla yardım alabiliyorlar mı?
- 9- Araştırma ödevleri yapan öğrencilerde sınıf ve okul kurallarına uyma davranışlarında olumlu bir değişim oluyor mu?

Ek 3: SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DENEY GRUBU 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNE PROGRAMIN ÖNERİSİ DOĞRULTUSUNDA VERİLEN ARAŞTIRMA ÖDEVLERİ

6. SINIF PROJE ÖDEVLERİ

- 1- Bulduğunuz il, ilçe veya beldenin belediyesinin kuruluş tarihini araştırın. Araştırmalarınızı yaparken yetkili en az bir kişi ile röportaj yapmalısınız.
- 2- Meteoroloji il müdürlüğüne giderek, Sakarya ilinin yıllık iklim özellikleri, yağış grafiği, güneşli gün sayısını tespit ediniz. Elde ettiğiniz bilgileri kaynak göstererek sunmanız gerekmekte ve yetkili en az bir kişi ile röportaj yapmalısınız.
- 3- Çevrenizdeki bir girişimci ile kurduğu iş hakkında bir röportaj yapın. (mimar, bakkal, demirci, avukat, doktor, şirket sahibi, inşaat şirketi vb.) görüştüğünüz meslek kuruluşu hakkında tanıtıcı bilgi vermelisiniz.

Ek 4: SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE DENEY GRUBU 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNE PROGRAMIN ÖNERİSİ DOĞRULTUSUNDA VERİLEN ARAŞTIRMA ÖDEVLERİ

5. SINIF PROJE ÖDEVLERİ:

- 1-Çevrenizde çocuk haklarını korumak amacı ile kurulmuş olan özel ve resmi kuruluşları araştırarak yaptıkları faaliyetler hakkında yetkililerle görüşme yaparak bilgi toplayınız.
- 2-Kültür Müdürlüğüne giderek Sakarya'nın kültürel ve tarihi değerleri hakkında yetkili kişilerden bilgi toplayın.
- 3-Sivil Savunma Müdürlüğüne giderek Sakarya'da meydana gelen doğal afetler hakkında bilgi toplayın.
- 4- Çevrenizde yaşayan 5 kişi ile görüşerek, Sakarya'yı yaşamak için neden seçtiklerini tespit amaçlı bir çalışma yapın.

Ek 5: ÖĞRENCİLERİN YAPTIKLARI ÖDEVLERİ TAKİP ETMEK VE DEĞERLENDİRMEK İÇİN DÜZENLENEN ARAŞTIRMA FORMU (6.SINIF)

ARAŞTIRMA FORMU(6. sınıf) 1. proje örneği

1- Bulduğunuz il veya ilçenin belediyesinin kuruluşu hakkında daha önceden bildikleriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2- Konuyla ilgili elde ettiğiniz bilgiler nelerdir? Hangi kaynaklardan yararlandınız? Hangi kurumlardan faydalandınız? Kimlerle görüşünüz? (açıklayıcı bir şekilde ifade ediniz)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3- İncelediğiniz kurum hakkında, araştırmanız sonunda elde sonuçlara göre eksikleri ve sorunları var mı? Varsa bu eksik ve sorunların giderilmesi için neler önerebilirsiniz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ek 6: ÖĞRENCİLERİN YAPTIKLARI TAKİP ETMEK VE DEĞERLENDİRMEK İÇİN DÜZENLENEN ARAŞTIRMA FORMU (5.SINIF)

ARAŞTIRMA FORMU (5.sınıf) 1. proje örneği

1- Daha önce çocuk haklarıyla ilgili neler biliyordunuz?

(sorunları veya sorunların çözümü için yapılan işler):

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2- Sizce Sakarya'daki çocukların sorunları nelerdir?

(Evsiz çocuklar, sigara-içki ve tinerici çocuklar veya çocuk oyun alanları parklar)

.....
.....
.....
.....
.....

3- Konuyla ilgili elde ettiğiniz bilgiler nelerdir? Hangi kaynaklardan yararlandınız? Hangi kurumlardan faydalandınız? Kimlerle görüşünüz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4- Var olan sorunları çözmek için sizin önerileriniz nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....

**Ek 7: ÖĞRENCİLERİN SOSYALLEŞMİŞLİK DÜZEYLERİNİ ÖLÇMEYE
YÖNELİK YAPILACAK ANKETİN ONAY FORMU**

	T.C. SAKARYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ANKET ONAY FORMU	Sayfa : 1/1
<p>ÖĞRENCİNİN</p> <p>ADI SOYADI : Öztürk BAYRAKCI</p> <p>NUMARASI : 0460Y26003</p> <p>PROGRAMI : Yüksek Lisans</p> <p>ANABİLİM DALI : İlköğretim</p> <p>BİLİM DALI : Sosyal Bilgiler Öğretimi</p> <p>ANKET KONUSU : ilköğretim Sosyal Bilgiler dersinde yer alan araştırma ödevlerinin (etkinlik, performans ve proje ödevleri) Öğrencilerin sosyalleşmesine katkısının ölçülmesi.</p> <p>ANKETİN UYGULANACAĞI KİŞİ VEYA KURUMLAR : Sakarya ili Adapazarı merkez ilçe Mehmet Zorlu İlköğretim Okulu ve Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu 5 ve 6. sınıf öğrencileri</p> <p>Anket toplam iki sayfa ve 46 sorudan oluşmaktadır. Anketin cevaplama süresi yaklaşık olarak 20 dakikadır.</p> <p>Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından söz konusu anketin uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir. Bilgilerinize arz olunur.</p> <p>Danışmanın Adı Soyadı/İmzası Doç. Dr. Arif Bilgin</p> <p>Enstitü Anabilim Dalı Başkanı Adı Soyadı/İmzası Yrd. Doç. Dr. Bünyamin KOCAOĞLU</p> <p>Eki: Anket Formu</p>		

Ek 8: İLGİLİ OKULLARDA ANKET YAPILMASININ SAKINCALI OLMADIĞINA DAİR SAKARYA VALİLİĞİ İZİN YAZISI

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.54.00.05.01. 070 / 1750
KONU : Anket Çalışması

VALİLİK MAKAMINA
SAKARYA

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümü İlköğretim Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Öztürk BAYRAKÇI "**İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Etkinlikler, Projeler ve Performans Ödevlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmesine Katkısı**" konulu anket uygulamasını Zübeydehanım İlköğretim Okulu ve Mehmet Zorlu İlköğretim Okulu 5.ve 6.sınıf öğrencilerine uygulamak istediğini; 09.01.2007 tarih ve 11 sayılı yazılılarıyla belirtilmektedirler.

Soz konusu uygulamanın dersleri aksatmamak şartıyla belirtilen okullarda uygulanması; Yasal gerekliliğin ilgili Okul Müdürlüklerince yerine getirilmesi kaydı ile Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınızı arz ederim.

Murat YAZICI
Milli Eğitim Müdürü

OLUR.
09.01/2007
Muammer AKSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK 9: ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKETİN CEVAPLARININ OKUL VE TESTLERE GÖRE % DAĞILIM TABLOLARI.

Okul	Test No		1- Derslerime annem yardımcı oluyor			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	34	97	22	153
		%	22,2	63,4	14,4	100,0
	2. test	Sayı	27	72	55	154
		%	17,5	46,8	35,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	25	116	24	165
		%	15,2	70,3	14,5	100,0
	2. test	Sayı	22	95	46	163
		%	13,5	58,3	28,2	100,0

Okul	Test No		2- Derslerime babam yardımcı oluyor			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	32	96	23	151
		%	21,2	63,6	15,2	100,0
	2. test	Sayı	27	89	38	154
		%	17,5	57,8	24,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	35	107	23	165
		%	21,2	64,8	13,9	100,0
	2. test	Sayı	31	94	38	163
		%	19,0	57,7	23,3	100,0

Okul	Test No		3- Derslerime ağabeyim ve ablam yardımcı oluyor				
			Hiç	Ara	Her zaman	Boş	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	29	53	33	37	152
		%	19,1	34,9	21,7	24,3	100,0
	2. test	Sayı	31	41	42	40	154
		%	20,1	26,6	27,3	26,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	27	61	27	50	165
		%	16,4	37,0	16,4	30,2	100,0
	2. test	Sayı	22	58	35	49	164
		%	13,4	35,4	21,3	29,9	100,0

Okul	Test No		4- Ödevlerimi yaparken ailemin dışındaki kişilerden yardım alırım			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	52	80	18	150
		%	34,7	53,3	12,0	100,0
	2. test	Sayı	36	97	21	154
		%	23,4	63,0	13,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	54	91	19	164
		%	32,9	55,5	11,6	100,0
	2. test	Sayı	41	84	39	164
		%	25,0	51,2	23,8	100,0

Okul	Test No		5- Ödevlerimi yaparken okulun kütüphanesinden yararlanırım			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	49	78	25	152
		%	32,2	51,3	16,4	100,0
	2. test	Sayı	49	80	25	154
		%	31,8	51,9	16,2	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	58	97	10	165
		%	35,2	58,8	6,1	100,0
	2. test	Sayı	48	80	36	164
		%	29,3	48,8	22,0	100,0

Okul	Test No		6- Ödevlerimi yaparken il halk kütüphanesine giderim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	87	55	10	152
		%	57,2	36,2	6,6	100,0
	2. test	Sayı	70	63	21	154
		%	45,5	40,9	13,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	137	23	5	165
		%	83,0	13,9	3,0	100,0
	2. test	Sayı	91	37	36	164
		%	55,5	22,6	22,0	100,0

Okul	Test No		7- Ödevlerimi yaparken Üniversite kütüphanesine giderim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	138	8	3	149
		%	92,6	5,4	2,0	100,0
	2. test	Sayı	128	20	6	154
		%	83,1	13,0	3,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	149	13	1	163
		%	91,4	8,0	0,6	100,0
	2. test	Sayı	132	20	11	163
		%	81,0	12,3	6,7	100,0

Okul	Test No		8- Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	86	48	18	152
		%	56,6	31,6	11,8	100,0
	2. test	Sayı	83	51	19	153
		%	54,2	33,3	12,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	120	38	7	165
		%	72,7	23,0	4,2	100,0
	2. test	Sayı	76	47	41	164
		%	46,3	28,7	25,0	100,0

Okul	Test No		9- Her hangi bir konuda yetkili birisinden yardım isterim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	73	60	19	152
		%	48,0	39,5	12,5	100,0
	2. test	Sayı	69	62	22	153
		%	45,1	40,5	14,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	112	47	6	165
		%	67,9	28,5	3,6	100,0
	2. test	Sayı	62	52	50	164
		%	37,8	31,7	30,5	100,0

Okul	Test No		10- Ders çalışmak için sınıf arkadaşlarımla evine rahatlıkla gidebilirim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	43	85	25	153
		%	28,1	55,6	16,3	100,0
	2. test	Sayı	43	73	38	154
		%	27,9	47,4	24,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	47	92	26	165
		%	28,5	55,8	15,8	100,0
	2. test	Sayı	38	73	53	164
		%	23,2	44,5	32,3	100,0

Okul	Test No		11- Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	7	58	87	152
		%	4,6	38,2	57,2	100,0
	2. test	Sayı	31	57	66	154
		%	20,1	37,0	42,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	10	78	76	164
		%	6,1	47,6	46,3	100,0
	2. test	Sayı	16	52	96	164
		%	9,8	31,7	58,5	100,0

Okul	Test No		12- Çabuk arkadaş edinebilirim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	7	38	108	153
		%	4,6	24,8	70,6	100,0
	2. test	Sayı	19	50	85	154
		%	12,3	32,5	55,2	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	4	59	102	165
		%	2,4	35,8	61,8	100,0
	2. test	Sayı	21	33	110	164
		%	12,8	20,1	67,1	100,0

Okul	Test No		13- İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	15	61	76	152
		%	9,9	40,1	50,0	100,0
	2. test	Sayı	29	56	69	154
		%	18,8	36,4	44,8	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	8	93	64	165
		%	4,8	56,4	38,8	100,0
	2. test	Sayı	22	50	92	164
		%	13,4	30,5	56,1	100,0

Okul	Test No		14- Tören veya benzeri bir yerde bulunan önemli bir kişi ile görüşmek için çaba gösteririm			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	15	67	68	150
		%	10,0	44,7	45,3	100,0
	2. test	Sayı	20	72	62	154
		%	13,0	46,8	40,3	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	33	78	54	165
		%	20,0	47,3	32,7	100,0
	2. test	Sayı	14	48	102	164
		%	8,5	29,3	62,2	100,0

Okul	Test No		15- Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	66	52	34	152
		%	43,4	34,2	22,4	100,0
	2. test	Sayı	57	51	46	154
		%	37,0	33,1	29,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	68	80	17	165
		%	41,2	48,5	10,3	100,0
	2. test	Sayı	34	49	81	164
		%	20,7	29,9	49,4	100,0

Okul	Test No		16- Boş zamanlarımda kendimden yaşlı ve bilgili kişilerle konuşurum			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	47	72	33	152
		%	30,9	47,4	21,7	100,0
	2. test	Sayı	44	72	38	154
		%	28,6	46,8	24,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	42	80	41	163
		%	25,8	49,1	25,2	100,0
	2. test	Sayı	31	57	76	164
		%	18,9	34,8	46,3	100,0

Okul	Test No		17- Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	87	51	13	151
		%	57,6	33,8	8,6	100,0
	2. test	Sayı	66	67	21	154
		%	42,9	43,5	13,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	79	75	11	165
		%	47,9	45,5	6,7	100,0
	2. test	Sayı	47	56	61	164
		%	28,7	34,1	37,2	100,0

Okul	Test No		18- Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	19	67	66	152
		%	12,5	44,1	43,4	100,0
	2. test	Sayı	24	77	53	154
		%	15,6	50,0	34,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	47	72	46	165
		%	28,5	43,6	27,9	100,0
	2. test	Sayı	29	49	86	164
		%	17,7	29,9	52,4	100,0

Okul	Test No		19- Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	75	61	15	151
		%	49,7	40,4	9,9	100,0
	2. test	Sayı	77	46	31	154
		%	50,0	29,9	20,1	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	74	79	12	165
		%	44,8	47,9	7,3	100,0
	2. test	Sayı	93	43	28	164
		%	56,7	26,2	17,1	100,0

Okul	Test No		20- Diğer çocuklarla veya insanlarla konuşurken heyecanlanırım			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	59	64	28	151
		%	39,1	42,4	18,5	100,0
	2. test	Sayı	54	55	45	154
		%	35,1	35,7	29,2	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	56	81	28	165
		%	33,9	49,1	17,0	100,0
	2. test	Sayı	77	56	31	164
		%	47,0	34,1	18,9	100,0

Okul	Test No		21- Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	74	59	19	152
		%	48,7	38,8	12,5	100,0
	2. test	Sayı	56	57	41	154
		%	36,4	37,0	26,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	72	66	27	165
		%	43,6	40,0	16,4	100,0
	2. test	Sayı	95	41	28	164
		%	57,9	25,0	17,1	100,0

Okul	Test No		22- Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	20	57	69	146
		%	13,7	39,0	47,3	100,0
	2. test	Sayı	21	60	73	154
		%	13,6	39,0	47,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	41	68	56	165
		%	24,8	41,2	33,9	100,0
	2. test	Sayı	34	46	84	164
		%	20,7	28,0	51,2	100,0

Okul	Test No		23-Aile ve akrabalarımın bulunduğu kalabalık bir ortamda konuşma yapabilirim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	17	53	77	147
		%	11,6	36,1	52,4	100,0
	2. test	Sayı	26	51	76	153
		%	17,0	33,3	49,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	45	48	71	164
		%	27,4	29,3	43,3	100,0
	2. test	Sayı	18	53	93	164
		%	11,0	32,3	56,7	100,0

Okul	Test No		24- Yanıtım bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	66	67	16	149
		%	44,3	45,0	10,7	100,0
	2. test	Sayı	49	68	36	153
		%	32,0	44,4	23,5	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	78	72	15	165
		%	47,3	43,6	9,1	100,0
	2. test	Sayı	74	63	27	164
		%	45,1	38,4	16,5	100,0

Okul	Test No		25- Cevabımı bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	64	68	15	147
		%	43,5	46,3	10,2	100,0
	2. test	Sayı	52	60	41	153
		%	34,0	39,2	26,8	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	79	69	16	164
		%	48,2	42,1	9,8	100,0
	2. test	Sayı	82	64	18	164
		%	50,0	39,0	11,0	100,0

Okul	Test No		26 - Bir gurup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	75	53	21	149
		%	50,3	35,6	14,1	100,0
	2. test	Sayı	62	49	43	154
		%	40,3	31,8	27,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	89	55	21	165
		%	53,9	33,3	12,7	100,0
	2. test	Sayı	104	43	17	164
		%	63,4	26,2	10,4	100,0

Okul	Test No		27- Başkalarından yardım istemek bana zor gelir			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	67	60	23	150
		%	44,7	40,0	15,3	100,0
	2. test	Sayı	58	67	29	154
		%	37,7	43,5	18,8	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	74	71	20	165
		%	44,8	43,0	12,1	100,0
	2. test	Sayı	103	43	18	164
		%	62,8	26,2	11,0	100,0

Okul	Test No		28- Bazı durumlarda karşımdakinden sözlü olarak bir şey istemek yerine yazılı olarak istemeyi tercih ederim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	61	67	20	148
		%	41,2	45,3	13,5	100,0
	2. test	Sayı	43	80	31	154
		%	27,9	51,9	20,1	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	84	59	21	164
		%	51,2	36,0	12,8	100,0
	2. test	Sayı	102	47	15	164
		%	62,2	28,7	9,1	100,0

Okul	Test No		29- İyi tanımadığım ancak çok hayranlık duyduğum birisi ile karşılaştığımda ondan çekinmem			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	45	57	51	153
		%	29,4	37,3	33,3	100,0
	2. test	Sayı	36	67	51	154
		%	23,4	43,5	33,1	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	40	72	53	165
		%	24,2	43,6	32,1	100,0
	2. test	Sayı	28	58	78	164
		%	17,1	35,4	47,6	100,0

Okul	Test No		30- Yeni tanıştığım birisiyle konuşmaya başlamada güçlük çekerim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	48	70	35	153
		%	31,4	45,8	22,9	100,0
	2. test	Sayı	36	68	50	154
		%	23,4	44,2	32,5	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	71	63	31	165
		%	43,0	38,2	18,8	100,0
	2. test	Sayı	92	41	31	164
		%	56,1	25,0	18,9	100,0

Okul	Test No		31- Kalabalık içerisinde herkesin dans ettiği bir ortamda dans edebilirim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	48	48	55	151
		%	31,8	31,8	36,4	100,0
	2. test	Sayı	42	56	56	154
		%	27,3	36,4	36,4	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	53	58	52	163
		%	32,5	35,6	31,9	100,0
	2. test	Sayı	49	32	83	164
		%	29,9	19,5	50,6	100,0

Okul	Test No		32- Kalabalık önünde herkes beni izlerken tek başıma dans edebilirim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	79	44	26	149
		%	53,0	29,5	17,4	100,0
	2. test	Sayı	76	44	34	154
		%	49,4	28,6	22,1	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	104	36	23	163
		%	63,8	22,1	14,1	100,0
	2. test	Sayı	66	38	59	163
		%	40,5	23,3	36,2	100,0

Okul	Test No		33- Çok çabuk alinganlık gösteririm			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	52	64	37	153
		%	34,0	41,8	24,2	100,0
	2. test	Sayı	54	69	31	154
		%	35,1	44,8	20,1	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	50	98	16	164
		%	30,5	59,8	9,8	100,0
	2. test	Sayı	67	60	37	164
		%	40,9	36,6	22,6	100,0

Okul	Test No		34- Cesaretim kolayca kırılır			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	78	53	21	152
		%	51,3	34,9	13,8	100,0
	2. test	Sayı	68	60	26	154
		%	44,2	39,0	16,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	84	65	14	163
		%	51,5	39,9	8,6	100,0
	2. test	Sayı	90	38	36	164
		%	54,9	23,2	22,0	100,0

Okul	Test No		35- Genelde çekingenimdir			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	59	58	33	150
		%	39,3	38,7	22,0	100,0
	2. test	Sayı	56	58	40	154
		%	36,4	37,7	26,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	63	80	14	157
		%	40,1	51,0	8,9	100,0
	2. test	Sayı	76	75	13	164
		%	46,3	45,7	7,9	100,0

Okul	Test No		36- Çekingen olduğumdan şikâyetçiyim			
			Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	68	36	39	143
		%	47,6	25,2	27,3	100,0
	2. test	Sayı	63	48	42	153
		%	41,2	31,4	27,5	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	48	56	22	126
		%	38,1	44,4	17,5	100,0
	2. test	Sayı	68	70	26	164
		%	41,5	42,7	15,9	100,0

Okul	Test No	37- Konuşmak istemediğim birisi ile karşılaşmamak için yolumu değiştirim				
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	51	69	31	151
		%	33,8	45,7	20,5	100,0
	2. test	Sayı	51	61	42	154
		%	33,1	39,6	27,3	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	70	68	25	163
		%	42,9	41,7	15,3	100,0
	2. test	Sayı	87	49	28	164
		%	53,0	29,9	17,1	100,0

Okul	Test No	38- Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur				
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam	
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	1. test	Sayı	28	92	33	153
		%	18,3	60,1	21,6	100,0
	2. test	Sayı	43	76	35	154
		%	27,9	49,4	22,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	1. test	Sayı	52	97	14	163
		%	31,9	59,5	8,6	100,0
	2. test	Sayı	67	85	12	164
		%	40,9	51,8	7,3	100,0

Okul	Test No	39- Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	31	40	83	154
	%	20,1	26,0	53,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	21	38	105	164
	%	12,8	23,2	64,0	100,0

Okul	Test No	40- Araştırma ödevlerini ailemin yardımıyla ve evde bulunan kitaplardan yaparım			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	15	42	97	154
	%	9,7	27,3	63,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	18	71	75	164
	%	11,0	43,3	45,7	100,0

Okul	Test No	41-Ödevlerimi yaparken ailemin dışındaki kişiler ve kuruluşlarla görüşürüm			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	41	59	54	154
	%	26,6	38,3	35,1	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	13	55	96	164
	%	7,9	33,5	58,5	100,0

Okul	Test No	42- Okul ve okul dışındaki gruplarda rol alırım			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	35	60	59	154
	%	22,7	39,0	38,3	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	29	49	86	164
	%	17,7	29,9	52,4	100,0

Okul	Test No	43- Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	28	52	74	154
	%	18,2	33,8	48,1	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	21	60	83	164
	%	12,8	36,6	50,6	100,0

Okul	Test No	44- Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	20	39	95	154
	%	13,0	25,3	61,7	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	26	32	106	164
	%	15,9	19,5	64,6	100,0

Okul	Test No	45- Okul kurallarına uymak bana zor gelir			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	82	35	37	154
	%	53,2	22,7	24,0	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	109	25	30	164
	%	66,5	15,2	18,3	100,0

Okul	Test No	46- Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	83	45	26	154
	%	53,9	29,2	16,9	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	107	31	26	164
	%	65,2	18,9	15,9	100,0

Okul	Test No	47- Hayatta hiç kural olamamasım isterim			
		Hiç	Ara sıra	Her zaman	Toplam
(Kontrol Grubu) Zübeyde Hanım İ.Ö.O.	Sayı	82	38	33	153
	%	53,6	24,8	21,6	100,0
(Deney Grubu) Mehmet Zorlu İ.Ö.O.	Sayı	102	27	35	164
	%	62,2	16,5	21,3	100,0

Ek 10: ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKETİN İLK VE SON TEST SONUÇLARININ ORTALAMA VE STANDART SAPMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Okullar	Test no	(Kontrol grubu)		(Deney grubu)	
		Zübeyde Hanım İ.Ö.O		Mehmet Zorlu İ.Ö.O	
		\bar{X}	Std. S.	\bar{X}	Std. S.
1- Derslerime annem yardımcı oluyor	1. test	1,92	,602	1,99	,547
	2. test	2,18	,709	2,15	,630
2- Derslerime babam yardımcı oluyor	1. test	1,94	,603	1,93	,590
	2. test	2,07	,648	2,04	,650
3- Derslerime ağabeyim ve ablam yardımcı oluyor	1. test	1,54	1,085	1,39	1,086
	2. test	1,55	1,149	1,48	1,130
4- Ödevlerimi yaparken ailemin dışından kişilerden yardım alırım	1. test	1,77	,647	1,79	,634
	2. test	1,90	,602	1,99	,700
5- Ödevlerimi yaparken okulun kütüphanesinden yararlanırım	1. test	1,84	,682	1,71	,574
	2. test	1,84	,678	1,93	,715
6- Ödevlerimi yaparken İl Halk Kütüphanesine giderim	1. test	1,49	,620	1,20	,471
	2. test	1,68	,702	1,60	,820
7- Ödevlerimi yaparken Üniversite kütüphanesine giderim	1. test	1,09	,355	1,09	,311
	2. test	1,21	,494	1,26	,570
8- Ödevlerimi yaparken değişik kurumlara giderim	1. test	1,55	,698	1,32	,550
	2. test	1,58	,704	1,79	,820
9- Her hangi bir konuda yetkili birisinden yardım isterim	1. test	1,64	,694	1,36	,552
	2. test	1,69	,710	1,93	,830
10- Ders çalışmak için sınıf arkadaşlarımla evine rahatlıkla gidebilirim	1. test	1,88	,658	1,87	,655
	2. test	1,97	,727	2,09	,740
11- Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım	1. test	2,53	,586	2,40	,604
	2. test	2,23	,763	2,41	,720
12- Çabuk arkadaş edinebilirim	1. test	2,66	,564	2,59	,540
	2. test	2,43	,703	2,47	,760
13- İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım	1. test	2,40	,664	2,34	,568
	2. test	2,26	,757	2,43	,725
14- Tören veya benzeri bir yerde bulunan önemli bir kişi ile görüşmek için çaba gösteririm	1. test	2,35	,657	2,13	,717
	2. test	2,27	,679	2,54	,650
15- Okulda veya dışarıda herhangi bir sosyal etkinlikte etkin bir görev aldım	1. test	1,79	,786	1,69	,650
	2. test	1,93	,817	2,29	,789
17- Komşularımıza ailem olmadan gidip komşu büyükleriyle sohbet ederim	1. test	1,51	,652	1,59	,615
	2. test	1,71	,695	2,06	,812
16- Boş zamanlarımda kendimden yaşlı ve bilgili kişilerle konuşurum	1. test	1,91	,722	1,99	,716
	2. test	1,96	,731	2,23	,784
18- Her hangi bir konuda yetkili bir kişi ile rahatlıkla konuşurum	1. test	2,31	,683	1,99	,753
	2. test	2,19	,684	2,27	,790
19- Utangaç birisiyim, insanlarla bir arada olmaktan kaçınırım	1. test	1,60	,664	1,62	,618
	2. test	1,70	,785	1,60	,763
20- Diğer çocuklarla veya insanlarla konuşurken heyecanlanırım	1. test	1,79	,733	1,83	,695
	2. test	1,94	,802	1,72	,760

21- Sınıfta konuşma yapmak bana zor gelir	1. test	1,64	,696	1,73	,727
	2. test	1,90	,790	1,650	,800
22- Kalabalık bir arkadaş grubunun karşısında konuşma yapabilirim	1. test	2,34	,707	2,09	,764
	2. test	2,34	,707	2,30	,789
23- Aile ve akrabalarımın bulunduğu kalabalık bir ortamda konuşma yapabilirim	1. test	2,41	,690	2,16	,828
	2. test	2,33	,751	2,46	,692
24- Yanıtını bildiğim halde sınıf karşısında konuşmaktan çekindiğimden dolayı bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)	1. test	1,66	,664	1,62	,648
	2. test	1,92	,743	1,71	,730
25- Cevabını bildiğim halde öğretmenin tepkisinden çekindiğim (korktuğum) için bir soruya cevap vermediğim olur (oldu)	1. test	1,67	,655	1,62	,659
	2. test	1,93	,779	1,61	,682
26 - Bir gurup içinde tartışma esnasında fikrimi açıklamaktan ürkerim	1. test	1,64	,719	1,59	,707
	2. test	1,88	,819	1,47	,680
27- Başkalarından yardım istemek bana zor gelir	1. test	1,71	,719	1,67	,682
	2. test	1,81	,730	1,48	,690
28- Bazı durumlarda karşımdakinden sözlü olarak bir şey istemek yerine yazılı olarak istemeyi tercih ederim	1. test	1,72	,688	1,62	,704
	2. test	1,92	,691	1,47	,659
29- İyi tanımadığım ancak çok hayranlık duyduğum birisi ile karşılaştığımda ondan çekinmem	1. test	2,04	,794	2,08	,749
	2. test	2,10	,748	2,30	,749
30- Yeni tanıştığım birisiyle konuşmaya başlamada güçlük çekerim	1. test	1,92	,734	1,83	1,151
	2. test	2,09	,744	1,63	,784
31- Kalabalık içerisinde herkesin dans ettiği bir ortamda dans edebilirim	1. test	2,05	,827	1,99	,805
	2. test	2,09	,795	2,21	,882
32- Kalabalık önünde herkes beni izlerken tek başıma dans edebilirim	1. test	1,64	,763	1,50	,732
	2. test	1,73	,803	1,96	,880
33- Çok çabuk alınganlık gösteririm	1. test	1,90	,759	1,79	,601
	2. test	1,92	1,094	1,82	,780
34- Cesaretim kolayca kırılır	1. test	1,63	,717	1,57	,648
	2. test	1,73	,735	1,67	,811
35- Genelde çekingenimdir	1. test	1,83	,766	1,70	,645
	2. test	1,90	,785	1,62	,638
36- Çekingen olduğumdan şikâyetçiyim	1. test	1,80	,844	1,79	,719
	2. test	1,86	,820	1,74	,715
37- Konuşmak istemediğim birisi ile karşılaşmamak için yolumu değiştiririm	1. test	1,87	,727	1,72	,714
	2. test	1,94	,777	1,64	,760
38- Kalabalık içinde olsam bile kendimi yalnız hissettiğim anlar olur	1. test	2,03	,633	1,77	,594
	2. test	1,95	,710	1,66	,610
39- Araştırma ödevlerimi rahatlıkla yapabilirim					
	2. test	2,34	,790	2,51	,710
40- Araştırma ödevlerini ailemin yardımıyla ve evde bulunan kitaplardan yaparım					
	2. test	2,53	,672	2,35	,670
41- Araştırma ödevlerimi yaparken ailemin dışındaki kişiler ve kuruluşlarla görüşürüm					
	2. test	2,08	,783	2,51	,641

42- Okul ve okul dışındaki gruplarda (sosyal kulüp, oyun grubu, özel bir amaç için çalışan yardım kuruluşu gibi) severek rol alırım	2. test	2,16	,770	2,35	,760
43- Grup içerisinde yapılacak işler için karar alınırken fikirlerimi ortaya koyarım	2. test	2,30	,759	2,38	,700
44- Grubun aldığı kararlara tam olarak uyarım	2. test	2,49	,720	2,49	,761
45- Okul kurallarına uymak bana zor gelir	2. test	1,71	,833	1,52	,790
46- Evde ailemin koyduğu kurallara uymak bana zor gelir	2. test	1,63	,760	1,51	,763
47- Hayatta hiç kural olamamasını isterim	2. test	1,68	,810	1,59	,820

ÖZGEÇMİŞ

Öztürk BAYRAKCI, 1975 yılında Ardahan'da dünyaya geldi. İlkokulu doğduğu köy olan Tepeler Köyü İlkokulu'nda tamamladı. 1991 yılında Ardahan Endüstri Meslek Lisesinden mezun oldu. 1996 yılında polis memuru olarak memurluk görevine başladı. 2002 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. 2002 yılı Aralık ayında Erzurum Kültür Kurumu İlköğretim okuluna, 2003 yılında ise Erzurum Aşkale İnkılâp İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmenliğine atandı. 2004'de Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ilköğretim Sosyal Bilgiler Eğitimi bilim dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2004 yılı kasım ayında Sakarya Kurutuluş İlköğretim okuluna, 2005 yılında ise halen çalışmış olduğu Sakarya Mehmet Zorlu İlköğretim Okulu'na sınıf öğretmeni olarak atandı. Evli ve iki çocuk babasıdır.